

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky



Diplomová práce

Česká republika a přijetí eura

David Kadlec

© 2018 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. David Kadlec

Provoz a ekonomika

Název práce

Česká republika a přijetí eura

Název anglicky

The Czech Republic and the adoption of the euro

Cíle práce

Cílem diplomové práce je zpracovat analýzu stavu připravenosti České republiky na přijetí jednotné evropské měny na základě plnění maastrichtských kritérií a vyhodnotit dopady zavedení eura v České republice na spotřebitele, podnikový sektor a vybrané makroekonomické ukazatele.

Metodika

Teoretická část práce bude zpracována s využitím metody studia dokumentu. Empirická část práce bude zpracována s využitím statistických metod (analýza časových řad).

Data budou čerpána z MF ČR, ČSÚ a Eurostatu.

Doporučený rozsah práce

60 stran

Klíčová slova

Evropská unie, eurozóna, euro, maastrichtská kritéria, měnová politika

Doporučené zdroje informací

BRŮŽEK, Antonín; SMRČKOVÁ, Gabriela; ZÁKLASNÍK, Martin. Evropská měnová integrace a Česká republika. 1. vydání. Praha: Velryba s.r.o., 2007. 197 s. ISBN 978-80-85860-19-1

HELÍSEK, M. Euro v ČR z pohledu ekonomů. Plzeň: Aleš Čeněk, vydavatelství a nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7380-182-3.

LACINA, Lubor. Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii. V Praze: C.H. Beck, 2007. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7179-560-5.

MACH, M. *Makroekonomie II : pro magisterské (inženýrské) studium. 1. a 2. část.* Slaný: Melandrium, 2001. ISBN 80-86175-18-9.

PEČINKOVÁ, Ivana. Euro versus koruna: Rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR. 2. vydání. Brno: Tisk Reprocentrum Blansko, 2008. 215 s. ISBN 978-80-7325-138-3.

SCHADLER, Susan, Paulo DRUMMOND, Louis KUIJS, Zuzana MURGASOVA a AND RACHEL VAN ELKAN. Adopting the Euro in Central Europe: challenges of the next step in European integration. Washington, DC: Internat. Monetary Fund, 2005. ISBN 1589063503.

SOUKUP, Jindřich. Makroekonomie. 2., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2010. ISBN 978-80-7261-219-2.

SYCHRA, Z. *Jednotná evropská měna : realizace hospodářské a měnové unie v EU.* Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2010. ISBN 978-80-210-5082-2.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 ZS – PEF (únor 2019)

Vedoucí práce

prof. Ing. Lukáš Čechura, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 7. 3. 2018

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 8. 3. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 13. 11. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Česká republika a přijetí eura" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. listopadu 2018

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval prof. Ing. Lukáši Čechurovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné připomínky a rady, kterými přispěl ke zlepšení úrovně této diplomové práce.

Česká republika a přijetí eura

Abstrakt

Hlavním cílem diplomové práce je zpracovat analýzu stavu připravenosti České republiky na přijetí jednotné evropské měny na základě plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a její pozitivní a negativní dopady na českou ekonomiku. V první části diplomové práce je za pomoci odborné literatury popsáno, jak historické pozadí ekonomické integrace, tak pozadí měnové integrace a okolnosti, které vedly k zavedení hospodářské a měnové unie. Dále jsou v práci rozebrány informace ohledně ECB, ESCB, Eurosystemu a eurozóny. Pozornost je také věnována maastrichtským a reálným konvergenčním kritériím, která jsou pro přijetí eura v České republice nedílnou součástí.

V druhé části diplomové práce je přistoupeno k zhodnocení konvergenčních kritérií a schopnosti České republiky tato kritéria plnit. Prostřednictvím sekundárních dat je provedena analýza nominálních kritérií spolu s reálnými kritérii od vstupu České republiky do Evropské unie až po současnost, ale také zhodnocení budoucího vývoje. V závěru práce jsou dále zhodnoceny pozitivní a negativní dopady zavedení jednotné evropské měny na obyvatele, podnikový sektor a vybrané makroekonomické ukazatele.

Klíčová slova

Česká republika, euro, eurozóna, Evropská centrální banka, Evropská unie, HDP, inflace, maastrichtská kritéria, reálná konvergence

The Czech Republic and the adoption of the euro

Abstract

The main purpose of the thesis is to analyze the readiness of the Czech republic to accept euro currency following the principles of the Maastricht criteria and its positive and negative impact on the Czech economy. Based on the theoretical sources, the first part of the thesis describes not only the historical background of economic and currency integration, but also the circumstances leading to creation of an economic and monetary union. Furthermore in thesis is description of ECB and ESCB, Eurosystem and Eurozone, followed by description of importance of Maastricht and real convergence criteria which are inseparable part of the process of euro acceptance in the Czech republic.

The second part of the thesis depicts the ability of the Czech republic to fulfill the Maastricht criteria. Using the secondary data, nominal and real criteria analysis is created, beginning with the accession of the Czech republic to European Union, and ending with a study of the current situation and its future development. The end of the thesis provides summary of positive and negative impact of the unified european monetary system on the society, economic sector and macroeconomic factors.

Keywords

Czech Republic, Euro, Eurozone, European Central Bank, European Union, GDP, Inflation, Maastricht criteria, Real convergence

Obsah

| | | |
|---------|---|----|
| 1 | Úvod | 14 |
| 2 | Cíl práce a metodika | 16 |
| 2.1 | Cíl práce | 16 |
| 2.2 | Metodika práce | 17 |
| 3 | Teoretická východiska | 20 |
| 3.1 | Ekonomická integrace | 20 |
| 3.1.1 | Pojem ekonomická integrace | 20 |
| 3.1.1.1 | Zóna volného obchodu | 21 |
| 3.1.1.2 | Celní unie | 21 |
| 3.1.1.3 | Společný trh | 21 |
| 3.1.1.4 | Hospodářská a měnová unie | 21 |
| 3.1.1.5 | Politická unie | 22 |
| 3.1.2 | Historický vývoj ekonomické integrace | 22 |
| 3.2 | Měnová integrace | 29 |
| 3.2.1 | Brettonwodský řád | 29 |
| 3.2.2 | Evropské hospodářské společenství | 29 |
| 3.2.3 | Wernerův plán | 30 |
| 3.2.4 | Smlouva o Evropské unii | 31 |
| 3.3 | ECB, ESCB, Eurosystem a Eurozóna | 40 |
| 3.3.1 | Evropská centrální banka | 40 |
| 3.3.1.1 | Rada guvernérů | 41 |
| 3.3.1.2 | Výkonná rada | 41 |
| 3.3.1.3 | Generální rada | 42 |
| 3.3.2 | Evropský systém centrálních bank | 42 |
| 3.3.3 | Eurosystem | 43 |
| 3.3.4 | Eurozóna | 43 |

| | | |
|---------|---|----|
| 3.4 | Maastrichtská konvergenční kritéria | 46 |
| 3.4.1 | Kritérium cenové stability | 47 |
| 3.4.2 | Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb | 48 |
| 3.4.3 | Kritérium kurzové stability | 48 |
| 3.4.4 | Kritérium udržitelnosti veřejných financí | 49 |
| 3.5 | Reálná konvergenční kritéria | 51 |
| 3.5.1 | Teorie optimálních měnových oblastí | 53 |
| 3.5.1.1 | Mundellovo kritérium mobility výrobních faktorů | 54 |
| 3.5.1.2 | Kennenovo kritérium výrobkové diverzifikace | 55 |
| 3.5.1.3 | McKinnovo kritérium obchodní otevřenosti | 57 |
| 3.6 | Scenář přijetí eura | 58 |
| 3.6.1 | Scenář „velkého třesku“ | 58 |
| 3.6.2 | Madridský scénář | 59 |
| 3.6.3 | Scenář s postupným doběhem | 60 |
| 4 | Vlastní práce | 61 |
| 4.1 | Plnění nominálních konvergenčních kritérií | 61 |
| 4.1.1 | Kritérium cenové stability | 61 |
| 4.1.2 | Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb | 66 |
| 4.1.3 | Kritérium kurzové stability | 68 |
| 4.1.4 | Kritérium udržitelnosti veřejných financí | 71 |
| 4.1.4.1 | Kritérium vládního deficitu | 72 |
| 4.1.4.2 | Kritérium vládního dluhu | 74 |
| 4.2 | Plnění reálných konvergenčních kritérií | 76 |
| 4.2.1 | Sladěnost hospodářského cyklu a ekonomické úrovně s eurozónou | 76 |
| 4.2.2 | Sladěnost odvětvové struktury hospodářství | 80 |
| 4.2.3 | Sladěnost obchodní a vlastnické provázanosti | 81 |
| 4.3 | Dopady zavedení jednotné evropské měny | 82 |

| | | |
|---------|---|-----|
| 4.3.1 | Dopady zavedení evropské měny na spotřebitele / stát | 83 |
| 4.3.2 | Dopady zavedení evropské měny na podnikový sektor..... | 86 |
| 4.3.3 | Dopady zavedení evropské měny na makroekonomické ukazatele..... | 89 |
| 4.3.3.1 | Dopad zavedení eura na inflaci v České republice..... | 89 |
| 4.3.3.2 | Dopad zavedení eura na HDP v České republice | 97 |
| 4.3.3.3 | Dopad zavedení eura na nezaměstnanost v České republice..... | 103 |
| 4.4 | Průzkum českých občanů k přijetí eura | 109 |
| 5 | Závěr..... | 111 |
| 6 | Seznam použitých zdrojů | 115 |
| 6.1 | Monografie, publikace, sborníky | 115 |
| 6.2 | Právní akty | 118 |
| 6.3 | Elektronické zdroje | 119 |

Seznam obrázků

| | |
|--|----|
| Obrázek 1 - Měnový had | 31 |
| Obrázek 2 - Scénář „velkého třesku“ | 59 |
| Obrázek 3 - Madridský scénář | 60 |
| Obrázek 4 - Scénář Phasing Out | 60 |
| Obrázek 5 - Inflační cíle ČNB | 63 |
| Obrázek 6 - Složky inflace..... | 65 |
| Obrázek 7 - Přínosy a náklady podnikového sektoru spojené se zavedením eura..... | 87 |
| Obrázek 8 - Členské země EU podle výše příjmu obyvatel | 98 |

Seznam tabulek

| | |
|---|-----|
| Tabulka 1 - Otevřenost ekonomik – (export+import)/HDP (v %)..... | 56 |
| Tabulka 2 - Vývoj plnění inflačního kritéria | 62 |
| Tabulka 3 - Vývoj plnění dlouhodobých úrokových sazeb | 66 |
| Tabulka 4 - Vývoj plnění kritéria veřejného deficitu (v % HDP) | 72 |
| Tabulka 5 - Vývoj plnění kritéria veřejného dluhu (v % HDP)..... | 74 |
| Tabulka 6 - Srovnání HDP/obyv. ČR a průměru EA (EA=100) | 77 |
| Tabulka 7 - Data pro výpočet trendové funkce (HDP/obyv. ČR a průměr EA (EA=100)). | 77 |
| Tabulka 8 - Export České republiky | 88 |
| Tabulka 9 - Elementární charakteristiky míry inflace (%) | 96 |
| Tabulka 10 - Elementární charakteristika reálného HDP v cenách roku 2010..... | 99 |
| Tabulka 11 - Elementární charakteristika počtu nezaměstnaných (v tis.) | 105 |

Seznam grafů

| | |
|---|----|
| Graf 1 - Veřejné zadlužení vybraných zemí EU v % nominálního HDP | 38 |
| Graf 2 - Česká republika - inflace (v %)..... | 63 |
| Graf 3 - Vývoj míry inflace v letech 2004-2020 | 65 |
| Graf 4 - Vývoj dlouhodobých úrokových sazeb v letech 2004-2020 | 67 |
| Graf 5 - Vývoj kurzu české koruny vůči euru v letech 2004-2018..... | 69 |
| Graf 6 - Nominální měnový kurz CZK/EUR..... | 71 |
| Graf 7 - Vývoj deficitu veřejných financí v ČR (v % HDP) v letech 2004-2020 | 73 |
| Graf 8 - Vývoj veřejného dluhu (v % HDP) v letech 2004-2020 | 75 |

| | |
|--|-----|
| Graf 9 - Srovnání HDP/obyv. ČR a průměru EA (EA=100)..... | 76 |
| Graf 10 - Stupeň ekonomické konvergence vybraných států k eurozóně v roce 2016 (EA=100)..... | 79 |
| Graf 11 - Růst reálného HDP v České republice a eurozóně (v %)..... | 80 |
| Graf 12 - Podíly ekonomických odvětví na HDP v roce 2016 (v %)..... | 81 |
| Graf 13 - Podíl vývozu do eurozóny na celkovém vývozu (v %)..... | 82 |
| Graf 14 - Podíl dovozu z eurozóny na celkovém dovozu (v %)..... | 82 |
| Graf 15 - Slovinsko - inflace (v %)..... | 90 |
| Graf 16 - Slovensko - inflace (v %)..... | 91 |
| Graf 17 - Estonsko -inflace (v %)..... | 91 |
| Graf 18 - Lotyšsko -inflace (v %)..... | 92 |
| Graf 19 - Litva -inflace (v %)..... | 92 |
| Graf 20 - Kypr -inflace (v %)..... | 93 |
| Graf 21 - Malta -inflace (v %)..... | 94 |
| Graf 22 - Česká republika - inflace (v %)..... | 96 |
| Graf 23 - Vývoj reálného HDP v cenách roku 2010 (v mil. Kč)..... | 98 |
| Graf 24 - HDP na obyvatele v PPS (index (EU28=100))..... | 100 |
| Graf 25 - Meziroční růst HDP nových členských zemí EU..... | 102 |
| Graf 26 - Nezaměstnanost v zemích Evropské unie v roce 2018 (v %)..... | 103 |
| Graf 27 - Česká republika - nezaměstnanost (v %)..... | 104 |
| Graf 28 - Estonsko - nezaměstnanost (v %)..... | 105 |
| Graf 29 - Lotyšsko - nezaměstnanost (v %)..... | 106 |
| Graf 30 - Litva - nezaměstnanost (v %)..... | 106 |
| Graf 31 - Slovinsko - nezaměstnanost (v %)..... | 107 |
| Graf 32 - Slovensko - nezaměstnanost (v %)..... | 107 |
| Graf 33 - Názory českých obyvatel na přijetí Eura za měnu ČR - duben 2018..... | 109 |
| Graf 34 - Názory českých obyvatel na přijetí Eura za měnu ČR - vývoj v čase..... | 109 |

Seznam použitých zkratek

| | |
|--------|---|
| ČNB | Česká národní banka |
| ČR | Česká republika |
| EA | Euroarea (eurozóna) |
| ECB | Evropská centrální banka |
| ECOFIN | Rada Evropské unie pro hospodářské a finanční záležitosti |
| ECU | Evropská měnová jednotka |
| EFSF | Evropský nástroj finanční stability |
| EFSM | Evropský mechanismus finanční stabilizace |
| EHS | Evropské hospodářské společenství |
| ERM | Evropský mechanismus směnných kurzů |
| ERM II | Evropský mechanismus směnných kurzů II |
| ES | Evropské společenství |
| ESAE | Evropské společenství pro atomovou energii |
| ESCB | Evropský systém centrálních bank |
| ESFS | Evropský systém finančního dohledu |
| ESM | Evropský stabilizační mechanismus |
| ESUO | Evropské společenství uhlí a oceli |
| ESVO | Evropské sdružení volného obchodu |
| EU | Evropská unie |
| HDP | Hrubý domácí produkt |
| HMU | Hospodářská a měnová unie |
| JEA | Jednotný evropský akt |
| MF ČR | Ministerstvo financí České republiky |
| MMF | Mezinárodní měnový fond |
| SSSR | Svaz sovětských socialistických republik |
| STAN | Starostové a nezávislí |
| OSVČ | Osoba samostatně výdělečně činná |
| ČSSD | Česká strana sociálně demokratická |
| KSČM | Komunistická strana Čech a Moravy |
| SPD | Svoboda a přímá demokracie |

1 Úvod

Již před více než půl stoletím odstartoval pozoruhodný projekt evropské integrace, který od svého počátku prošel několika etapami. Velice záhy po druhé světové válce bylo zapotřebí vypořádat se s mnoha problémy, přičemž ústřední otázkou se stalo samotné zabezpečení základních životních potřeb obyvatel, proto v prvních etapách docházelo především k rušení obchodních bariér a uplatňování společných celních sazeb vůči třetím zemím. Po dokončení těchto etap došlo k zpomalení procesu prohlubování integrace, načež členské státy přistoupily k realizaci projektu jednotného vnitřního trhu, na nějž navázala hospodářská a měnová unie, kterou lze považovat téměř za nejvyšší stupeň ekonomické integrace.

Téma diplomové práce s názvem Česká republika a přijetí eura bylo zvoleno nejen z důvodu aktuálnosti, kdy každý členský stát s výjimkou Velké Británie a Dánska se svým vstupem do Evropské unie zavázal zavést euro jako společnou měnu, ale také kvůli přetrvávající nejistotě v otázkách společné měny. Mezi tyto státy řadíme i Českou republiku, která dne 1. května 2004 přistoupila k Evropské unii a stala se tak jejím právoplatným členem. I přesto, že v letošním roce jsme oslavili již 14. výročí vstupu České republiky do Evropské unie, existuje celá řada odpůrců, jak tohoto uskupení, tak eura jako samotného. S tímto krokem je spojené i velké množství pozitivních i negativních názorů, proč společnou měnu přijmout nebo si raději ponechat měnu národní.

V první části diplomové práce je popsán zejména historický vývoj ekonomické a měnové integrace od konce druhé světové války až po současnost, který je důležitý pro pochopení důvodů vytvoření Evropské unie a eurozóny. Pozornost je dále věnována potřebným podmínkám pro vstup do eurozóny, které jsou definovány pomocí sady maastrichtských kritérií a hodnotí dosažení požadovaného stavu připravenosti ekonomiky. Obecně však platí, že zavedení eura v České republice je proces s mnoha aspekty. Na jedné straně může přinést mnoho výhod, jako je usnadnění cestování nebo vyšší cenovou transparentnost, má však i své nevýhody, zejména ve ztrátě své vlastní měnové politiky, a proto nad budoucností eura visí celá řada otazníků. Nedodržování konvergenčním kritérií a vyskytující se ekonomické problémy členských států eurozóny nahrávají euroskeptikům

a posilují jejich argumentaci tím, že zavedení jednotné evropské měny není správným krokem.

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že přijetí nebo nepřijetí jednotné evropské měny se dotýká téměř všech fyzických i právnických subjektů žijících nebo podnikajících na území České republiky. Proto v druhé části diplomové práce bylo přistoupeno k vyhodnocení jednotlivých konvergenčních kritérií a jejich plnění Českou republikou od vstupu do Evropské unie v květnu roku 2004 až po současnost. Dále jsou v práci rozebrány dopady zavedení eura na spotřebitele, podnikový sektor a vybrané makroekonomické ukazatele, podle kterých lze usoudit, zda je měnová unie pro Českou republiku tím správným krokem.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je zpracovat analýzu stavu připravenosti České republiky na přijetí jednotné evropské měny na základě plnění maastrichtských konvergenčních kritérií, respektive kritérií nominální konvergence a zhodnocení reálných konvergenčních kritérií. Analýza je provedena v letech 2004 až 2017, od období kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie až po současnost.

Dílčím cílem je vyhodnocení prognózy plnění maastrichtských kritérií do dalších let, přesněji mezi roky 2018 až 2020 na základě převzatých zpráv vydaných Českou národní bankou a Ministerstvem financí České republiky. Druhým dílčím cílem je vyhodnotit jednotlivé dopady, které bude mít přijetí jednotné evropské měny na spotřebitele, podnikový sektor a vybrané makroekonomické ukazatele, zejména tedy zhodnotit výhody či nevýhody přijetí eura.

2.2 Metodika práce

Ke splnění cílů je diplomová práce rozdělena na dvě části, a to část teoretickou a část praktickou. První teoretická část byla zpracována s využitím metody studia dokumentů. K porozumění problematiky bylo prostudováno mnoho odborné literatury v knižní podobě od různých autorů zabývajících se historickým vývojem integračních procesů v Evropě od druhé světové války až po současnost. Dále byly prostudovány právní akty z oficiálních stránek Evropské unie, ale také odborné elektronické zdroje, které objasnily zejména maastrichtská konvergenční kritéria, či orgány jako je Evropská centrální banka a mnoho dalšího.

Druhá část diplomové práce je zaměřena na konkrétní plnění maastrichtských konvergenčních kritérií Českou republikou a její celkovou připravenost na vstup do měnové unie. S využitím sekundárních dat byla prostřednictvím časových řad provedena analýza vývoje jednotlivých ukazatelů a jejich plnění Českou republikou. Časovou řadou lze rozumně sled věcně a prostorově srovnatelných dat, která jsou jednoznačně uspořádána z časového hlediska ve směru minulost – přítomnost.

Základní druhy časových řad se rozlišují¹:

- a) podle rozhodného časového hlediska na časové řady
 - intervalové
 - okamžikové
- b) podle periodicity s jakou jsou údaje v řadách sledovány na časové řady
 - roční
 - krátkodobé
- c) podle druhů sledovaných ukazatelů na časové řady
 - primárních ukazatelů
 - sekundárních charakteristik
- d) podle způsobu vyjádření údajů na časové řady
 - naturálních ukazatelů
 - peněžních ukazatelů

¹ HINDLS, Richard, Stanislava HRONOVÁ a Jan SEGER. *Statistika pro ekonomy*. 3. vyd. Praha: Professional Publishing, 2003. ISBN 80-86419-34-7, s. 246

Častým úkolem při analýze časových řad je dosažení rychlé a orientační představy o charakteru procesu, který tato řada představuje. Mezi základní metody proto zcela běžně patří vizuální analýza chování ukazatele využívajících grafů. Pomocí vizuálního rozboru grafického záznamu průběhu časové řady můžeme rozpoznat např. dlouhodobou tendenci v průběhu řady či některé periodicky se opakující vývojové změny apod.² K zhodnocení dat byly dále využity elementární charakteristiky časových řad.

1 diference

$$\Delta^{(1)}y_t = y_t - y_{t-1}, t = 2, 3, \dots, n$$

2 diference

$$\Delta^{(2)}y_t = \Delta^{(1)}y_t - \Delta^{(1)}y_{t-1}, t = 3, 4, \dots, n$$

Koeficient růstu

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}}, t = 2, 3, \dots, n$$

Průměrný koeficient růstu

$$\bar{k} = \sqrt[n-1]{k_1 k_2 \dots k_n} = \sqrt[n-1]{\frac{y_2}{y_1} \frac{y_3}{y_2} \frac{y_4}{y_3} \dots \frac{y_n}{y_{n-1}}} = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}}$$

Lineární trend

$$y_t = a_0 + a_1 t$$

V diplomové práci byly využity intervalové časové řady založené na roční či měsíční periodicitě, sestavené prostřednictvím sekundárních dat. Data pro sestavení časové řady pro grafické zobrazení byla čerpána z Evropského statistického úřadu, Českého statistického úřadu, Ministerstva financí České republiky a České národní banky.

² HINDLS, Richard, Stanislava HRONOVÁ a Jan SEGER. *Statistika pro ekonomy*. 3. vyd. Praha: Professional Publishing, 2003. ISBN 80-86419-34-7, s. 252

Dále byla praktická část diplomové práce zpracována s využitím metody komparace, která je využita zejména u grafického znázornění časových řad s ostatními státy, analýzy a rozboru zásadních dokumentů, odborné literatury a odborných článků týkajících se problematiky jednotné evropské měny.

3 Teoretická východiska

První část diplomové práce se zabývá teoretickými východisky spojenými s jednotnou evropskou měnou. Jedná se zejména o historické pozadí ekonomické a měnové integrace od konce druhé světové války až po současnost, ale nalezneme zde i nominální a reálná konvergenční kritéria, které jsou pro přijetí eura v České republice nedílnou součástí. V neposlední řadě nalezneme i scénáře pro přijetí jednotné evropské měny a informace o orgánech jako jsou ECB, ESCB a mnoho dalšího.

3.1 Ekonomická integrace

3.1.1 Pojem ekonomická integrace

Pojem ekonomické integrace je používán v souvislosti s propojováním ekonomik rozdílných zemí, na základě kterého dochází k odstraňování bariér vzájemného obchodu. Z uvedeného je možné odvodit, že cílem ekonomické integrace je zejména podpora vzájemného obchodu, a tedy rovněž zlepšování životní úrovně obyvatel. Kalínská k tomuto doplňuje, že mezinárodní ekonomická integrace představuje takovou změnu struktury světového hospodářství, v rámci které z relativně samostatných hospodářských celků vznikají větší hospodářské celky. V poněkud širším slova smyslu je to pak v podstatě ujednání mezi jednotlivými státy, na základě kterých si tyto státy poskytují výhodnější zacházení.³

Dle všeobecně uznávaných ekonomických teorií Davida Ricarda představuje obchod mezi jednotlivými zeměmi přínos pro všechny zapojené země⁴. Nicméně v tomto směru se stejně tak ozývají také hlasy kritiků, kteří upozorňují na to, že pokud dojde k propojení ekonomik, které disponují výrazně odlišnou silou, je posléze ekonomika slabší postavena do pozice dodavatele levných surovin, služeb a pochopitelně stejně tak i lidské pracovní síly, stejně tak sektory její ekonomiky⁵ na trhu zaostávají za výrobky ekonomiky silnější, která má možnost masově racionalizovat svou výrobu a využívat nákladných

³ KALÍNSKÁ, Emilie. *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3396-8, s. 63

⁴ jde o takzvaný princip komparativních výhod

⁵ tradičně lze zmínit například zemědělství

technologických inovací.⁶ Opomenout však nelze ani to, že prohlubování ekonomické integrace poněkud stírá národní a kulturní specifika zemí a do té doby svébytné státy splývají do větších celků, což je mnohými vnímáno coby ztráta samostatnosti. Logicky se pak tento proces setkává s nelibostí a mnohdy až odporem obyvatel předmětných zemí.

Literatura rozlišuje na základě intenzity vzájemné spolupráce několik stupňů ekonomické integrace⁷⁸:

3.1.1.1 Zóna volného obchodu

V případě zóny volného obchodu lze hovořit o tom, že 2 či více zemí se dohodnou o vzájemně uplatňovaném snížení či případně úplném odstranění cla na vybrané výrobky, přičemž se tradičně jedná o průmyslové výrobky.

3.1.1.2 Celní unie

Celní unie představuje sdružení států, mezi kterými panuje dohoda o omezení vzájemných obchodních bariér a uplatňování společných celních sazeb vůči třetím zemím⁹.

3.1.1.3 Společný trh

V tomto případě se již jedná o pokročilý stupeň ekonomické integrace. Došlo k situaci, kdy členské státy odstranily veškerá cla, vůči třetím zemím aplikují společný celní sazebník a rovněž mezi členy probíhá volný pohyb zboží, služeb, práce a kapitálu. Je vhodné uvést, že tuto podobu měla Evropská unie v 80. letech minulého století.

3.1.1.4 Hospodářská a měnová unie

Ekonomiky členských států jsou v případě existence hospodářské a měnové unie zcela zapojeny do jednotného vnitřního trhu. V tomto ohledu každá země přenáší část svých pravomocí na nadnárodní instituce, které tímto získávají pravomoci spolurozhodovat o obchodní politice, sociálních otázkách, případně rozpočtových deficitech členských

⁶HOLMAN, Robert. *Dějiny ekonomického myšlení*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-380-9, s. 92

⁷KUNEŠOVÁ, Hana. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2006. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-455-4, s. 105-106

⁸CIHELKOVÁ, Eva. *Světová ekonomika: obecné trendy rozvoje = World economy : general trends in its development*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckova edice ekonomie. ISBN 9788074001550, s. 64-65

⁹Je vhodné doplnit, že termínem třetí země jsou označovány takové státy, kterých se sice týkají ustanovení určité mezinárodní smlouvy mezi státy, nicméně tato země sama není účastníkem této smlouvy.

zemí. Určitou třešničkou na dortu je pak v případě tohoto typu unie zavedení společné měny. Takto vypadá právě dnešní Evropská unie.

3.1.1.5 Politická unie

Politická unie je vyjádřením úplné integrace a je představována úplným propojením hospodářské i politické oblasti, kdy je v podstatě z původních členských států vytvořen nový celek. Jako jeden příklad za všechny uvedme sjednocení Německa, ke kterému došlo roku 1990.

3.1.2 Historický vývoj ekonomické integrace

Pokud se nyní podíváme na historický vývoj integračních procesů v Evropě, pak je bezesporu možné uvést, že se snahy objevily velice záhy po 2. světové válce. Po tomto konfliktu nemalých rozměrů se totiž musely evropské státy vypořádat s mnoha problémy, přičemž ústřední otázkou se stalo samotné zabezpečení základních životních potřeb obyvatel. Stěžejním motivem a základem evropské integrace tak bylo předně zabezpečení míru a bezpečnosti na evropském kontinentě¹⁰. Pozornost byla věnována taktéž narůstajícímu vlivu Sovětského svazu, který představoval potenciální ohrožení pro západní demokracie. Z těchto důvodů existovaly názory, že sjednocená západní Evropa bude mít větší šanci zvládnout případný konflikt se státy východního bloku.

Nicméně dalším neméně důležitým podkladem pro integrační procesy byla určitá „potřeba nového ducha“, která figurovala coby protiklad meziválečného ekonomického a politického nacionalismu. Důsledkem zmíněného ekonomického nacionalismu byla velice vysoká cla a jiná opatření tarifního i netarifního charakteru, jejichž přímým důsledkem byla pochopitelná hospodářská stagnace, která byla ještě prohloubena účinky Velké hospodářské krize. Politický nacionalismus se pro změnu stal přímým důvodem 2. světové války.¹¹ Z uvedených důvodů je možné za jednu z ústředních příčin poválečných evropských integračních tendencí označit snahu o překonání nacionalistických státních struktur. Vzhledem k omezením, kterým museli obyvatelé evropských zemí v meziválečném období čelit, panovala všeobecná touha po volném

¹⁰Je možné podotknout, že po válce totiž panoval ve společnosti poměrně pevně zakořeněný názor, že mír a bezpečnost nejsou schopny zajistit klasické národní státy, ale pouze sjednocující se Evropa

¹¹Jaké důvody vedly ke vzniku EU (ES) ? *Mezinárodní organizace* [online]. 2010 [cit. 2018-08-10]. Dostupné z: <http://www.mezinarodni-organizace.wz.cz/eu/duvody-vzniku-eu/duvody-vzniku.eu.html>

pohybu po Evropě. Svobodné podnikání pak mělo společně se společným trhem být základem pro dlouhodobý hospodářský růst a sociální stabilitu společnosti. Je tedy v zásadě možné vytyčit několik základních důvodů pro poválečnou integraci v Evropě:

- zajištění míru na evropském kontinentě;
- vypořádání se s nacionalisticky orientovanými státními strukturami;
- vytvoření společného trhu, který bude zárukou růstu hospodářského blahobytu.

Je třeba uvést, že předchůdcem Evropské unie bylo Evropské společenství uhlí a oceli, jehož základním účelem byla koordinace a dohled nad uhelným a ocelářským průmyslem, které bylo založeno roku 1951 na základě Pařížské smlouvy ze strany šesti států, kterými byly Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Nizozemí a Německo. Hlavní cílem tohoto společenství byl ekonomický rozvoj, růst zaměstnanosti, životní úrovně států a racionalizace výroby prostřednictvím společného trhu za předpokladu absence diskriminačních omezení členských států.¹² Můžeme se oprávněně domnívat, že základním motivem pro účast Francie v ESUO byla snaha o kontrolu německého ocelářského a těžebního průmyslu, a tedy v konečném důsledku prevence případného znovuvyzbrojení Německa. Nicméně pro Německo pak byl vstup do ESUO benefitem ve směru určité politické rehabilitace¹³. Pokud jde o státy Beneluxu, pak jejich motivem byl především rozvoj obchodu a s tím související ekonomický růst. Vzhledem k tomu, že platnost smlouvy o založení ESUO byla stanovena na 50 let a k jejímu prodloužení již nedošlo, od počátku ledna roku 2002 ESUO formálně neexistuje a jeho nástupcem se stalo Evropské společenství.

V roce 1958 vešly v platnost takzvané Římské smlouvy, kterými bylo založeno EHS a ESAE.¹⁴ Zatímco účelem EHS byla zejména podpora vytvoření společného trhu a příspěvek k rozvoji ekonomického života a hospodářskému růstu na základě postupného sjednocení hospodářských politik jednotlivých zemí, ESAE zase cílilo na podporu atomového výzkumu a dalších otázek, které souvisely s podporováním mírově orientovaného využívání atomové energie. Nutno dodat, že pro EHS, ESAE a ESUO se postupně vžilo označení Evropská společenství.

¹²NIEDLOVÁ, Petra. Vývoj EU až po současnost. *Finance.cz* [online]. 2005 [cit. 2018-08-10]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/zpravy/finance/44500-vyvoj-eu-az-po-soucasnost/>

¹³obdobně jako tomu bylo v případě Itálie

¹⁴BALDWIN, Richard E a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. Přeložil Stanislav ŠAROCH. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1807-1, s. 63

Rok 1968 pak byl ve znamení počátku postupného rušení dovozního cla a významným krokem bylo rovněž přijetí jednotného celního sazebníku pro obchodování mimo Společenství. O pět let později, tedy roku 1973, se pak staly členy Evropského společenství Dánsko, Irsko a Spojené království. Nicméně stranou zájmu nelze ponechat to, že obecně byla 70. léta ve znamení surovinové a energetické krize coby důsledek drastických omezení dodávek ropy ze států Perského zálivu. Logické vyústění této komplikované situace, kterým bylo mnohonásobné zvýšení cen energií a pohonných hmot, pochopitelně v negativním směru ovlivnilo náklady evropských podniků. Mizející dynamika evropských ekonomik s sebou přinášela chronickou nezaměstnanost. Ke všemu se dále přidávaly krize mnohých tradičních průmyslových odvětví, které postihovaly především hutní a textilní průmysl. Situace se začala obracet k lepšímu až v 80. letech, v období popisovaném, tedy obecně proces evropské integrace spíše stagnoval.

Ovšem výše popisované problémy doplnila počátkem 70. let ještě krize měnová, která měla podobu rozpadu Brettonwoodského měnového systému.¹⁵ Západoevropským státům situace přinesla zrušení navázání jejich měn na americký dolar a přechod na režim floatingu¹⁶. Roku 1979 se evropské státy rozhodly zabránit možným velkým fluktuacím v měnových kurzech zavedením Evropského měnového systému, což je současně zavázalo k udržování svých měnových kurzů ve stabilních poměrech. Lacina doplňuje, že prostředky pro dosažení relativní měnové stability uvnitř ES byl intervenční mechanismus, rozšíření úvěrových mechanismů a zavezení nové účetní jednotky.¹⁷ Štěrbová zmiňuje zavedení košové měnové jednotky ECU¹⁸, která sloužila k zúčtování mezinárodních měnových operací. Vzhledem k tomu že se jednalo o takzvanou košovou jednotku, byla její hodnota rovna váženému průměru hodnot zúčastněných měn.¹⁹ Významnou událostí z daného období bylo zřízení Účetního dvora 22. července 1975, a to prostřednictvím Smlouvy o finančním hospodaření Společenství. Sídlem Účetního dvora se stalo Lucembursko.

¹⁵MANDEL, Martin a Jaroslava DURČÁKOVÁ. *Mezinárodní finance a devizový trh*. Praha: Management Press, 2016. ISBN 978-80-7261-287-1, s. 433

¹⁶tedy režim volných měnových kurzů

¹⁷LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7179-560-5, s. 201

¹⁸European currency unit

¹⁹ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada, 2013. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4694-4, s. 200

Roku 1981 došlo k přistoupení Řecka k ES a o 5 let později přistoupilo také Španělsko společně s Portugalskem. Roku 1986 byla s cílem dokončení jednotného vnitřního trhu přijata Bílá kniha a Jednotný evropský akt. Právě Jednotný evropský akt představoval další etapu na cestě k prohlubování evropské integrace a konvergence členských států. Dvořáková dodává, že právě JEA je založen na myšlence, že není možné realizovat ekonomický pokrok při absenci sociálních souvislostí, což dokládá tím, že JEA vedle jiného zakotvil minimální standardy, jejichž smyslem bylo přispět ke zlepšení pracovního prostředí a bezpečnosti práce, jako i sladování podmínek v dané oblasti.²⁰ Peltrám pak upozorňuje na to, že v určité míře JEA přispěl i v oblasti vnitřní bezpečnosti.²¹

Kunešová vhodně uvádí, že rok 1990 byl spojen se zahájením první fáze přechodu k Hospodářské a měnové unii, a to na základě odstranění veškerých bariér pro pohyb kapitálu mezi členskými zeměmi.²² Dále bylo nutné vytvořit smluvní rámec pro HMU členských zemí ES a společně s tím bylo třeba rovněž zkonstruovat rámec pro užší spolupráci ve věcech zahraniční politiky, soudnictví a vnitřní bezpečnosti. Po ročních jednáních došlo dne 7. února 1992 v Maastrichtu ke slavnostnímu podpisu Smlouvy o Evropské unii, která vstoupila v platnost k 1. listopadu 1993.²³ Tato smlouva ostatně také poprvé v historii použila pojem *Evropská unie*. Ve stejném roce byl rovněž vytvořen Evropský hospodářský prostor, tedy zóna volného obchodu se zeměmi ESVO, přičemž tato smlouva byla podepsána počátkem května roku 1992. V následujícím roce pak došlo²⁴ k naplnění čtyř základních ekonomických svobod:

- volný pohyb zboží mezi členskými zeměmi;
- volný pohyb osob mezi členy s právem na usazení a provádění pracovních aktivit v kterékoli zemi EU;
- volný pohyb kapitálu mezi členy a

²⁰DVOŘÁKOVÁ, Zuzana. *Management lidských zdrojů*. Praha: C.H. Beck, 2007. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 9788071798934, s. 34

²¹PELTRÁM, Antonín. *Evropská integrace a Česká republika*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2849-0, s. 83

²²KUNEŠOVÁ, Hana. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2006. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-455-4, s. 202

²³ZAHRADNÍK, Petr. *Vstup do Evropské unie: přínosy a náklady konvergence*. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-7179-472-4, s. 98-99

²⁴až na určité výjimky

- volný prostor pro poskytování služeb po celém území Unie.²⁵

Dle poznatků Kalínské započala na začátku roku 1994 druhá fáze přechodu k HMU, která byla tentokrát spojena s vytvořením Evropského měnového institutu s vidinou užší kooperace centrálních bank jednotlivých států, sladění měnových politik a příprava vzniku Evropského systému ústředních bank.²⁶ O rok později pak bylo na madridském zasedání Evropské rady ujednáno zavedení společné měny euro, a to od počátku ledna roku 1999. Nicméně rok 1995 byl dále spojen rovněž s dalším rozšířením EU, a to o Rakousko, Švédsko a Finsko. Následující rozšíření, kterého se účastnila naše republika s dalšími devíti zeměmi²⁷, pak Evropská unie zažila v roce 2004.

V poslední době si však stále více laiků i odborníků klade otázku, zda v současnosti stále EU plní svou funkci tak, jak se od ní čekalo a jak by to mělo být. Ačkoliv jde v současné době bezesporu o společenství, které zastřešuje již 28 států a kterému se nadále jakýkoli válečný konflikt stále vyhýbá, nicméně je to dostačující?

Pokud se ještě v krátkosti na tomto místě vrátíme do historie, pak lze uvést, že po rozpadu SSSR roku 1991 stálo ES před zcela novou etapou, neboť se novodobý svět stále více zmenšoval vlivem působení globalizace a především pak jeho mezinárodní politika se zcela změnila. Před obdobím takzvané Studené války byla Evropa v podstatě středem všeho dění a o otázky v jiných částech světa se v podstatě nemusela zajímat. Nicméně po konci této války Evropa jako celek povstala a spojila se. Vznikl název Evropská unie, jejíž následné rozsáhlé rozšíření a rovněž vznik eurozóny doopravdy členské státy více sblížil. Je však třeba uvést, že Evropa již nadále nebyla tak samostatná, ačkoliv se celá integrovala a stala se celkem, přesto začala na poli mezinárodní politiky být vnímána pouze coby jedna z více velmocí, a tedy nikoli jako hráč, který je schopen si diktovat podmínky. V nynějším světě však již Evropa je nucena zajímat se o to, co se děje na druhém konci světa, neboť ji to pochopitelně silně ovlivňuje. Právě z uvedených důvodů je velice důležité, aby evropská integrace dále pokračovala a utužovala se. Jedině integrovaná Evropa totiž dokáže ostatním mocným zemím konkurovat a stavět se na jejich

²⁵ZAHRADNÍK, Petr. *Vstup do Evropské unie: přínosy a náklady konvergence*. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-7179-472-4, s. 48

²⁶KALÍNSKÁ, Emilie. *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3396-8, s. 75

²⁷bylo to Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko

úroveň a potažmo také plnit svůj hlavní účel, tedy hájit zájmy Evropanů. V tomto směru je však třeba klást si otázku, zda je v současnosti hájí dostatečně.

V souvislosti s těmito úvahami nelze nezmínit hlasy takzvaných euroskeptiků a dalších lidí, kteří zastávají názor, že EU své členy omezuje, že EU členské státy a jejich zájmy spíše poškozují, než hájí. Stále častěji se ozývají hlasy plné nacionalismu, které volají po odtržení se od unie. Jaké jsou vlastně příčiny tohoto stavu? V první řadě je třeba poznamenat, že těchto příčin může být více, v každém případě z nich však plyne fakt, že se EU začala od svých občanů poněkud odklánět a tolik ji už nezajímají jejich zájmy. Druhou alternativní možností pak je, že Evropská unie přestala se svými občany komunikovat, díky čemuž začínají pomalu zapomínat na to, proč tady EU vlastně je. V každém případě jde o situaci nelichotivou. Hendrych kupříkladu zastává názor, že unii jde v poslední době nejspíše zejména o dobrý rating členských států a záchranu evropských bank namísto skutečné a odpovídající podpory Evropanů. V tomto směru si autor pokládá příznačnou otázku, zda není EU v současnosti jen „lokajem“ mezinárodních finančních institucí, mezi které patří kupříkladu Mezinárodní měnový fond?²⁸ Také dost možná není zcela vhodné donekonečna „strašit“ poměrně nedávnou finanční krizí, jistě by v boji proti problémům bylo lepší zvolit zcela odlišnou taktiku.

Pokud bychom měli ještě v krátkosti nastínit otázku možné špatné či nedostatečné komunikace s občany členských zemí, pak je na místě uvést, že dost možná podstata a strategie EU nejsou vůbec špatné, ale naopak jsou poměrně perspektivní. V praxi by tedy mohl být problém spíše na úrovni národních států, které nedokáží, případně nechtějí o problémech informovat a diskutovat se svými občany. Vrcholní představitelé členských států dost často ani nemají zájem veřejné mínění směřovat k věcným debatám o EU, neboť by to směřovalo k větší integraci a oslabení moci samotných států. Stejně tak se domnívám, že obyčejný občan EU ve většině případů nedisponuje dostatečným množstvím objektivních a relevantních informací o tomto společenství, jehož je součástí. Situaci pak nenapomáhá právě ani to, že otázky, které jsou projednávány na úrovni unie, nejsou v jednotlivých členských státech dostatečně diskutovány a veřejnost o nich není dostatečně informována.

²⁸ HENDRYCH, Lukáš. Současnost a budoucnost EU. *K zamyšlení* [online]. 2014 [cit. 2018-08-11]. Dostupné z: <https://www.kzamysleni.cz/soucasnost-budoucnost-eu/>

Dle mého názoru je pak dalším problémem to, že současná generace už často ani neví, za jakým účelem byla vlastně Evropská unie vytvořena. V současnosti v podstatě žijeme už dlouho dobu v mírovém období, lidé už zapomněli na hrůzy válek, na základě čehož zapomínají také na potřebu pospolitosti, solidarity a integrace států. Nicméně závěrem lze podotknout, že stěžejní problém současné EU spočívá jednak v odklonu od zájmů občanů směrem k zájmům jiným, které mají v dnešní době především obchodní charakter na úkor obyčejné lidské solidarity, jednak ve špatné komunikaci s občany EU, kteří už dost často v opodstatnění a budoucnost projektu přestávají věřit.

3.2 Měnová integrace

Na úvod je vhodné uvést, že integrační úsilí, které započalo v zemích západní Evropy po druhé světové válce, na svém počátku do sféry hospodářské a měnové politiky nezasahovalo. Smyslem tehdy totiž byla zejména obnova hospodářství po válce a s tím spojená potřeba zrušení bariér obchodu a rovněž rozšíření trhů. Pokud jde o možnosti vytvoření HMU v Evropě, pak tyto záležitosti byly zkoumány na základě zprávy z roku 1970, která později vstoupila ve známost jako Wernerův plán. Pro vytvoření měnové unie bylo plánem předpokládáno zřízení Evropské centrální banky a následné přenesení fiskálních pravomocí na evropskou úroveň. Wernerův plán nakonec ztroskotal a nebyl ve výsledku proveden především v souvislosti s ekonomickou krizí z počátku 70. let a související nepřipraveností jednotlivých ekonomik na vstup do měnové unie.²⁹

3.2.1 Brettonwoodský řád

Již zmíněné hrůzy 2. světové války přinutily řadu politických osobností k pokusu o navazování forem mezinárodní kooperace, které by umožnily předcházet podobným událostem do budoucna. Ostatně na tomto základě vznikl rovněž takzvaný brettonwoodský řád, v rámci kterého docházelo k prvním formám poválečné měnové spolupráce na našem kontinentě. Podstatou bylo, že byly evropské měny napojeny na americký dolar prostřednictvím systému pevných kurzů, přičemž dolar sám měl pevnou vazbu na zlato. Došlo rovněž k založení Mezinárodního měnového fondu, který měl na plynulý chod celého monetárního řádu dohlížet. Tímto způsobem byla v praxi prováděna myšlenka kurzové stability a měnové spolupráce, na které západoevropské země aktivně participovaly.³⁰

3.2.2 Evropské hospodářské společenství

Dále lze konstatovat, že silné integrační iniciativy v poválečné Evropě vedly roku 1957 k podpisu dohody o založení EHS, které vedle dalšího cílilo na cenovou a kurzovou

²⁹MULAČOVÁ, Věra a Petr MULAČ. *Obchodní podnikání ve 21. století*. Praha: Grada, 2013. Finanční řízení. ISBN 978-80-247-4780-4, s. 460

³⁰ Počátky měnové spolupráce. *BusinessInfo.cz* [online]. 2008 [cit. 2018-08-11]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euro-pocatky-menove-spoluprace-3256.html>

stabilitu mezi členskými státy.³¹ Nicméně v rovině praxe vedly kroky k vytvoření celní unie a společné zemědělské politiky. Měnová integrace se stala ohniskem zájmu až na konci 60. let. Ostatně 60. léta 20. století byla označována coby éra zlatého věku. Označení plynulo z vysokých temp hospodářského růstu v Evropě, který byl doplněn velice nízkou nezaměstnaností a inflací a stejně tak zahraniční obchod velmi prosperoval. Není proto žádným překvapením, že v dané době životní úroveň obyvatel rychle rostla. Proto bylo v rámci Evropského hospodářského společenství dospěno k názoru, že měnová unie je tím správným krokem.³²

3.2.3 Wernerův plán

Štěrbová k dalšímu vývoji uvádí, že v rámci Haagského summitu v prosinci roku 1969 byl pověřen lucemburský předseda vlády Pierra Werner k tomu, aby posoudil možnosti vytvoření HMU. Jeho zpráva, která je příznačně nazývána Wernerovým plánem, byla prezentována v říjnu roku následujícího. V plánu stálo, že v průběhu 10 let by se měla měnová unie stát realitou. Nicméně bylo třeba zřídit Evropskou centrální banku a v souvislosti s tím přenést na evropskou úroveň řadu fiskálních pravomocí. Měnová unie měla být uskutečněna ve 3 stádiích, vzájemné kurzy členských měn měly být ve stále užším flukтуаčním rozpětí, aby mohla být posléze jednoduše provedena jejich neodvolatelná fixace.³³³⁴

Ovšem je třeba podotknout, že se praktická rovina realizace Wernerova plánu setkala se značnou nepřízní vnějších okolností. Jakmile se totiž v březnu roku 1973 zhroutil brettonwoodský měnový systém, americký dolar se stal vzhledem k zahájení éry volného plování příčinou značné nestability finančních trhů. První ropný šok posléze způsobil eskalaci inflace a hospodářské politiky čelily divergenci. Vzhledem k nutnosti hledat řešení těchto akutních hospodářských problémů nemohlo být tolik pozornosti věnováno budování základů měnové unie. Proto byl také Wernerův plán zakrátko opuštěn. Zbytek 70. let byl ve znamení kurzové nestability. Mnohé členské země ES byly

³¹BALDWIN, Richard E a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. Přeložil Stanislav ŠAROCH. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1807-1, s. 63

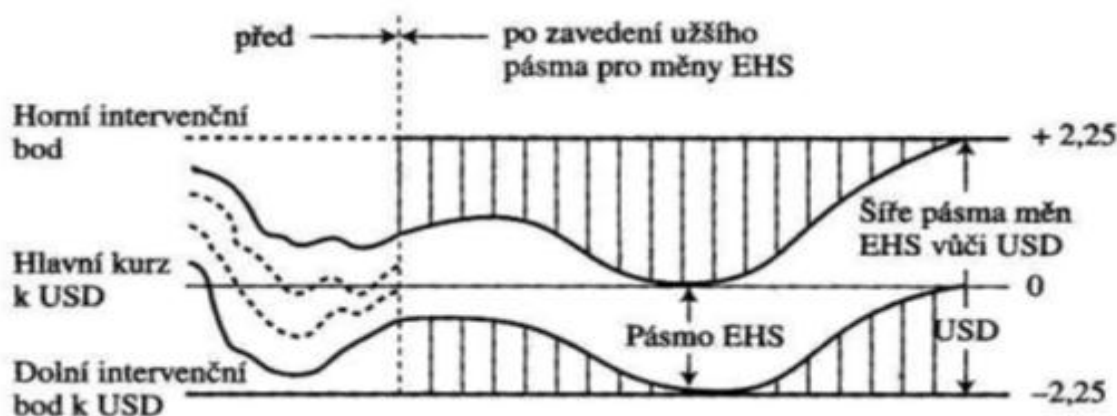
³²BALDWIN, Richard E a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. Přeložil Stanislav ŠAROCH. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1807-1, s. 63

³³ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada, 2013. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4694-4, s. 199

³⁴Počátky měnové spolupráce. *BusinessInfo.cz* [online]. 2008 [cit. 2018-08-11]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euro-pocatky-menove-spoluprace-3256.html>

dále součástí systému pevných kurzů, který bývá také označován coby měnový had. Mimo se nacházely Francie, Itálie a Velká Británie, přičemž měny těchto zemí vytrvale oslabovaly. Pokusy o vyšší kurzovou stabilitu se setkávaly s nedostatečnou politickou podporou. Jak vhodně uvádí Jiránková a kol., tak takový stav, který byl pochopitelně ve značném kontrastu s kýženými cíli EHS, vedl v roce 1979 v protireakci, kterou se stalo ustavení Evropského měnového systému.³⁵

Obrázek 1 - Měnový had



Zdroj: Lacina (2007)

3.2.4 Smlouva o Evropské unii

Idea intenzivnější měnové integrace byla prosazena koncem 80. let po přijetí Jednotného evropského aktu, který byl počátkem cesty k plné integraci jednotného vnitřního trhu. Významnou událostí směrem k měnové unii bylo zasedání Evropské rady v Hannoveru roku 1988, takzvaná Delorova zpráva z roku 1989 a předně pak maastrichtské zasedání Evropské rady roku 1991, které na základě Delorovy zprávy schválilo plán na vytvoření Hospodářské a měnové unie.³⁶ Právní základ HMU představuje známá Maastrichtská smlouva, k jejímuž podpisu došlo v únoru 1992 v Maastrichtu³⁷. Jak již bylo v textu práce nastíněno, tak přechod k jednotné měně měl proběhnout ve 3 etapách - 2 z etap byly etapami přípravnými, třetí byla etapou závěrečnou. Smlouva přinesla změnu názvu „Evropské hospodářské společenství“ na „Evropské společenství“,

³⁵NEUMANN, Pavel, Pavel ŽAMBERSKÝ a Martina JIRÁNKOVÁ. *Mezinárodní ekonomie*. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 9788024732763, s.147

³⁶Hospodářská a měnová politika v EU. *Česká národní banka* [online]. 2016 [cit. 2018-08-11]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/

³⁷platnost byla od 1. listopadu 1993

a to v souvislosti s tím, že integrační aktivity již přesáhly původní ryze ekonomické záměry. Ještě důležitější změnou však bylo to, že na základě Maastrichtské smlouvy vznikla Evropská unie jako taková. Dosavadní integrační aktivity se od Maastrichtské smlouvy začaly členit do 3 hlavních kategorií, proto bylo uváděno, že EU „stojí na třech pilířích“:

1. pilíř – Evropské společenství - sem náleží aktivity realizované ještě před Maastrichtem; vedle dalšího sem patří zemědělská, obchodní a regionální politika, sociální aktivity, které patří pod další dva pilíře, pak byly zavedeny až v souvislosti s Maastrichtskou smlouvou:
2. pilíř – Společná zahraniční a bezpečnostní politika,
3. pilíř – Justice a vnitřní bezpečnost.

Dále je vhodné zmínit takzvaná kritéria konvergence, která sloužila ke kontrole, zda jsou vytvořeny předpoklady pro přechod ke třetí etapě měnové unie, která již představovala samotné zavedení jednotné měny. Jejich stanovení bylo předmětem teoretických úvah o podmínkách, které je zapotřebí splnit pro udržitelnost společné měny pro vícero států. Jejich podstatou je požadavek na nízkou míru inflace, dlouhodobou stabilitu vzájemných směnných kurzů, dále pak je pozornost směřována vůči udržitelnosti veřejných financí. Vedle toho bylo rovněž stanoveno kritérium směřující ke sblížení úrokového zatížení dlouhodobých veřejných výpůjček.³⁸ Blíže jsou maastrichtská kritéria rozebrána v dalším textu této práce. Je vhodné podotknout, že značně detailně specifikovaná fiskální kritéria plynula z toho, že v rámci politických debat o podmínkách fungování nové měny nebyla prosazena relevantní opatření v oblasti hospodářské a fiskální politiky, kde se základní metodou spolupráce stala koordinace. Nicméně již zmíněná smlouva nabízí těm zemím, které prozatím nejsou schopny splnit stanovená kritéria konvergence, režim dočasné výjimky pro pozdější vstup do třetí etapy, jedná se o takzvanou derogaci.³⁹⁴⁰

³⁸POLOUČEK, Stanislav. *Peníze, banky, finanční trhy*. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-152-9, s. 390-393

³⁹Hospodářská a měnová politika v EU. *Česká národní banka* [online]. 2016 [cit. 2018-08-11]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/

⁴⁰ŠÍŇ, Zbyněk. *Tvorba práva: pravidla, metodika, technika*. Vyd. 2. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 978-80-7400-162-8, s. 149

Dle poznatků Zahradníka byl samotný scénář přechodu k jednotné měně popsán na madridském zasedání Evropské rady v prosinci roku 1995.⁴¹ Ve vazbě na časový rozvrh Maastrichtské smlouvy pak byl počátek závěrečné etapy HMU stanoven na 1. leden roku 1999. Nicméně v období, kdy vstoupila Maastrichtská smlouva v platnost⁴², většina zemí EU kritéria ve vztahu k otázce nadměrného deficitu neplnila. Kromě toho probíhaly paralelně rovněž diskuze o tom, jestli požadavky na nadměrný schodek veřejných financí představují pouhý požadavek pro zavedení jednotné měny, či naopak je třeba tyto požadavky plnit i nadále. Jako odezvu na tyto debaty přijala Evropská rada v červnu roku 1997 na svém zasedání v Amsterdamu Rezoluci o Paktu stability a růstu, která potvrzovala obecnou platnost podmínek ve vztahu k omezení nadměrných deficitů i po přijetí Eura a zároveň zaručila platnost postupů a opatření uvedených ve Smlouvě.⁴³

K dalšímu lze uvést, že mimořádný summit EU, který byl svolán na počátek května roku 1998, v souladu s očekáváními schválil účast 11 zemí v eurozóně, ačkoliv v otázce plnění fiskálních kritérií byla v případě některých zemí použita mírnější interpretace Smlouvy.⁴⁴ Následně od ledna 2001 do eurozóny přistoupilo také Řecko, ačkoli posléze vyšla najevo skutečnost, že mnohé statistické podklady, a zejména pak ty z oblasti veřejných financí, byly účelově zkreslené tak, aby neukazovaly skutečnou situaci řeckého hospodářství.

Dále je vhodné konstatovat, že vlastní přechod k bezhotovostní podobě eura na počátku roku 1999 proběhl bez neočekávaných událostí. Došlo k přepočtu vládních financí na euro a do eura byla redenominována rovněž většina státních cenných papírů. K počátku roku 1999 nabyla na účinnosti také národní legislativa v členských zemích eurozóny, díky čemuž bylo možno pojmout euro za národní měnu. Lze doplnit, že národní měny, jejichž další existence byla stanovena na dobu 3 let, se staly podjednotkami eura.

Přelom tisíciletí, tedy doba mezi roky 1999 až 2001, byla spojena zejména s intenzivními přípravami na zavedení hotovostního eura. Nicméně naštěstí již byly v dané době vytvořeny důležité instituce a mechanismy, mezi nimi pak především Evropská

⁴¹ZAHRADNÍK, Petr. *Vstup do Evropské unie: přínosy a náklady konvergence*. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-7179-472-4, s. 130

⁴²kteřá ostatně vedle jiného stanovila postup v případě nadměrného deficitu

⁴³BALDWIN, Richard E a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. Přeložil Stanislav ŠAROCH. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1807-1, s. 497

⁴⁴Hospodářská a měnová politika v EU. *Česká národní banka* [online]. 2016 [cit. 2018-08-11]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/

centrální banka, která měla na starost měnovou politiku eurozóny a stejně tak v té době i přípravu na vydávání oběživa v eurech. V přechodném období byly navíc ceny uváděny duálně, což lidem nabídlo možnost připravit se na nové hodnotové relace.⁴⁵ Je vhodné uvést, že z daných důvodů mohlo být zkráceno předpokládané období přechodu na hotovostní oběživo v eurech z šesti měsíců na pouhé dva měsíce.

Považuji za vhodné v krátkosti zmínit aktuální situaci v oblasti měnové integrace, která poskytne představu o vývoji těchto tendencí v EU. Z informací České národní banky plyne, že země EU a zejména pak členové eurozóny v minulém roce pokračovaly v prohlubování integrace, což s sebou ostatně přináší další závazky pro naši zem v případě vstupu do třetí fáze HMU. Z většiny uskutečněných či zatím pouze plánovaných změn uspořádání HMU plynou pro země přistupující k jednotné měně nové závazky institucionálního a finančního charakteru. Evropská komise předložila Bílou knihu o budoucnosti EU s možnými scénáři institucionálního vývoje, na kterou posléze navázal Diskuzní dokument o prohloubení HMU. Za účelem posílení stability HMU nabízejí zmíněné dokumenty cíle a opatření k jejich dosažení. Lze pokračovat uvedením, že v rámci 1. fáze prohlubování byla uskutečněna rozsáhlá reforma pravidel pro fiskální dohled a koordinaci hospodářských politik vedoucí k posílení stability eurozóny a vzájemné finanční solidarity. Ačkoliv ještě bankovní unie není dokončena, i v tomto směru byly uskutečněny významné kroky a bude ještě třeba provést řadu kroků v oblasti snížení a sdílení rizik ve finančním sektoru.⁴⁶

Nicméně osobně považuji za důležité pozastavit se na tomto místě ještě u jednoho problému, který již byl v předchozím textu v krátkosti nastíněn a s problematikou měnové integrace úzce souvisí. Současné století přineslo, jak již bylo psáno, mnohé podněty pro postupem času narůstající skeptické postoje vůči EU. Avšak jedním z ústředních podnětů se ukázala být rozsáhlá krize eurozóny, jejíž počátky bychom našli v dluhové krizi členských států eurozóny. Zásadní roli při hledání cest z této krize pak v podstatě sehrálo (a pravděpodobně stále sehrává) Německo, které stálo ve středu všech o stabilizaci nelichotivých situací. Je vhodné podotknout, že Německo euro ve své nedokonalé podobě

⁴⁵Hospodářská a měnová politika v EU. *Česká národní banka* [online]. 2016 [cit. 2018-08-11]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/

⁴⁶Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou. *Česká národní banka* [online]. 2017 [cit. 2018-08-11]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrichtska-kriteria-a-sladenost-cr/2017/vyhodnoceni-plneni-maastrichtskych-konve-30457>

akceptovalo, jelikož na něj pohlíželo coby na cenu za sjednocení země, nicméně na samém počátku prosazovalo delší horizont pro jeho zavedení, neboť kladlo bezpodmínečný důraz na jednotnou hospodářskou a fiskální politiku EU. Optikou Německa je tedy euro v jeho současné podobě, považuje se za ústřední hospodářský a politický projekt Evropské unie.⁴⁷

Pro podrobnější přehled je jistě vhodné vzít celou problematiku od počátku. Jak již bylo uvedeno, ustanovení o HMU jsou zakotvena již v samotných zakládajících smlouvách Společenství.⁴⁸ Na druhé straně reálná rovina problematiky je samozřejmě jiná, neboť ve skutečnosti byla ustavena pouze měnová unie, nikoliv hospodářská unie.⁴⁹ Nicméně patrně již vlastní nastavení evropské integrace v Maastrichtské smlouvě je dost možná prvopočátkem všech aktuálních problémů eura. Tvůrci měnové unie totiž počítali s tím, že zavedení společné měny povede ke sblížení ekonomik členských zemí a v budoucnu také ke vzniku hospodářské unie. Skutečná situace však byla odlišná, neboť rozdíly mezi silnými a periferními ekonomikami nabývaly hloubky. Pochopitelně totožná měnová politika nebyla tím pravým pro hospodářsky rozdílné členské státy měnové unie. Kromě toho jednotná úroková sazba způsobovala přehřívání některých periferních ekonomik, na druhé straně byla stejně tak příčinou pomalejšího růstu vyspělejších zemí.⁵⁰

Nicméně částečnou náhradou hospodářské unie byla specifikace závazných pravidel pro ekonomické politiky členských zemí prostřednictvím již zmíněného Paktu stability a růstu.⁵¹ V Maastrichtské smlouvě se navíc objevila takzvaná doložka neposkytnutí pomoci, která byla zakotvena coby záruka toho, že se ostatní státy nebudou pokoušet zachraňovat zemi, která se skrze svou nezodpovědně prováděnou fiskální politiku dostane do potíží.⁵² Nicméně není žádným velkým překvapením, že ani jedno z opatření nebylo následně dodrženo. Právě Pakt stability a růstu, který byl schválen roku 1997, byl brzy po svém vzniku rozmělněn, proto tedy evropské země mohly dále a celkem beztravně

⁴⁷HANDL, Vladimír, ed. *Německo v čele Evropy?: SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011. ISBN 978-80-87558-03-4, s. 48

⁴⁸ viz Maastrichtská smlouva o Evropské unii, Evropa.eu, [online] Dostupné z http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_maastricht_cs.htm

⁴⁹DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-076-8.

⁵⁰BYDŽOVSKÁ, Marie. Kořeny a průběh krize eurozóny. *Euroskop.cz* [online]. 2016 [cit. 2018-08-11]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9026/sekce/kořeny-a-prubeh-krize-eurozony/>

⁵¹ viz Pakt stability a růstu. Evropa.eu [online] Dostupné z http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/stability_and_growth_pact/index_cs.htm

⁵²BALDWIN, Richard E. a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. Přeložil Stanislav ŠAROCH. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1807-1, s. 425

provádět nezodpovědně své fiskální politiky. Portugalsko se přitom stalo první zemí, která Pakt stability a růstu porušila, a to v roce 2001, ve kterém vykázalo rozpočtový deficit ve výši více než 4 % HDP. Další rok pak Evropská komise navrhla sankce za nadměrné deficity pro Francii a Německo.⁵³ V roce 2005 byla uskutečněna revize Paktu, čímž byla oslabena jeho represivní část, a to tím, že došlo k prodloužení lhůty pro nápravná opatření a zvětšení okruhu výjimečných situací, na které může být brán ohled při rozhodování o potrestání nadměrného schodku dané země.⁵⁴

Jak bylo výše uvedeno, problémem bylo, že se v praxi neprosadila popisovaná doložka o neposkytnutí pomoci, která byla směřována vůči „černým pasažérům“ v měnové unii. Doložka totiž byla prolomena v té chvíli, kdy se do finančních problémů dostalo Řecko. Počátky problémů vyšly na povrch v roce 2009, kdy se ukázalo, že Řecko zfalšovalo ekonomická data ve svůj prospěch. O rok později pak dokonce řecké náklady na splácení dluhů začaly dosahovat astronomických výšek.⁵⁵

Ještě v tom samém roce se Řecko dohodlo s EU a MMF na půjčce ve výši 110 mld. eur, která byla rozložena do období třech let. Přitom největší díl země obdržela od Německa, které Řecku poskytlo více než 22 mld. eur. Němečtí občané však na tuto pomoc pochopitelně nenahlíželi příliš pozitivně, Ústavní soud v této věci dokonce přijal několik stížností. Ze zemí eurozóny se na pomoci Řecku odmítlo podílet Slovensko, kterému byla pomoc vyčíslena na zhruba 800 mil. eur.

Pouhý týden po schválení pomoci pro Řecko přišla eurozóna s dočasným záchranným mechanismem, který měl být především pro investory signálem, že eurozóna nenechá žádnou ze svých členských zemí „ve štychu“. V tomto směru však ujištění o tom, že mechanismus o 750 mld. eur nikdy nebude spuštěn, tedy bude skutečně hrát pouze roli garance, opětovně nebyly naplněny. Součástí tohoto monstrózního mechanismu byl fond EFSM, fond EFSF založený coby společnost dle lucemburského práva a příspěvek MMF.⁵⁶ K předchozím žadatelům se pak na podzim 2010 přidalo Irsko, které si vyprosilo pomoc

⁵³KUNEŠOVÁ, Hana. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2006. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-455-4, s. 213

⁵⁴CIHELKOVÁ, Eva. *Mezinárodní ekonomie II*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-054-6, s. 243

⁵⁵BYDŽOVSKÁ, Marie. Kořeny a průběh krize eurozóny. *Euroskop.cz* [online]. 2016 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9026/sekce/koreny-a-prubeh-krize-eurozony/>

⁵⁶TOMŠÍK, Vladimír. *Ekonomie a zdravý rozum*. Praha: Fragment, 2011. ISBN 978-80-253-1393-0, s. 49

ve výši 80 mld. eur, o tok později pak Portugalsko⁵⁷, nicméně daný fond měl financovat i druhý záchranný balíček pro Řecko, tentokrát ve výši 130 mld. eur, který politici představitelé schválili v září roku 2011. Nicméně aby toho nebylo málo, následně ještě požádaly o finanční pomoc pro účely rekapitalizace bank Španělsko a Kypr.

Pikora situace vhodně doplňuje uvedením, že uvedený fond ESFS byl nucen za účelem obdržení co nejvyššího možného ratingové ohodnocení snížit reálnou úvěrovou kapacitu ze 440 na 250 mld. eur. Pochopitelně bylo na první pohled zřejmé, že tato suma nebude v situaci, kdy se do podobných obtíží dostanou další země, stačit, bylo na summitu rozhodnuto o navýšení garancí fondu až na 780 mld. eur. Vedle toho nelze opomenout ani nové pravomoci, které byly tomuto fondu přiznány. Šlo o zřízení úvěrové linky podobné MMF, možnost za určitých podmínek intervenovat na primárním trhu⁵⁸, možnost zasahovat do rekapitalizace bank.⁵⁹

Nicméně odborníci se přesto domnívali, že dokonce ani toto uvedené navýšení garancí v EFSF nebude dostatečné. Na summitu eurozóny na podzim roku 2011 proto bylo rozhodnuto o použití pákového efektu, který by fondu umožnil disponovat částkou ve výši zhruba 1 bilionu eur, a to navíc bez navýšení stávajících garancí členů eurozóny. Nicméně záchranný fond EFSF byl zřízen pouze na ohraničenou dobu. Roku 2013 měl totiž dle plánu zahájit činnost takzvaný Evropský stabilizační mechanismus (ESM), tedy mezivládní organizace vzniklá na základě smlouvy mezi členskými zeměmi eurozóny.⁶⁰

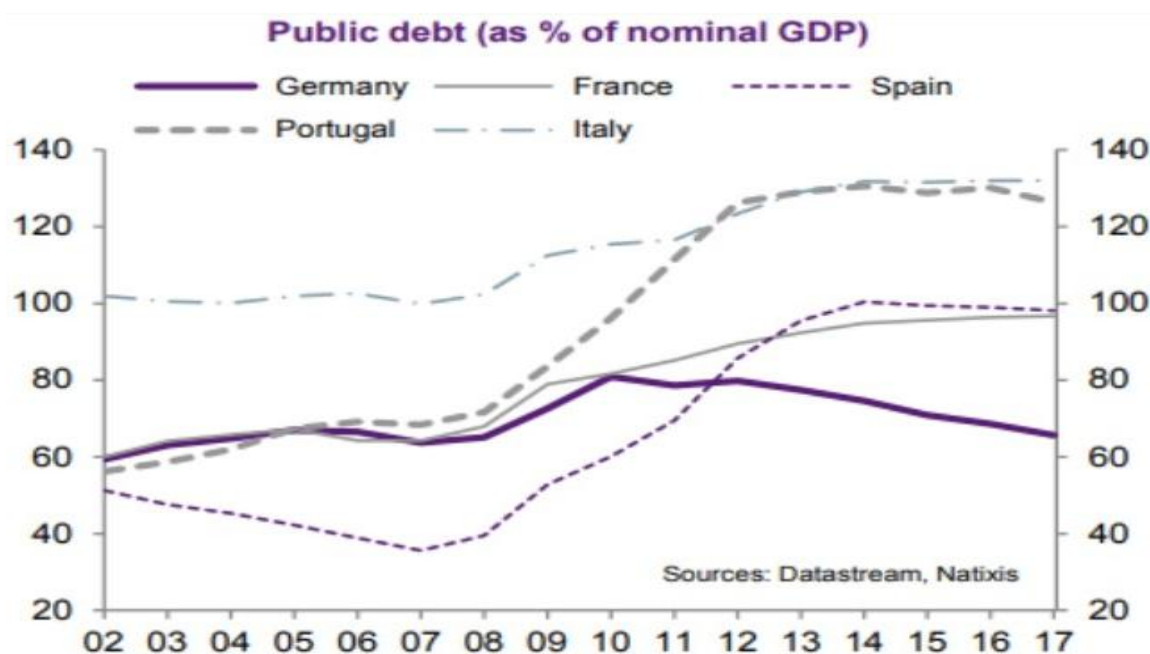
⁵⁷78 mld. eur včetně 22,5 mld. eur odMMF

⁵⁸pouze za dohledu ze strany ECB

⁵⁹PIKORA, Vladimír a Markéta ŠICHTAŘOVÁ. *Všechno je jinak, aneb, Co nám neřekli o důchodech, euru a budoucnosti*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4207-6, s. 180

⁶⁰BYDŽOVSKÁ, Marie. Kořeny a průběh krize eurozóny. *Euroskop.cz* [online]. 2016 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9026/sekce/koreny-a-prubeh-krize-eurozony/>

Graf 1 - Veřejné zadlužení vybraných zemí EU v % nominálního HDP



Zdroj: Kurzy.cz (2018)

Nicméně nelze nezmínit, že vzhledem k prohloubení dluhové krize bylo rozhodnuto, že ESM započne svou činnost již od července roku 2012. Také je vhodné dodat, že až do konce působnosti fondu EFSF působily paralelně oba nástroje pro řešení zadlužení členských zemí eurozóny. ESM se však obdobně jako EFSF setkal v Německu se stížnostmi k ústavnímu soudu, což posléze negativně ovlivnilo proces ratifikaci smlouvy o ESM, a tedy pochopitelně také vlastní zahájení jeho činnosti.

Nezbývá než doplnit, že úvěrová kapacita ESM, která činí 500 mld. eur, podléhá přezkumu každých pět let. Nicméně výše upsaného kapitálu činí celkem 700 mld. eur, neboť dalších 200 mld. eur vystupuje coby rezerva k zajištění ratingu. Částka ve výši 80 mld. eur je pak splaceným kapitálem, který byl členským zemím eurozóny uložen k úhradě v průběhu během 5 let od července roku 2013.⁶¹ Na úplný závěr je možné uvést, že byl do čl. 136 Smlouvy dodán nový odstavec, který se vyjadřuje k možnosti zavedení mechanismu stability ze strany členského státu, který bude případně v případě nutnosti zajištění stability celé eurozóny aktivován. Nicméně jakákoliv finanční pomoc bude muset být skutečně opodstatněná, tedy podmíněna splněním určitých podmínek.⁶² Změna, která

⁶¹HRBKOVÁ, Jana. *Společenské vědy pro techniky: ekonomie, právo, politologie*. Praha: Grada Publishing, 2015. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5588-5, s. 108

⁶²test prošel rovněž schvalovací procedurou v českém parlamentu

byla požadována německou vládou, má být zárukou toho, že se nový záchranný mechanismus eurozóny nedostane do rozporu s evropským právem.

3.3 ECB, ESCB, Eurosystem a Eurozóna

3.3.1 Evropská centrální banka

Evropská centrální banka představuje orgán Evropské unie a jedná se o centrální banku zemí eurozóny. K jejímu založení došlo 1. června 1998 a jako jejím stěžejním úkolem bylo stanoveno udržování cenové stability v zemích, které používají euro, a dále řídit měnovou politiku EU. Za sídlo ECB byl zvolen Frankfurt nad Mohanem.⁶³

ECB byla založena coby ústřední součást Eurosystemu. Oplývá právní subjektivitou dle mezinárodního veřejného práva, a pokud bychom měli popsat její úkoly poněkud podrobněji, pak lze uvést, že Evropská centrální banka odpovídá za dohled nad úvěrovými institucemi v eurozóně a některých členských státech mimo eurozónu, a to prostřednictvím jednotného mechanismu dohledu, kterého se účastní také vnitrostátní orgány. Cílem je pochopitelně přispívat k bezpečnosti a odolnosti bankovního systému a stabilitě finančního systému v EU i všech zúčastněných státech. Ptatscheková a Dittrichová k tomuto uvádějí, že pro uskutečnění své měnové politiky ECB uplatňuje operace na volném trhu, stálé facility a povinné minimální rezervy, čímž působí na krátkodobé úrokové sazby a likviditu finančních trhů.⁶⁴

Dědek uvádí, že národní centrální banky, ze kterých se skládá ESCB, jsou také zakladateli ECB, do níž vložily kapitál. K počátku ledna roku 2014 ECB disponovala upsaným kapitálem ve výši 10,825 mld. eur, který je rozpočítán na jednotlivé členy ESCB v souladu s kapitálovým klíčem, který představuje vážený ukazatel, do něhož se stejnou vahou vstupuje podíl členského státu na celkovém počtu obyvatel EU a podíl členského státu na celkovém domácím produktu EU. Centrální banky Eurosystemu jsou povinné splatit svůj podíl na upsaném kapitálu v celé výši, což činí 7,575 mld. eur. Na centrální banky, které nejsou členy Eurosystemu, se pak vztahuje pouze minimální vklad, který je

⁶³ PTATSCHÉKOVÁ, Jitka a Jaroslava DITTRICHOVÁ. *Dvacet let české koruny: na pozadí vývoje obchodního bankovníctví v České republice*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4681-4, s. 35

⁶⁴ PTATSCHÉKOVÁ, Jitka a Jaroslava DITTRICHOVÁ. *Dvacet let české koruny: na pozadí vývoje obchodního bankovníctví v České republice*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4681-4, s. 35

příspěvkem na úhradu provozních nákladů ECB. Jedná se o 3,75 % podílu na upsaném kapitálu, tedy 0,122 mld. eur.⁶⁵

Jistě stojí za to pozastavit se rovněž u orgánů ECB. Za vrcholné orgány ECB je možné označit:

- Radu guvernérů,
- Výkonnou radu a
- Generální radu.

3.3.1.1 Rada guvernérů

Rada guvernérů se skládá ze členů Výkonné rady a dále z guvernérů národních centrálních bank eurozóny. Vzhledem k tomu, že Česká republika nemá euro, není ani guvernér ČNB členem Rady guvernérů. Úkolem Rady guvernérů je utváření měnové politiky Unie, přijímání rozhodnutí ohledně střednědobých měnových cílů, klíčových úrokových sazeb a v neposlední řadě rovněž vytváření měnových rezerv. Zasedá dvakrát za měsíc, přičemž na prvním jednání v měsíci rozhoduje ve věcech měnových záležitostí.⁶⁶

3.3.1.2 Výkonná rada

Výkonná rada se skládá z 6 členů, a to prezidenta, viceprezidenta a dále 4 dalších členů, kteří jsou jmenováni na dobu 8 let Evropskou radou, která rozhoduje kvalifikovanou většinou.⁶⁷ Je vhodné doplnit, že Evropská rada v tomto ohledu bere v potaz doporučení Rady ECOFIN a konzultuje tyto otázky rovněž s Evropským parlamentem a Radou guvernérů ECB. Nicméně v Radě EU a stejně tak i v Evropské radě jsou v těchto otázkách oprávněni hlasovat výhradně zástupci zemí eurozóny. Výkonná rada uskutečňuje měnovou politiku dle obecných zásad a rozhodnutí Rady guvernérů a je odpovědná za přípravu zasedání Rady guvernérů.⁶⁸ Na závěr lze dodat, že prvním prezidentem ECB byl Willem

⁶⁵DĚDEK, Oldřich. Eurosystem. *Zavedení eura v České republice* [online]. 2014 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/evropska-centralni-banka/eurosystem>

⁶⁶ ECB a ESCB. *Česká národní banka* [online]. 2016 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/ecb_escb/

⁶⁷ ECB a ESCB. *Česká národní banka* [online]. 2016 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/ecb_escb/

⁶⁸CIHELKOVÁ, Eva. *Mezinárodní ekonomie II*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-054-6, s. 237-238

Duisenberg, od počátku listopadu 2003 stál v čele ECB Jean-Claude Trichet, v současnosti je od roku 2011 prezidentem ECB Mario Draghi.⁶⁹

3.3.1.3 Generální rada

Pokud jde o poslední vrcholný orgán ECB, pak Generální rada je složena z prezidenta a viceprezidenta ECB a guvernérů národních centrálních bank 28 členských států EU. Generální rada je zaměřena na vydávání rozhodnutí, doporučení a názory. Zasedá čtyřikrát za rok, přičemž její jednání se mohou uskutečňovat stejně tak i formou telekonference.⁷⁰ Z uvedených informací nicméně plyne, že také guvernér ČNB je od 1. května 2004, tedy ode dne vstupu naší země do EU, členem Generální rady.

3.3.2 Evropský systém centrálních bank

Jak již bylo naznačeno, Evropský systém centrálních bank je složen z ECB a národních centrálních bank všech členských států EU, není tedy brán v potaz fakt, zda daná země euro zavedla či ne. Opětovně je stěžejním cílem ESCB v souladu se Smlouvou o EU péče o cenovou stabilitu.⁷¹ ESCB je dále orientován na podporu obecných hospodářských politik Unie s cílem přispět k dosažení cílů stanovených ve Smlouvě, tedy především poskytovat podporu harmonickému rozvoji hospodářských činností v EU, podporovat trvalý a neinflační hospodářský růst zohledňující problematiku životního prostředí, usilovat o vysokou úroveň zaměstnanosti a sociální ochrany prostřednictvím vytvoření společného trhu a hospodářské a měnové unie a dále pak uskutečňováním společných politik a činností stanovených ve Smlouvě. Za základní úkoly ESCB by tedy mohlo být označeno stanovení a následné provádění měnové politiky EU, uskutečňování devizových operací ve shodě s příslušnými ustanoveními Smlouvy, držení a správa devizových rezerv členských států a v neposlední řadě i podpora odpovídajícího fungování platebních systémů.⁷²

⁶⁹ ECB a ESCB. *Česká národní banka* [online]. 2016 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/ecb_escb/

⁷⁰ Generální rada. *Evropská centrální banka* [online]. 2018 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/genc/html/index.cs.html>

⁷¹ BALDWIN, Richard E a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. 4. vyd. Přeložil Stanislav ŠAROCH. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4568-8, s. 457

⁷² ECB a ESCB. *Česká národní banka* [online]. 2016 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/ecb_escb/

3.3.3 Eurosystem

Eurosystem je další z pojmů, které souvisí s péčí EU o cenovou stabilitu eurozóny. Do Eurosystemu náleží ECB a dále pak národní centrální banky těch zemí, které zavedly euro. V tomto směru lze podotknout, že Eurosystem a ESCB budou paralelně fungovat do té doby, dokud se úplně všechny členské země EU nestanou členy eurozóny. Eurosystem lze tedy označit za měnový orgán eurozóny, který je zaměřen na udržování cenové stability. Vedle toho všeho Eurosystem dále cílí naprosazování evropské integrace ve finanční sféře.⁷³ Dle poznatků Jílka je možné s ohledem na cíl a pravidelnost rozčlenit operace na volném trhu na hlavní refinanční operace, dále na dlouhodobé refinanční operace, dolad'ovací operace, strukturální operace, úvěrový nástroj a konečně vkladový nástroj.⁷⁴ Nicméně Zahradník vhodně doplňuje, že vedle tohoto všeho má Eurosystem rovněž významnou poradní funkci ve vztahu k národní legislativě a legislativě EU.⁷⁵

Pochopitelně je v rámci úsilí o plnění takto zodpovědných cílů zapotřebí transparentnosti a odpovědnosti při činnosti. Eurosystem proto musí klást důraz rovněž na odpovídající komunikaci s evropskými občany a stejně tak uplatňovat spolupráci s příslušnými evropskými a vnitrostátními orgány, přičemž je zapotřebí si udržet nezávislost. Při práci příslušných institucí je proto třeba sdílet a následně uplatňovat vzájemné zkušenosti a poznatky všech členů Eurosystemu.

3.3.4 Eurozóna

Je možné uvést, že jsou všechny členské státy EU součástí HMU, což znamená, že společně koordinují tvorbu svých hospodářských politik, čímž se podílejí na plnění hospodářských cílů EU. Nicméně ty země, které se rozhodly v integraci pokročit a zavést jednotnou měnu – euro – tvoří takzvanou eurozónu. Eurozóna nese oficiální označení euro oblasti, zahrnuje tedy státy, které se rozhodly pro vstup do již popsané třetí fáze EMU. Ovšem jak již bylo v textu práce blíže popsáno, mnoho odborníků (i laiků) nepovažuje euro za úspěšný projekt, a to z mnoha rozličných důvodů. Janáčková kupříkladu

⁷³BALDWIN, Richard E a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. Přeložil Stanislav ŠAROCH. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1807-1, s. 415

⁷⁴JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice*. Praha: Grada Publishing, c2013. Finanční trhy a instituce. ISBN 978-80-247-4516-9, s. 33-34

⁷⁵ZAHRADNÍK, Petr. *Vstup do Evropské unie: přínosy a náklady konvergence*. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-7179-472-4, s. 101

prohlašuje, že přijetí eura nebude v následujících letech v České republice aktuálním, neboť v první řadě zkrátka vzhledem k vývoji dané oblasti pro toto není vhodná doba, nejsme odpovídajícím způsobem schopni plnit v dlouhodobějším horizontu maastrichtská kritéria a nakonec autorka uvádí, že si eurozóna v podstatě ani další rozšiřování nepřeje.⁷⁶

Je jistě vhodné zmínit rovněž postupný vývoj členské základny eurozóny. Početní stav eurozóny se stal předmětem rozhodnutí Evropské rady 3. května 1998. Dohromady 11 států se stalo na počátku ledna roku 1999 zakladateli tohoto integračního uskupení, a byly to následující: Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko a Španělsko. Nicméně proces rozšiřování eurozóny posléze pokračoval. O dva roky později bylo přijato Řecko, na počátku roku 2007 pak Slovinsko. V následujícím roce do eurozóny přistoupily Malta a Kypr. Slovensko přijalo euro počátkem ledna 2009. Pobaltské republiky vstoupily do eurozóny v následující pořadí: 2011 Estonsko, 2014 Lotyšsko a 2015 Litva.⁷⁷

Nelze nezmínit poměrně specifické postavení Dánska, které spočívá v tom, že si země v rámci vyjednávání Maastrichtské smlouvy prosadila trvalou výjimku ze zavedení eura⁷⁸. Ostatní členské země EU se zavázaly přijmout jednotnou měnu, jakmile budou splněna požadovaná kritéria. Vedle naší země se tato povinnost vztahuje na Bulharsko, Chorvatsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko a Švédsko. Tyto země tedy mají v současnosti přiznánu dočasnou výjimku ze zavedení eura⁷⁹.

Je možné uvést, že počátkem roku 2015 eurozóna sdružovala 19 států EU z celkových 28. Rozkládá se na území, které představuje více než 60 % rozlohy celé EU a počet obyvatel sahá k 65 % z celkového počtu obyvatel EU. Její hospodářský potenciál se podílí na více než 70 % celkového výkonu EU.⁸⁰

Významnou součástí procesu přijetí člena eurozóny je rovněž vyhlášení oficiálního přepočítacího koeficientu, který je stanoven jako počet jednotek národní měny, které

⁷⁶JANÁČKOVÁ, Stanislava in SLANÝ, Martin, ed. *Autoři CEPu o euru*. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010. ISBN 978-80-86547-94-7

⁷⁷DĚDEK, Oldřich. Členské státy eurozóny. *Zavedení eura v České republice* [online]. 2014 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/clenske-staty-eurozony>

⁷⁸takzvaný opt-out

⁷⁹derogation

⁸⁰DĚDEK, Oldřich. Členské státy eurozóny. *Zavedení eura v České republice* [online]. 2014 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/clenske-staty-eurozony>

připadají na 1 euro, a udává se s přesností na šest platných míst. Smyslem tohoto koeficientu je, že jsou s jeho pomocí převáděny všechny ceny a peněžní částky.

Je třeba podotknout, že vedle samotné eurozóny se euro na evropském kontinentu využívá coby oficiální platidlo v takzvaných nejvzdálenějších regionech EU, kam náleží Francouzská Guyana, Martinik, Guadeloupe, Réunion, Mayotte, Svatý Martin, Azory, Madeira a Kanárské ostrovy.⁸¹ Ve zmíněných oblastech žije více než 4 miliony lidí.

Vedle tohoto dále vzhledem k dohodám s EU používají euro coby svou měnu Monako, San Marino, Vatikán a Andorra, které euro zavedly v souvislosti s měnovou dohodou s Francií⁸², dále s Itálií⁸³ či přímo s EU⁸⁴.⁸⁵ Lze uvést, že zmíněné země mohou razit omezené množství euromincí s vlastní rubovou národní stranou. Mince prvních třech uvedených zemí jsou v oběhu od počátku roku 2002, andorrské mince byly poprvé vydány v prosinci roku 2014. Kromě toho mají podobné dohody s Evropskou unií o používání eura uzavřeny také francouzská zámořská společenství Saint-Pierre a Miquelon a Saint - Barthélemy, která nejsou integrální součástí Evropské unie⁸⁶, avšak nemají možnost vydávat mince s vlastní rubovou stranou.

Nicméně nelze opomenout ani země, které euro zavedly jednostranně bez dohody s EU, a to Černá Hora a Kosovo a používají jej rovněž britské vojenské základny Akrotiri a Dhekelia na Kypru.⁸⁷⁸⁸ Závěrem lze doplnit, že bez dohody s EU se euro jako měna používá rovněž ve dvou neobydlených francouzských zámořských územích, kterými jsou Francouzská jižní a antarktická území a Clippertonův ostrov.

⁸¹Nejvzdálenější regiony. *Evropský parlament: Fakta a čísla o Evropské unii* [online]. 2017 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/100/nejvzdalenejsi-regiony>

⁸²Monako

⁸³San Marino a Vatikán

⁸⁴Andorra

⁸⁵Euro - obecné dotazy veřejnosti. *Česká národní banka* [online]. 2018 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/euro_obecne_dotazy.html#4

⁸⁶tedy ani eurozóny

⁸⁷RADAČIČOVÁ, Simone. Černá Hora platí eurem. Může inspirovat Řecko, které se společné měny nechce vzdát. *Hospodářské noviny* [online]. 2015 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-64506200-cerna-hora-plati-eurem-muze-inspirovat-recko-ktere-se-spolecne-meny-nechce-vzdat>

⁸⁸MURRAY, Fiona. *The European Union and Member State Territories: A New Legal Framework Under the EU Treaties*. Springer Science & Business Media, 2012. ISBN 9789067048262, s. 148

3.4 Maastrichtská konvergenční kritéria

Na úvod je možné uvést, že příslušné podmínky pro to, aby se ta která země stala členem eurozóny, upravila SFEU, tudíž již zmiňovaná Maastrichtská smlouva. Jak je tedy možné snadno odvodit, daná ekonomická kritéria, která mají posoudit připravenost uchazečské země na členství v HMU, jsou známá coby maastrichtská kritéria (jinak také maastrichtská konvergenční kritéria), která mají předně posoudit míru ekonomické konvergence a tedy schopnost země integrovat se do měnového režimu eurové oblasti při absenci vzniku nestability pro zemi jako takovou a pochopitelně i pro eurozónu jako celek.

Podmínkou pro vstup dané země EU do eurozóny je tedy kromě slučitelnosti právních předpisů dané země s článkem 130 a 131 SFEU a Statutem Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky rovněž dosažení vysokého stupně udržitelné konvergence, který je hodnocen právě na základě maastrichtských konvergenčních kritérií, která nalezneme v článku 140 SFEU, blíže pak také v Protokolu č. 13 k SEU a SFEU. Naše země se prostřednictvím Aktu o přistoupení České republiky k EU zavázala uskutečňovat patřičné kroky k tomu, aby byla na vstup do eurozóny v co nejkratším časovém horizontu připravena.⁸⁹

Plnění maastrichtských kritérií hodnotí Evropská komise a ECB prostřednictvím dokumentů označovaných jako Konvergenční zpráva (Convergence Report), a sice pravidelně v dvouletých intervalech a dále pak na požádání uchazečské země. Nicméně pro přijetí do eurozóny je zapotřebí, aby byla v okamžiku evaluace splněna všechna následující maastrichtská kritéria současně:

- kritérium cenové stability;
- kritérium dlouhodobých úrokových sazeb;
- kritérium kurzové stability;
- kritérium udržitelnosti veřejných financí.⁹⁰

⁸⁹ Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou. *Česká národní banka* [online]. 2017 [cit. 2018-08-11]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrichtska-kriteria-a-sladenost-cr/2017/vyhodnoceni-plneni-maastrichtskych-konve-30457>

⁹⁰ MEJSTRÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. *Bankovníctví v teorii a praxi = Banking in theory and practice*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2870-7, s. 544

Avšak vedle výše popsaných kritérií je v rámci Konvergenčních zpráv také hodnocena slučitelnost národní legislativy s legislativou EU v oblastech, které se váží k zajišťování funkcí Eurosystemu. Dle poznatků Dědka je v tomto směru důraz kladen na respekt vůči autonomii ústřední národní banky ve všech ohledech, jedná se tedy o nezávislost institucionálního, funkčního, osobního a finančního charakteru.⁹¹

3.4.1 Kritérium cenové stability

Pokud jde o první významné kritérium, kterým je kritérium cenové stability, pak je možné pronést, že daná země, která se stane členem měnové unie, nemá možnost používat kurz coby prostředek pro obnovu cenové konkurenceschopnosti, o kterou by za jiných okolností přicházela při vysoké inflaci. Plněním tohoto inflačního kritéria proto uchazečská země dává najevo schopnost poradit si bez kurzu národní měny po tom, co získá členství v eurozóně. Literatura tedy v souhrnu uvádí následující skutečnosti, které nacházejí uplatnění při posuzování cenové stability⁹²⁹³⁹⁴:

- Průměrná míra inflace v uchazečské zemi, která je měřena během jednoho roku před šetřením, nemá překročit o více než 1,5 p. b. míru inflace nanejvýše 3 členských států, které ve sféře cenové stability dosáhly nejlepších výsledků.
- Za nejlepší výsledky v oblasti cenové stability jsou tradičně pokládány 3 nejnižší inflace, přičemž je možno vyloučit hodnoty inflace, které jsou v daném prostředí považovány za extrémní. Cenový vývoj se sleduje prostřednictvím průměrného harmonizovaného indexu spotřebitelských cen, posléze je ze zvolených hodnot inflace počítán nevážený průměr.
- Cenová stabilita dále musí být dlouhodobě udržitelná, jde tedy o schopnost splňovat kritérium také v následujících měsících po posouzení, nejedná se tedy o jednorázovou záležitost.

⁹¹DĚDEK, Oldřich. Maastrichtská kritéria. *Zavedení eura v České republice* [online]. 2013 [cit. 2018-08-19]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/maastrichtska-kriteria>

⁹²JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 336 s. ISBN 9788024732589, s. 300

⁹³ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada, 2013. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4694-4, s. 206

⁹⁴DĚDEK, Oldřich. Maastrichtská kritéria. *Zavedení eura v České republice* [online]. 2013 [cit. 2018-08-19]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/maastrichtska-kriteria>

3.4.2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Úrokové kritérium má především prozkoumat trvalost konvergence a je třeba vycházet z učení o efektivních kapitálových trzích, pozornost je v tomto směru třeba věnovat jejich očekávané schopnosti promítnout své pochybnosti o udržitelnosti konvergence do rizikových přírážek, které jsou zakomponovány do výnosů dlouhodobých cenných papírů. Dědek vhodně dodává, že včasná konvergence úrokových sazeb má dále stejně tak předcházet nahodilé změně v cenách dlouhodobých dluhopisů po vstupu příslušné země do euro oblasti v reakci na trvalé odstranění kurzového rizika.⁹⁵

V souvislosti s hodnocením kritéria úrokových sazeb lze uvést, že⁹⁶⁹⁷:

- Od uchazečské země je žádáno, aby během jednoho roku před vlastní evaluací její průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba nepřekročila o více než 2 p. b. úrokovou sazbu nanejvýše 3 členských států, které zaznamenaly v oblasti cenové stability nejlepší výsledky.
- Úrokové sazby jsou zkoumány u desetiletých státních dluhopisů. V případě, že nejsou takové splatnosti k dispozici, jsou použity srovnatelné cenné papíry.
- Dlouhodobá úroková sazba je brána jako aritmetický průměr za uplynulých 12 měsíců. Lze dodat, že výpočet referenční hodnoty využívá nevážený aritmetický průměr 3 vybraných dlouhodobých úrokových sazeb.

3.4.3 Kritérium kurzové stability

Smyslem tohoto kritéria je poskytnout jistotu, že permanentní fixace směnného kurzu národní měny bude uskutečněna správně, tedy že se nestane příčinou makroekonomických nestabilit. Nicméně je možné podotknout, že byl tento požadavek zformulován v období, kdy byly kurzy měn většiny členských zemí, které byly zapojeny do mechanismu směnných kurzů, udržovány v úzkých flukтуаčních pásmech ERM, které splňovaly představy kurzové stability. Turbulence v letech 1992 až 1993 však tento stav

⁹⁵DĚDEK, Oldřich. Maastrichtská kritéria. *Zavedení eura v České republice* [online]. 2013 [cit. 2018-08-19]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/maastrichtska-kriteria>

⁹⁶KALÍNSKÁ, Emilie. *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3396-8, s. 74

⁹⁷DĚDEK, Oldřich. Maastrichtská kritéria. *Zavedení eura v České republice* [online]. 2013 [cit. 2018-08-19]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/maastrichtska-kriteria>

poměrně vážně narušily, na základě čehož vznikly otázky ohledně toho, jak aplikovat původní znění tohoto kritéria v novém prostředí. V současnosti jsou brány v potaz tyto skutečnosti⁹⁸⁹⁹:

- Daná uchazečská země by se měla minimálně během posledních dvou let před posuzováním účastnit mechanismu ERM II a zároveň by po tuto dobu její směnný kurz neměl být vystavován velkým tlakům.
- Po danou dobu pak také země nesmí z vlastního podnětu devalvovat centrální paritu své měny.
- Během posuzování toho, jak moc byl kurz vystavován silným tlakům, je pozornost věnována míře odchylování od středního kurzu, vývoji krátkodobých úrokových diferencíálů, úloze devizových intervencí a v neposlední řadě také mezinárodní finanční výpomoci v otázkách stabilizace měny.

3.4.4 Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Nepochybně se nabízí více možností, jak mohou nedisciplinované veřejné finance ohrozit cenovou a finanční stabilitu celé eurozóny. V první řadě vysoké rozpočtové deficity vedou k povzbuzování poptávkově tažené inflace a vytěsňují investice ze soukromého sektoru. Rostoucí dluh se pak může stát příčinou krize vládních financí, což by nepochybně poškodilo důvěryhodnost eura. Nicméně k nezodpovědnému rozpočtovému chování může vést již samo prostředí měnové unie, které ochraňuje členy před hrozbou kurzové krize. Tedy kritérium udržitelnosti veřejných financí má vést k prevenci zmíněných rizik tak, že budou do eurozóny přijaty výhradně země s konsolidovanými veřejnými financemi.

Dle názoru Dědka obsah fiskálního kritéria vychází z ustanovení Maastrichtské smlouvy, dle něhož nesmí členské státy EU hospodařit s nadměrnými schodky. Nicméně samotný termín *nadměrný schodek* je specifikován jak z hlediska určité výše rozpočtového deficitu, tak také z hlediska jisté výše vládního dluhu, tedy jak upozorňuje například Rojíček, maastrichtské fiskální kritérium má dvě složky, a to kritérium vládního deficitu

⁹⁸HRBKOVÁ, Jana. *Společenské vědy pro techniky: ekonomie, právo, politologie*. Praha: Grada Publishing, 2015. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5588-5, s. 103

⁹⁹DĚDEK, Oldřich. Maastrichtská kritéria. *Zavedení eura v České republice* [online]. 2013 [cit. 2018-08-19]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/maastrichtska-kriteria>

a kritérium vládního dluhu.¹⁰⁰ Je tedy možné říci, že toto kritérium jako celek není plněno ve chvíli, kdy nastane některá z následujících dvou skutečností¹⁰¹:

- Poměr plánovaného či skutečného schodku veřejných financí k HDP by překročil referenční hodnotu 3 %, vyjma situací, kdy by buď zmíněný poměr znatelně a navíc nepřetržitě klesal a dostal se na úroveň blízko referenční hodnoty, nebo by případně bylo překročení referenční hodnoty pouze výjimečného a dočasného charakteru.
- Poměr veřejného zadlužení k HDP by přesáhl referenční hodnotu 60 %, tedy kromě situací, kdy by se tento poměr v dostatečné míře snižoval a blížil se uspokojivě k referenční hodnotě.

Dědek doplňuje, že v praxi je plnění fiskálního kritéria demonstrováno tím, že v období šetření nedochází k vedení procesu s uchazečskou zemí v souvislosti s nadměrným schodkem, respektive je tento proces ukončen. Dle autora obsah i procesní úkony vycházejí z pravidel Paktu stability a růstu, která definují nadměrný schodek v deficitním i dluhovém pohledu.¹⁰²

¹⁰⁰ROJÍČEK, Marek, Vojtěch SPĚVÁČEK, Jan VEJMĚLEK, Eva ZAMRAZILOVÁ a Václav ŽĎÁREK. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5858-9, s. 356

¹⁰¹ Kritéria konvergence. *Česká národní banka* [online]. 2017 [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_04.html

¹⁰²DĚDEK, Oldřich. Maastrichtská kritéria. *Zavedení eura v České republice* [online]. 2013 [cit. 2018-08-19]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/maastrichtska-kriteria>

3.5 Reálná konvergenční kritéria

Termín celková konvergence souvisí s procesem vyrovnávání rozdílů v rozličných ekonomických ukazatelích určité skupiny zemí. Může být tedy popsán jako proces, kdy méně vyspělá ekonomika dohání ekonomiky zemí vyspělejších, dochází tedy ke srovnávání životní úrovně států. Toto celkové sbližování přitom obsahuje konvergenci nominální, reálnou a v neposlední řadě rovněž strukturální. Zatímco nominální konvergence je charakterizována již popisovanými maastrichtskými kritérii, reálná konvergence představuje dotahování reálné výkonnosti méně rozvinutých ekonomik na úroveň vyspělých ekonomik a bývá tradičně měřena ukazatelem HDP na obyvatele dle parity kupní síly.¹⁰³¹⁰⁴ Někdy pak bývá v tomto ohledu hodnocena také vyspělost finančních trhů, intenzita obchodní výměny, majetková provázanost atd. Jurečka pak pro reálnou konvergenci nachází označení ekonomická konvergence, nominální konvergence je naproti tomu konvergencí cenovou.¹⁰⁵ Jak již sám název napovídá, tak strukturální konvergence pak představuje sbližování zemí v rámci sektorové struktury a nachází svůj význam v otázkách chápání hospodářských cyklů, dlouhodobého rozvoje ekonomiky a míry specializace států.

Pokud bychom chtěli termín reálná konvergence definovat poněkud podrobněji, pak tento termín bývá často označován jako soubor vlastností, který v podstatě vychází z teorie optimální měnové oblasti, a který by měl plnit příslušný uchazeč o členství v měnové unii. Sleduje se tedy kupříkladu míra synchronizace hospodářských cyklů, pružnost trhů práce, vyspělost finančních trhů, intenzita obchodní výměny, majetková provázanost a mnoho dalších charakteristik.¹⁰⁶ V poněkud užším vymezení se pak jedná o již uvedené dotahování ekonomické výkonnosti poněkud méně rozvinutých ekonomik na úroveň vyspělých zemí. Nezbyvá než dodat, že dosažení určitého stupně reálné konvergence není, na rozdíl od kritérií nominální konvergence, potřebným předpokladem pro to, stát se členem eurozóny.

¹⁰³ROJÍČEK, Marek, Vojtěch SPĚVÁČEK, Jan VEJMĚLEK, Eva ZAMRAZILOVÁ a Václav ŽDÁREK. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5858-9, s. 397

¹⁰⁴LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7179-560-5, s. 231-232

¹⁰⁵JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 336 s. ISBN 9788024732589, s. 300

¹⁰⁶Reálná konvergence. *Zavedení eura v České republice* [online]. 2018 [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/vykladovy-slovnicek/r-2345>

Také autoři výzkumné studie o reálné konvergenci konstatují, že v rámci úvah o konvergenci není vhodné se nechat přílišně unést striktně matematickým přístupem k věci, neb ve skutečném světě jde více o sblížení ekonomik v určitém časovém intervalu. Ústředním hybatelem konvergence je v souladu s poznatky neoklasické teorie růstu počáteční rozdíl v technologickém pokroku a snižující se návratnost kapitálu. Za předpokladu klesajících výnosů z kapitálu při růstu ekonomické úrovně a konstantních výnosů z rozsahu by země měly směřovat k podobným stálým stavům. Nicméně předpokladem pro uplatnění této teorie je fungování tržních mechanismů a prostředí umožňující volný pohyb zboží a kapitálu. Pokud bychom zmínili obecně platnou teorii komparativních výhod, pak z ní jednoznačně plyne, že ze svobodného obchodu těží všechny zúčastněné země, nicméně benefity pro méně rozvinuté země jsou o dost větší.¹⁰⁷

Autoři studie pak stejně tak hovoří o úloze procesu globalizace, s nímž úzce souvisí neustálé rozšiřování informačních a komunikačních technologií, které působí na konvergenci a činí z ní proces značně spontánní. V tomto směru pak dochází k vytváření ekonomického prostoru bez bariér a k všeobecně sílící konkurenci, které ve spojení s různou daňovou zátěží a nákladovostí práce vedou k přesídlování částí firem do zahraničí s vidinou snížení výrobních nákladů.¹⁰⁸ Dochází k tomu, že otevřená ekonomika, která disponuje nízkým podílem výdajů do vědy a výzkumu a rovněž nízkým inovačním potenciálem, má možnost využívat nové technologie, k nimž by normálně neměla přístup. Přímé zahraniční investice vedou nejen ke zvyšování produktivity práce, ale stejně tak i ve zlepšování konkurenčního a institucionálního prostředí. Síla přílivu zahraničních investic a stejně tak i efektivnost využití v méně vyspělé zemi závisí na kvalitě legislativního prostředí přijímající země, rozvinutosti infrastruktury a poloze země. Opomenout však nelze ani úlohu vzdělanosti obyvatelstva. Autoři výše zmíněné studie konstatují, že tyto faktory lze stimulovat vhodnými strukturálními politikami i rozvojovými programy.¹⁰⁹

¹⁰⁷ Reálná konvergence – souvislosti a příčiny. Výzkumná studie. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 2008 [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/assets/en/media/Real-convergence-associations-and-causes.pdf>

¹⁰⁸ Reálná konvergence – souvislosti a příčiny. Výzkumná studie. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 2008 [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/assets/en/media/Real-convergence-associations-and-causes.pdf>

¹⁰⁹ Reálná konvergence – souvislosti a příčiny. Výzkumná studie. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 2008 [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/assets/en/media/Real-convergence-associations-and-causes.pdf>

Nicméně v praktické rovině bývají kromě tržních mechanismů k urychlení sbližování používány také finanční transfery. Jedná se o půjčky poskytované nadnárodními institucemi¹¹⁰ či rozvojovými bankami¹¹¹, případně bezekvivalentní transfery v národním i nadnárodním měřítku.¹¹² Pochopitelně je jejich účinnost odvislá od konkrétních podmínek a schopnosti dané konkrétní ekonomiky tyto prostředky co nejlépe využít.

Již v minulosti se objevily názory, že pokud by byla brána pro vstup země do měnové unie v potaz kritéria reálná konvergence, okruh úspěšných uchazečů by byl širší, než je tomu v případě sledování kritérií charakteru nominálního. V souvislosti s tím pak takto nastavené vstupní podmínky vyvolaly nejen mezi odborníky z oblasti ekonomie poměrně ostrou vlnu kritiky.¹¹³ Nicméně pokud si na závěr ještě položíme otázku, jakým způsobem může být dosaženo reálné sbližování ekonomické úrovně naší země s EU, pak dle Jurečky je to jednak vyšším růstem reálného HDP ve srovnání s růstem zemí EU, dále pak reálným zhodnocením naší měny¹¹⁴. Nominální konvergence pak může být dosaženo prostřednictvím nominálního zhodnocení české koruny vůči euru¹¹⁵ či vyšší mírou inflace ve srovnání se zeměmi EU¹¹⁶¹¹⁷. Nicméně je třeba upozornit na to, že přehnané využívání těchto metod může zapříčinit konflikt se samotnými maastrichtskými kritérii.¹¹⁸

3.5.1 Teorie optimálních měnových oblastí

Brůžek uvádí, že hlavním cílem, smyslem a obsahem teorie optimálních měnových oblastí je hledání odpovědi na otázku, zda odstranění národních měn a měnových nástrojů používaných v dané zemi k ovlivňování národní ekonomiky před vstupem do měnové unie, může být nahrazeno dostatečně účinným ekonomickým mechanismem s jednotnou měnou,

¹¹⁰Světová banka, Mezinárodní měnový fond

¹¹¹IBRD, EBRD

¹¹² Reálná konvergence – souvislosti a příčiny. Výzkumná studie. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 2008 [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/assets/en/media/Real-convergence-associations-and-causes.pdf>

¹¹³Předpokladem pro měnovou unii je reálná konvergence. *Hospodářské noviny*[online]. 1996 [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-887626-predpokladem-pro-menovou-unii-je-realna-konvergence>

¹¹⁴případně také kombinací obou možností

¹¹⁵kurzový kanál

¹¹⁶inflační kanál

¹¹⁷případně opět kombinací obojího

¹¹⁸JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 336 s. ISBN 9788024732589, s. 300

podporujícím mikroekonomickou a makroekonomickou rovnováhu v celé měnové unii a její celkovou a regionální konkurenceschopnost.¹¹⁹

Dle Laciny při analýze přínosů a nákladů spojených se vznikem měnové unie lze zvolit dva rozdílné přístupy – empirický a teoretický. Teoretický přístup vychází z dnes již tradičně známé teorie optimálních měnových oblastí¹²⁰ vytvořené v 60. letech 20. století uznávaným ekonomem Robertem Mundellem (1961) a dále pak rozpracované Ronaldem McKinnonem (1963), Peterem B. Kenenem (1969) a dalšími. I když celá teorie optimálních měnových oblastí prošla během posledních desetiletí několika změnami s ohledem na měnící se chápání ekonomické reality ekonomickou teorií, její základní myšlenka ovšem zůstává stále stejná.¹²¹

3.5.1.1 Mundellovo kritérium mobility výrobních faktorů

Jak již bylo výše zmíněno původ teorie optimální měnové oblasti, je časově situován do 60. let 20. století, kdy americký profesor a nositel Nobelovy ceny za ekonomii Robert Mundell publikoval článek s názvem *A Theory of Optimum Currency Areas*. Tímto se stal prvním autorem, jenž hledal odpověď na otázku, co určuje optimální měnovou oblast. Dospěl k závěru, že pro optimalitu měnové oblasti je důležitá přeshraniční mobilita pracovní síly, jež se však může měnit v závislosti na ekonomickém a politickém vývoji oblasti. Vychází z prosté úvahy, že negativní asymetrický šok, který se v prostředí měnové unie nedá absorbovat ekonomickými procesy změnou měnových kurzů, přesto nebude tlačit na prudký pokles reálných mezd, pokud se uvolňovaná pracovní síla dovede flexibilně přesouvat ze zasažené země do nepostiženého zbytku měnové unie. Při vysoké pracovní mobilitě, lze tedy předpokládat, že ti pracovníci, které asymetrický šok připravil o zaměstnání, odejdou za prací mimo postiženou zemi, která tím pádem nepotřebuje devalvovat, aby zastavila prohlubování nezaměstnanosti. Zde však přichází otázka, zda pracovní síly jsou schopny se v požadované míře a dostatečné rychlosti přesunout z jedné země do druhé, protože odstranění asymetrického šoku přesunem pracovní síly je nesporně pomalejší ve srovnání se změnou měnového kurzu. Bariérou možného přesunu

¹¹⁹BRŮŽEK, Antonín, Gabriela SMRČKOVÁ a Martin ZÁKLASNÍK. *Evropská měnová integrace a Česká republika*. Praha: Velryba, 2007. Podnikání a management. ISBN 978-80-85860-19-1, s. 24

¹²⁰Optimální měnová oblast (OCA – Optimum Currency Area) je definována jako uskupení zemí (oblast), v němž přínosy spojené s použitím společné měny převažují nad náklady.

¹²¹LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7179-560-5, s.3

pracovních sil jsou i další faktory, a to odchod od rodiny, změna životního stylu nebo znalost jazyků. Naopak ke zvýšení mobility pracovních sil může přispívat účelně promyšlená politika zaměřená na podporu podnikání, sociální opatření a růst kvalifikace. Kromě toho lze očekávat, že v té části měnové unie, která hospodářsky profituje z potíží z jiné země, sílí inflační tlaky a ty pak mohou být tlumeny přílivem pracovníků vypuzených asymetrickými šoky. Na závěr lze říci, že čím snadněji se pracovní síla přesouvá přes hranice národních ekonomik, tím lépe měnová unie vstřebává asymetrické šoky a nepocítuje nepřítomnost kurzového nástroje.

Mundell se ve svých dalších pracech věnoval dalšímu rozpracování teorie optimální měnové oblasti a v roce 1973 obohatil teorii OCA ještě jedním důležitým postřehem, který zdůrazňuje význam mobility dalšího faktoru, a to kapitálu. Úvahy se nyní ubírají tím směrem, že ve finančním integrovaném uskupení si postižená země může snáze půjčovat finanční prostředky od nepostiženého zbytku měnové unie a tím se lépe vyrovnávat s negativními dopady asymetrického šoku. Mundell se ve svých dalších pracech projevoval jako výrazný zastánce evropské měnové integrace a zavedení společné měny eura v roce 1999, kdy se stal za svůj přínos držitelem Nobelovy ceny za ekonomii.¹²²¹²³

3.5.1.2 Kennenovo kritérium výrobní diverzifikace

Na Roberta Mundella a jeho originální práci navazuje celá řada ekonomů, z nichž prvním byl Ronald I. McKinnon, který v roce 1963 publikoval článek pod názvem *Optimum Currency Areas*. Přispěl do teorie optimální měnové oblasti zjištěním, že je zapotřebí brát v úvahu i faktor vlivu otevřené ekonomiky definované jako poměr mezi neobchodovatelným a obchodovatelným zbožím ve vztahu k dané produkci.¹²⁴ Otevřenost ekonomiky je dána celkovou hodnotou vývozu a dovozu ve vztahu k HDP. Obecně lze říci, že malé ekonomiky mají větší provázanost obchodních vztahů se zahraničními subjekty, což je způsobeno nemožností plně uspokojit poptávku za pomoci domácích zdrojů. Malé ekonomiky bývají poměrně často závislé na dovozech některých nerostných surovin, což se na tomto ukazateli pozitivně projevuje.

¹²²BRŮŽEK, Antonín, Gabriela SMRČKOVÁ a Martin ZÁKLASNÍK. *Evropská měnová integrace a Česká republika*. Praha: Velryba, 2007. Podnikání a management. ISBN 978-80-85860-19-1, s. 26-28

¹²³DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-076-8, s. 189

¹²⁴BRŮŽEK, Antonín, Gabriela SMRČKOVÁ a Martin ZÁKLASNÍK. *Evropská měnová integrace a Česká republika*. Praha: Velryba, 2007. Podnikání a management. ISBN 978-80-85860-19-1, s. 26

U zemí střední a východní Evropy si nelze ne všimnout, že vykazují vysoký podíl zahraničního obchodu na vytvořeném HDP. Jedinou výjimku lze pozorovat u Polska, kde neexistuje přímá závislost mezi mírou otevřenosti ekonomiky a její velikostí. Naopak v tabulce lze vidět, že u zemí kromě Slovenska existuje zřetelný nárůst tohoto ukazatele mezi lety 2003 a 2004, kdy došlo k zapojení ekonomik do vnitřního trhu EU, prostřednictvím kterého se zlepšil přístup nových členů na trhy EU a rovněž na některé trhy mimo EU.¹²⁵

Tabulka 1 - Otevřenost ekonomik – (export+import)/HDP (v %)

| Země | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 |
|------------------------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
| <i>Česká republika</i> | 109,5 | 114,4 | 106,8 | 110,6 | 128,7 | 127 |
| <i>Estonsko</i> | 135,7 | 127,2 | 116,7 | 119,6 | 126,8 | 135 |
| <i>Litva</i> | 76,9 | 85,2 | 89,9 | 89,3 | 96,4 | 106,5 |
| <i>Lotyšsko</i> | 64,6 | 66 | 67,6 | 72 | 80,1 | 86,7 |
| <i>Maďarsko</i> | 128,1 | 122,4 | 109,8 | 109,3 | 115,1 | 117,6 |
| <i>Polsko</i> | 47,1 | 45,3 | 48,7 | 56,4 | 65 | 63,6 |
| <i>Slovinsko</i> | 98,4 | 98,5 | 95,1 | 94,6 | 104,9 | 115,6 |
| <i>Slovensko</i> | 121,4 | 131 | 127,3 | 135,4 | 138,4 | 145,2 |

Zdroj: Brůžek (2007), vlastní zpracování

Jak uvádí Dědek, Ronald I. McKinnon přispěl do teorie optimální měnové oblasti objasněním, proč v malých a obchodně otevřených ekonomikách měnový kurz nepatří mezi efektivní nástroje schopné vzdorovat asymetrickým šokům. *Na straně agregátní nabídky devalvace urychluje nákladovou inflaci, neboť zdražuje dovážené vstupy do výroby a povzbuzuje mzdové požadavky vzhledem k vysoké prostoupenosti spotřebního koše dováženým zbožím. Na straně agregátní poptávky devalvace zvedá příjmy výrobcům, tím i platby výrobním faktorům, což vzhledem k vysokému podílu obchodovaného zboží tlačí na poptávkovou inflaci.* Lze tedy říci, že čím více roste obchodní otevřenost země, zvyšuje se cenová elasticita devalvace, která nám udává, o kolik procent vzroste cenová hladina v reakci na jednocentní devalvací. Čím vyšší je tato hodnota ukazatele, tím slabší je

¹²⁵BRŮŽEK, Antonín, Gabriela SMRČKOVÁ a Martin ZÁKLASNÍK. *Evropská měnová integrace a Česká republika*. Praha: Velryba, 2007. Podnikání a management. ISBN 978-80-85860-19-1, s. 90

expanzivní účinek devalvace na výrobu a zaměstnanost, nicméně tím plněji se devalvace přelévá do zvýšené inflace.¹²⁶

3.5.1.3 McKinnovo kritérium obchodní otevřenosti

Třetím významným americkým ekonomem 60. let 20. století byl Peter B. Kenen, jenž navázal na předchozí autory článkem vydaným v roce 1969 pod názvem *The Theory of Optimum Currency Areas: an Eclectic View*. Kenen přispěl do teorie optimální měnové oblasti zjištěním, že by do měnové unie měly vstupovat pouze země s podobnou a přitom dobře diverzifikovanou výrobní základnou, a to i při nízké mobilitě pracovní síly mezi členskými zeměmi, jak předpokládal Mundell.¹²⁷

Diverzifikací se podle teorie měnové oblasti myslí pestrost výroby domácí ekonomiky. Tento požadavek se opírá o domněnku, že čím méně se ekonomika soustředí na výrobu určitého statku, tím více se snižuje pravděpodobnost postižení země asymetrickým šokem. Pokud by byla ovšem země tímto druhem šoku zasažena, je u ní nižší pravděpodobnost, že se tento šok rozptýlí do celé ekonomiky a že bude ohrožena celková úroveň zaměstnanosti a produktu, neboť pestrost výroby nedovoluje asymetrickým šokům podstatněji narušit celkové poměry nabídky a poptávky. Naopak úzce specializovaná ekonomika s exportní a výrobní orientací má mnohem větší pravděpodobnost, že každý šok, který se dotýká monokulturního založení, vyvolá vážné národohospodářské poruchy. Takto úzce specializované ekonomice by teorie optimální měnové oblasti s nejvyšší pravděpodobností rozmlouvala vzdát se národní měny jako prostředku léčebné devalvace. V každém případě lze vidět posun Keneovi teorie, která se na rozdíl od Mundellových kanálů mobility nezaobírá určitými mechanismy adaptace na asymetrický šok, ale na rozpoznání důležitých faktorů vedoucích k minimalizaci výskytu rozsáhlých asymetrických šoků.^{128,129}

¹²⁶DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-076-8, s. 190

¹²⁷BRŮŽEK, Antonín, Gabriela SMRČKOVÁ a Martin ZÁKLASNÍK. *Evropská měnová integrace a Česká republika*. Praha: Velryba, 2007. Podnikání a management. ISBN 978-80-85860-19-1, s. 27

¹²⁸BRŮŽEK, Antonín, Gabriela SMRČKOVÁ a Martin ZÁKLASNÍK. *Evropská měnová integrace a Česká republika*. Praha: Velryba, 2007. Podnikání a management. ISBN 978-80-85860-19-1, s. 96

¹²⁹DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-076-8, s. 190

3.6 Scenář přijetí eura

Významným rozhodnutím při přípravách na zavedení eura je výběr scénáře přechodu na jednotnou evropskou měnu. Tyto scénáře jsou součástí sekundárního práva EU, konkrétně je vymezuje nařízení 974/98, které bylo s rozšířením eurozóny o Řecko a vstupem nových zemí do EU dvakrát změněno. Nařízení dává možnost kandidátským zemím v měnové integraci postupovat dle několika scénářů.¹³⁰ Na základě dokumentu *Volba scénáře zavedení eura v České republice* vláda v říjnu roku 2006 rozhodla o použití scénáře:

- Jednorázového přechodu na euro (tzv. velký třesk, či Big Bang).

Při volbě scénáře přijetí eura byly zvažovány dále tyto možnosti:

- Scénář s využitím přechodného období (tzv. madridský scénář),
- Jednorázový přechod na euro s využitím tzv. doběhu (Phasing Out).¹³¹

3.6.1 Scénář „velkého třesku“

Jak již bylo výše zmíněno, použití scénáře jednorázového přechodu na euro, přezdívaného *velký třesk* či *Big Bang*, odsouhlasila vláda v říjnu roku 2006. Podstatou této metody je zavedení eura v hotovostním i bezhotovostním platebním styku ke stejnému okamžiku. Od tohoto data všechny nové peněžní prostředky mohou být pouze v měně euro a již existující částky se pomocí přepočítacího koeficientu přepočtou na tuto měnu také.

Scénář velkého třesku se vyznačuje následujícími vlastnostmi:

- Z hlediska nákladů se jedná o nejlevnější možnost
- Je přehlednější a jasnější pro všechny zúčastněné subjekty.
- Je vhodnější v podmínkách, kdy euro již existuje jako rozšířená a známá měna.
- Pro přípravu a koordinaci veřejného a soukromého sektoru je náročnější
- Využit lze zkušenosti z realizované měnové odluky v r. 1993.¹³²

¹³⁰BRŮŽEK, Antonín, Gabriela SMRČKOVÁ a Martin ZÁKLASNÍK. *Evropská měnová integrace a Česká republika*. Praha: Velryba, 2007. Podnikání a management. ISBN 978-80-85860-19-1, s. 10

¹³¹Scénáře přijetí eura | BusinessInfo.cz. *BusinessInfo.cz - Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 2008 [cit. 22.10.2018]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/scenare-prijeti-eura-3265.html>

Obrázek 2 - Scénář „velkého třesku“



Zdroj: Ministerstvo financí České republiky (2018)

3.6.2 Madridský scénář

Scénář s využitím přechodného období, takzvaný madridský scénář vyznačuje situaci, kdy euro je nejdříve zavedeno v bezhotovostním platebním styku a po uplynutí přechodného období je uvedeno též do hotovostního oběhu formou mincí a bankovek. Přechodné období mezi zavedením eura v bezhotovostní a hotovostní formě může trvat nejdéle 3 roky. Tento scénář se vyznačuje tou výhodou, že dává určitý čas na technické přípravy, mezi které lze zařadit zejména ražbu mincí s vlastní stranou a předzásobení bank a podniků hotovostním oběživem. Na druhé straně je však nákladný, neboť vyžaduje od mnoha subjektů vedení dvou paralelních peněžních okruhů při vedení účtu a správě systémů platebního styku.

Výše uvedenou metodu, dohodnutou na madridském setkání nejvyšších představitelů Evropské rady v prosinci roku 1995, zvolili zakládající členové eurozóny. Scénář byl využit v roce 1999, kdy počátkem roku bylo euro zavedeno v devizové podobě a následně po uplynutí tříletého přechodného období bylo ve valutové podobě zavedeno do oběhu.¹³³

¹³²Scénář přijetí eura | Národní plán zavedení eura | Ministerstvo financí ČR - Zavedení eura. *Ministerstvo financí ČR - Zavedení eura* [online]. 2013, MF [cit. 22.10.2018]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/narodni-plan-zavedeni-eura/scenar-prijeti-eura>

¹³³Scénáře přijetí eura | BusinessInfo.cz. *BusinessInfo.cz - Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 2008 [cit. 22.10.2018]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/scenare-prijeti-eura-3265.html>

Obrázek 3 - Madridský scénář



Zdroj: Ministerstvo financí České republiky (2018)

3.6.3 Scénář s postupným doběhem

Ve scénáři s využitím postupného doběhu, takzvaného *phasing-out* se podobně jako u scénáře velkého třesku euro začne používat ve stejném okamžiku v bezhotovostním i hotovostním platebním styku. V některých zvolených oblastech (fakturace malých podniků, placení daní, aj.) lze však po určitou dobu, maximálně ovšem jeden rok, používat stávající vlastní měnu. Výhodou scénáře je zejména poskytnutí více času na přípravy některým ekonomickým subjektům. Jako hlavní nevýhodu lze zmínit dodatečné náklady zejména pro pošty a bankovní instituce.

Tento scénář jednorázového zavedení eura s postupným doběhem nebyl v praxi dosud využit.¹³⁴

Obrázek 4 - Scénář Phasing Out

Scénář Phasing Out zavedení eura



Zdroj: Ministerstvo financí České republiky (2018)

¹³⁴ Scénář přijetí eura | Národní plán zavedení eura | Ministerstvo financí ČR - Zavedení eura. Ministerstvo financí ČR - Zavedení eura [online]. 2013, MF [cit. 22.10.2018]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/narodni-plan-zavedeni-eura/scenar-prijeti-eura>

4 Vlastní práce

V druhé části diplomové práce je přistoupeno k vyhodnocení jednotlivých maastrichtských konvergenčních kritérií, ale také reálných konvergenčních kritérií a jejich plnění Českou republikou od vstupu do Evropské unie v květnu roku 2004 až po současnost. Dále měly být pomocí trendových funkcí predikované hodnoty nominálních kritérií do dalších let, od čehož bylo nakonec upuštěno, jelikož po provedení bylo zjištěno, že tyto hodnoty byly na míle vzdálené od skutečnosti. Je to dáno především tím, že do modelu nebyly zahrnuty další proměnné, zejména politické souvislosti, které jsou v tomto tématu klíčové. Bohužel těmito informacemi disponuje převážně Ministerstvo financí České republiky a Česká národní banka a proto tyto hodnoty byly převzaty. Nalezneme zde tedy predikované hodnoty do roku 2020, které každoročně posuzuje ve zprávě *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou* Ministerstvo financí České republiky a Česká národní banka. Dále zde nalezneme dopady zavedení eura na spotřebitele, podnikový sektor a vybrané makroekonomické ukazatele.

4.1 Plnění nominálních konvergenčních kritérií

Jak již bylo zmíněno v první části této práce, podmínkou pro vstup členské země Evropské unie do eurozóny je vedle slučitelnosti právních předpisů také dosažení vysoké úrovně udržitelné konvergence. Stupeň udržitelné konvergence je posuzován podle maastrichtských konvergenčních kritérií, mezi které řadíme: kritérium cenové stability, kritérium dlouhodobých úrokových sazeb, kritérium kurzové stability a kritérium udržitelnosti veřejných financí.

4.1.1 Kritérium cenové stability

Prvním hodnoceným kritériem je kritérium cenové stability, které posuzuje, zda průměrná míra inflace v uchazečské zemi, která je měřena během jednoho roku před šetřením, nepřekročí o více než 1,5 p. b. míru inflace nanejvýše 3 členských států, které ve sféře cenové stability dosáhly nejlepších výsledků

V tabulce č. 2 lze vidět hodnoty dosahované Českou republikou v hodnoceném kritériu cenové stability, ale také referenční hodnoty potřebné pro přijetí do eurozóny a průměrné hodnoty 3 členských států, které zaznamenaly v oblasti cenové stability nejlepší výsledky.

Tabulka 2 - Vývoj plnění inflačního kritéria
(průměr posledních 12 měsíců proti průměru předchozích 12 měsíců ke konci období, růst v %)

| | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 |
|---------------------------------------|------|------|------|------|------|------------------|------------------|------------------|------|
| Ø 3 zemí EU s nejnižší inflací | 0,7 | 1,0 | 1,4 | 1,3 | 2,6 | 0,0 | 0,9 | 1,6 | 1,6 |
| Referenční hodnota | 2,2 | 2,5 | 2,9 | 2,8 | 4,1 | 1,5 | 2,4 | 3,1 | 3,1 |
| Česká republika | 2,6 | 1,6 | 2,1 | 3 | 6,3 | 0,6 | 1,2 | 2,1 | 3,5 |
| | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 | |
| Ø 3 zemí EU s nejnižší inflací | 0,3 | -0,2 | -0,9 | -0,8 | 0,4 | | | | |
| Referenční hodnota | 1,8 | 1,3 | 0,6 | 0,7 | 1,9 | 2,6 ^P | 2,8 ^P | 3,0 ^P | |
| Česká republika | 1,4 | 0,4 | 0,3 | 0,6 | 2,4 | 2,3 ^P | 1,9 ^P | 1,7 ^P | |

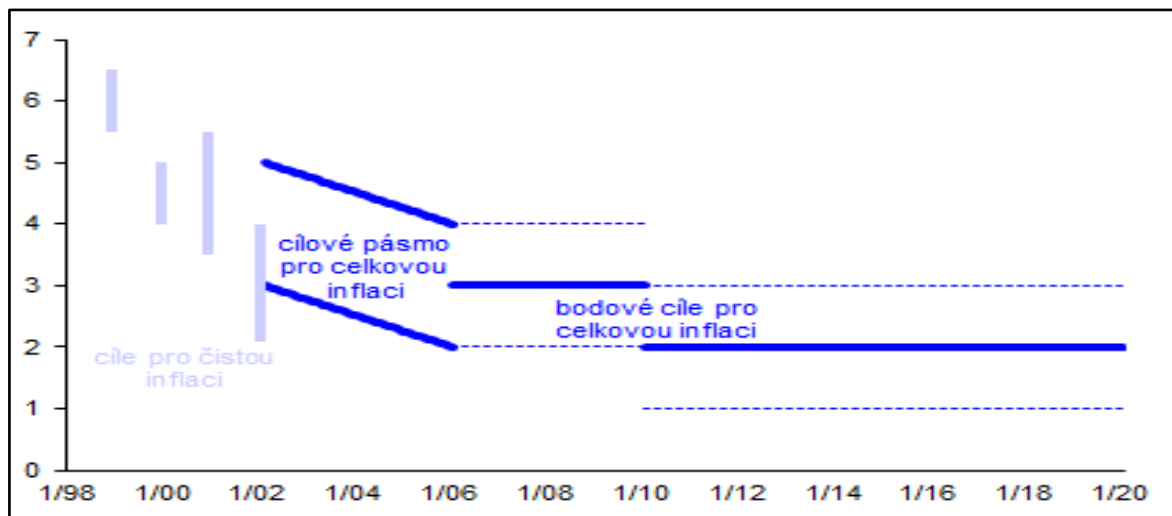
^P- výhled pro roky 2018 – 2020 byl převzat z konvergenčních programů a programů stability jednotlivých členských zemí.

Zdroj: Ministerstvo financí České republiky (2017), Český statistický úřad (2018), vlastní zpracování

Měnovou politiku v České republice uskutečňuje centrální banka, v tomto případě Česká národní banka, jejíž hlavním cílem je zajištění cenové stability. Pro plnění své měnové politiky volí centrální banka z několika možných měnověpolitických režimů, z nichž jedním je cílování inflace. Tento režim, který spočívá ve stanovení inflačního a tolerančního pásma byl poprvé použit v roce 1998. Na obrázku č. 5 lze vidět, že inflační cíl do prosince roku 2005 činil 2 % až 4 %. Od ledna roku 2006 byla stanovena hodnota inflačního cíle na hranici 3 % a zároveň bylo vyhlášeno toleranční pásmo ve výši jednoho procentního bodu na obě strany, až do prosince roku 2009. Od ledna roku 2010 až do přistoupení České republiky k eurozóně je inflační cíl stanoven na hodnotu 2 % s tolerančním pásmem jednoho procentního bodu na obě strany.¹³⁵

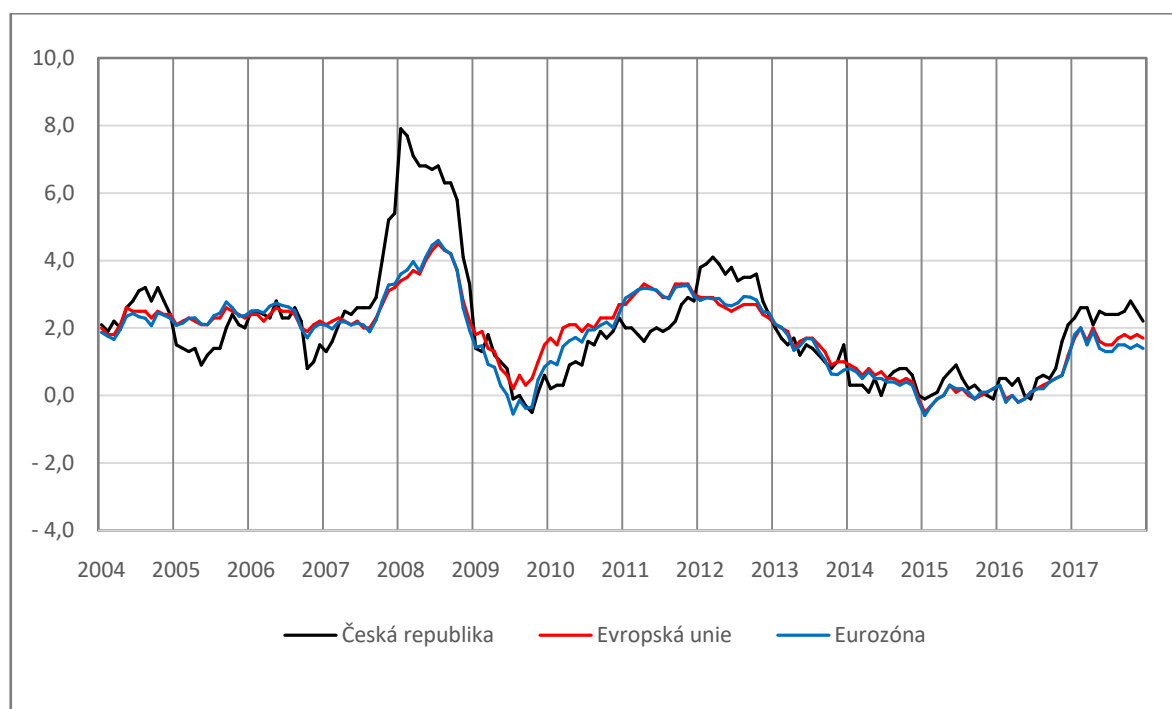
¹³⁵ Cílování inflace v ČR. Česká národní banka. [online]. 2010 [cit. 2018-11-11]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/cilovani.html

Obrázek 5 - Inflační cíle ČNB



Zdroj: Česká národní banka (2018)

Graf 2 - Česká republika - inflace (v %)



Zdroj: Eurostat (2018), vlastní zpracování

Graf č. 2 zobrazuje vývoj ukazatelé cenové stability na měsíční bázi hodnot od vstupu České republiky do Evropské unie, až po současnost. Kromě křivky vypovídající o vývoji cenové hladiny v České republice je graf vhodně doplněn také o vývoj tohoto

ukazatele v rámci celé Evropské unie a eurozóny. Je očividné, že ukazatel HICP¹³⁶ eurozóny a Evropské unie jako celku se výrazně neliší. U indexu vztaženého k České republice lze vidět výrazný rozdíl zejména v letech 2008 a 2009, kdy důvodem tohoto výkyvu byl zejména citelný vzestup cen potravin, zvýšení sazby daně z přidané hodnoty z 5 % na 9 % u některého zboží a služeb, zvýšení cen energií, zvýšení spotřební daně na tabákové výrobky a především počátek celosvětové finanční a ekonomické krize.

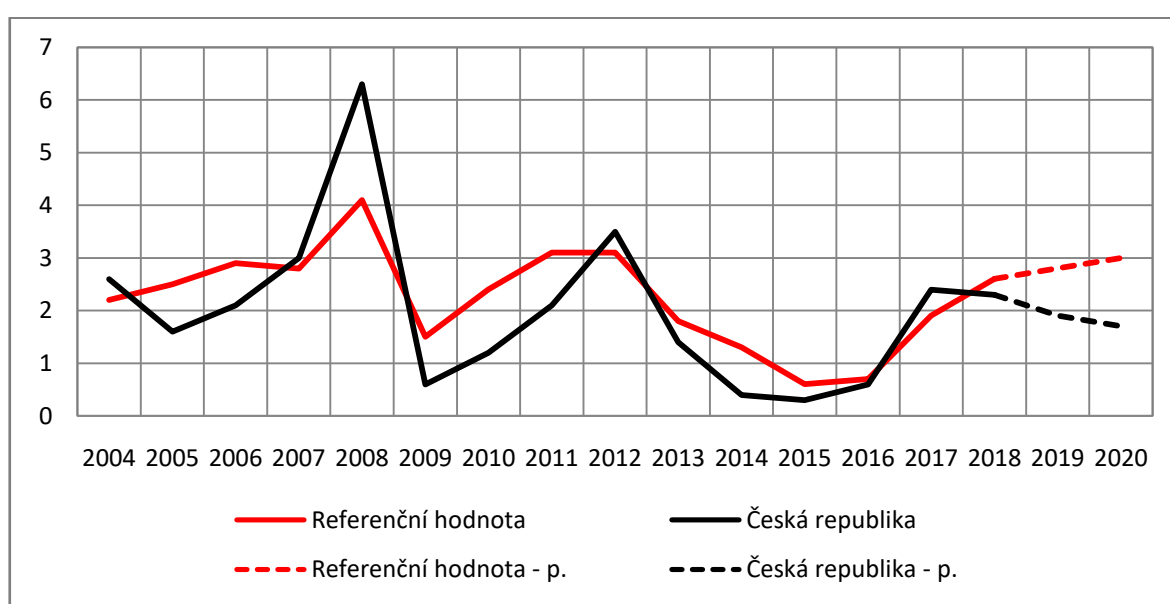
Plnění kritéria

Na grafu č. 3 lze vidět vývoj míry inflace České republiky od vstupu do Evropské unie, až po současnost. Z výsledků je patrné, že v letech 2005 a 2006 po vstupu do Evropské unie začala Česká republika okamžitě plnit kritérium cenové stability a to s dostatečnou rezervou. Vyjímkou se staly léta 2007 a 2008, kdy došlo k razantnímu nárůstu cenové hladiny, zejména kvůli citelnému vzestupu cen potravin, zvýšením sazby daně z přidané hodnoty z 5 % na 9 % u některého zboží a služeb, zvýšením cen energií, zvýšením spotřební daně na tabákové výrobky a mnoho dalšího. Meziroční míra inflace měřená HICP mezi lety 2008 a 2010 prudce klesla z průměrné roční míry 6,3 % na 1,2 %, jelikož se zpomalila ekonomická aktivita země a klesly ceny komodit. V následujících letech bylo kritérium splňováno až do roku 2012, kdy byla překročena referenční hodnota o 0,4 %. Od roku 2013 nemá naše republika s plněním kritéria cenové stability výraznější problémy. I přesto, že tohoto roku došlo ke zvýšení obou sazeb daní z přidané hodnoty o jeden procentní bod na 15 % a 21 %, setrvala průměrná míra inflace pod hranicí referenční hodnoty potřebné pro přijetí do eurozóny. Velmi nízká inflace byla i v roce 2014, přestože se v listopadu 2013 Česká národní banka rozhodla používat, v zájmu zachování cenové hladiny, měnový kurz, jako nástroj měnové politiky. Mezi hlavní důvody intervence lze uvést obavu z deflace a zamýšlenou podporu vývozu. V roce 2015 byla průměrná míra inflace na druhé nejnižší hodnotě v historii České republiky. Díky výraznému poklesu ceny ropy činila v tomto roce pouze 0,3 % a v roce 2016, kdy na inflaci stále působil pokles ceny ropy, dosáhla hodnoty 0,6 %. Další výjimkou se stal rok 2017, kdy nebyla udržena cenová hladina pod referenční hodnotou vzhledem k masivnímu růstu české ekonomiky kvůli rostoucím mzdám a velmi nízké

¹³⁶HICP – Harmonised Index of Consumer Prices (Harmonizovaný index spotřebitelských cen)

nezaměstnanosti, což způsobilo vzestup cen, jak lze vidět na obrázku č. 6 zejména u zpracovaných potravin o 4,3 % a nezpracovaných potravin o 3,1 %. Robustní růst domácí ekonomiky umožnil České národní bance ukončit používání kurzu jako dalšího nástroje měnové politiky a začít postupně zvyšovat domácí úrokové sazby. V březnu roku 2018 byla referenční hodnota počítána jako průměr za 12 měsíců průměrné míry inflace v Irsku, Finsku a na Kypru stanovena na 1,9 %. Dle nejnovější konvergenční zprávy vydané v březnu Evropskou komisí, Česká republika dosáhla hodnoty 2,2 %, což je o 0,3 p. b. nad hodnotou potřebnou pro splnění kritéria cenové stability.

Graf 3 - Vývoj míry inflace v letech 2004-2020



Zdroj: Ministerstvo financí České republiky (2017), Český statistický úřad (2018), vlastní zpracování

Obrázek 6 - Složky inflace

| Czech Republic - Components of inflation | (percentage change) ¹⁾ | | | | | | |
|--|-----------------------------------|------|------|------|------|------|--------|
| | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | Mar-18 |
| HICP | 3.5 | 1.4 | 0.4 | 0.3 | 0.6 | 2.4 | 2.2 |
| Non-energy industrial goods | -0.5 | -0.5 | 0.4 | 0.5 | 0.8 | 0.7 | 0.7 |
| Energy | 7.7 | 0.6 | -3.8 | -3.0 | -2.5 | 1.2 | 0.6 |
| Unprocessed food | 7.6 | 7.2 | 1.2 | 0.7 | 0.5 | 3.1 | 2.6 |
| Processed food | 5.0 | 3.0 | 2.7 | 1.1 | 1.2 | 4.3 | 4.1 |
| Services | 3.1 | 1.0 | 0.6 | 0.9 | 1.5 | 2.8 | 2.7 |
| HICP excl. energy and unproc. food | 2.5 | 1.0 | 1.1 | 0.8 | 1.2 | 2.6 | 2.5 |
| HICP at constant tax rates | 2.2 | 0.4 | 0.3 | 0.1 | 0.4 | 2.6 | 2.3 |
| Administered prices HICP | 8.3 | 3.5 | 0.4 | 0.5 | 1.4 | 1.1 | 1.3 |

1) Measured by the arithmetic average of the latest 12 monthly indices relative to the arithmetic average of the 12 monthly indices in the previous period.

Zdroj: Convergence Report (2018)

Prognóza kritéria

Jak již bylo výše zmíněno, v květnu letošního roku nebylo splněno konvergenční kritérium cenové stability, jelikož o 0,3 p. b., překračovalo referenční hodnotu. Dle prognózy provedené Ministerstvem financí České republiky a České národní banky by nicméně toto kritérium mělo být v následujících letech, až do roku 2020 plněno a to s narůstající rezervou, jelikož by se inflace v letech 2018 až 2020 měla pohybat v těsné blízkosti inflačního cíle, který je stanoven Českou národní bankou na 2 %. Z křivky grafu č. 3 lze vidět, že by mělo dojít k oživení inflace napříč celou Evropskou unií, což bude mít za následek zvýšení hodnoty kritéria potřebného pro přijetí České republiky do eurozóny.

4.1.2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Druhým hodnoceným kritériem je kritérium dlouhodobých úrokových sazeb, které od uchazečské země požaduje, aby během jednoho roku před vlastní evaluací její průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba nepřekročila o více než 2 p. b., úrokovou sazbu nanejvýše 3 členských států, které zaznamenaly v oblasti cenové stability nejlepší výsledky.

V tabulce č. 3 lze vidět hodnoty dosahované Českou republikou v hodnoceném kritériu plnění dlouhodobých úrokových sazeb, ale také referenční hodnoty potřebné pro přijetí do eurozóny a průměrné hodnoty 3 zemí Evropské unie s nejnižší inflací.

Tabulka 3 - Vývoj plnění dlouhodobých úrokových sazeb
(výnosy státních dluhopisů se zbytkovou splatností 10 let, průměr 12 měsíců, v %)

| | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 |
|--------------------------------|------|------|------|------|------|------------------|------------------|------------------|------|
| Ø 3 zemí EU s nejnižší inflací | 4,3 | 3,4 | 4,2 | 4,4 | 4,2 | 3,9 | 4 | 3,3 | 3,1 |
| Referenční hodnota | 6,3 | 5,4 | 6,2 | 6,4 | 6,2 | 5,9 | 6 | 5,3 | 5,1 |
| Česká republika | 4,8 | 3,5 | 3,8 | 4,3 | 4,6 | 4,8 | 4,2 | 3,7 | 2,8 |
| | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 | |
| Ø 3 zemí EU s nejnižší inflací | 4,4 | 1,8 | 1,8 | 2,1 | 2,8 | | | | |
| Referenční hodnota | 6,4 | 3,8 | 3,8 | 4,1 | 4,8 | 5,4 ^p | 3,7 ^p | 5,5 ^p | |
| Česká republika | 2,1 | 1,6 | 0,5 | 0,4 | 1,0 | 1,5 ^p | 2,0 ^p | 2,3 ^p | |

^p- výhled pro roky 2018 – 2020 byl převzat z konvergenčních programů a programů stability jednotlivých členských zemí.

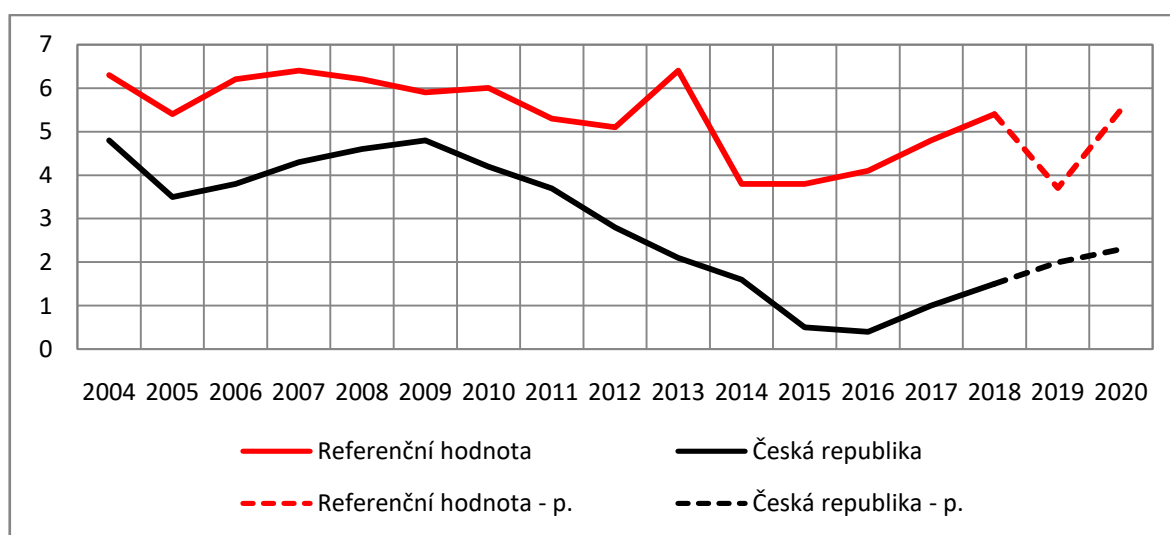
Zdroj: Ministerstvo financí České republiky (2017), Český statistický úřad (2018), vlastní zpracování

Plnění kritéria

Jak lze vidět na grafu č. 4, vývoj plnění dlouhodobých úrokových sazeb Česká republika od svého vstupu do Evropské unie splňuje každoročně se značnou rezervou. Od roku 2004 se převážně dlouhodobé úrokové sazby snižovaly s výjimkou let 2006 až 2009 a to téměř z 5 % na hodnoty pod 1 %. Od roku 2015 se dokonce roční průměrné dlouhodobé úrokové sazby ze státních dluhopisů pohybovaly na hodnotách 0,5 % pro rok 2015 díky expanzivní monetární politice ECB a 0,4 % pro rok 2016. V posledním roce od dubna 2017 do března 2018 byla dle konvergenční zprávy úrovně dlouhodobých úrokových sazeb v České republice díky uvolněné domácí měnové politice v průměru 1,3 %, což je výrazně pod referenční hodnotou, která byla pro toto kritérium stanovena na 3,2 %.

Celková makroekonomická a finanční stabilita a důvěryhodná fiskální politika se projevuje nepřetržitě kvalitním ratingovým hodnocením České republiky a bezproblémovým upisováním státních cenných papírů. To v případě stále utlumené inflace a nízko nastavených úrokových sazeb uvnitř celé Evropské unie přispívá k současným, jen velmi pomalu rostoucím hodnotám výnosů českých státních cenných papírů.¹³⁷

Graf 4 - Vývoj dlouhodobých úrokových sazeb v letech 2004-2020



Zdroj: Ministerstvo financí České republiky (2017), Český statistický úřad (2018), vlastní zpracování

¹³⁷ Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou. Česká národní banka [online]. 2017 [cit. 2018-08-11]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrichtska-kriteria-a-sladenost-cr/2017/vyhodnoceni-plneni-maastrichtskych-konve-30457>

Prognóza kritéria

Z křivky grafu č. 4, dle prognózy provedené Ministerstvem financí České republiky a České národní banky, lze vyčíst, že plnění kritéria dlouhodobých úrokových sazeb bude splněno i ve střednědobém horizontu a to až do roku 2020 bez problému, napříč tomu, že od roku 2016 dochází k mírnému zvýšení z 0,4 % na 1 % v roce 2017 a 1,3 % v březnu roku 2018. Podmínkou pro plnění kritéria v budoucnosti je ovšem zachování důvěry finančních trhů ve zdravý makroekonomický vývoj a dlouhodobou udržitelnost domácích veřejných financí.

4.1.3 Kritérium kurzové stability

Třetím hodnoceným kritériem je kritérium cenové stability, které od uchazečské země požaduje, aby se minimálně během poslední dvou let před posuzováním účastnila mechanismu ERM II. Evropský mechanismus směnných kurzů II předpokládá pohyb kurzu měny uvnitř flukтуаčního pásma ± 15 % bez devalvace centrální parity a nadměrných tlaků na kurz.

Plnění kritéria

Pokud se podíváme na graf č. 5, můžeme vidět historický vývoj české koruny od vstupu České republiky do Evropské unie. V této části bude probíráno zejména období mezi lety 2004 až 2013, kdy měnový kurz vykazoval velmi vysokou volatilitu od hranice téměř 23 CZK/EUR do téměř 34 CZK/EUR.

Je očividné, že po vstupu České republiky do Evropské unie došlo k dlouhodobému posilujícímu trendu české koruny. Do roku 2007 se pohyb měnového kurzu pohyboval uvnitř stanoveného hypotetického pásma, avšak v takovém tempu, že po dobu po sobě jdoucích dvou let nedošlo k posílení o více než 15 %. Vývoj v roce 2008 ovšem dal najevo, že odchylky od průměrného kurzu mohou být i výrazné a při určitém souběhu vnějších i vnitřních faktorů může 15 % posílení dosáhnout i v podstatně kratším časovém intervalu. Velmi zajímavým se stala první polovina roku 2008, kdy česká koruna poprvé získala titul nejrychleji posilující měny na světě, neboť její hodnota dosahovala na hranici 23 CZK/EUR. Od druhé poloviny roku 2008 je ale patrné, že se finanční

a ekonomická krize začíná projevovat na oslabení české měny. Mezi další důvod vedocí k oslabení lze považovat snížení úrokové sazby v ekonomice centrální bankou na 1,5 %. Znehodnocující trend přetrvával až do února následujícího roku, kdy Česká národní banka na zasedání rozhodla o snížení úrokové sazby na 1 %. V dalších letech měla koruna převážně posilující vývojový trend a to i v roce 2010, kdy na český kurz působily převážně zahraniční faktory, můžeme zde zmínit krizi v Řecku, Irsku a obavy z rozšíření krize do dalších států Evropské unie. Vzhledem k tomu, že se jednalo o krizi eurozóny, která se prohlubovala v roce 2011, je patrné, že od druhé poloviny tohoto roku koruna oslabovala, nikoliv však tak intenzivně jako na počátku ekonomické krize. Jedním z hlavních důvodů byla nejistota v budoucnost eura a snížení zájmu o tuto měnu, což mělo za následek přeorientování se na dolar. V následujícím roce 2012 byl kurz koruny vůči euru po většinu sledovaného období stabilní bez větších výkyvů.

Graf 5 - Vývoj kurzu české koruny vůči euru v letech 2004-2018



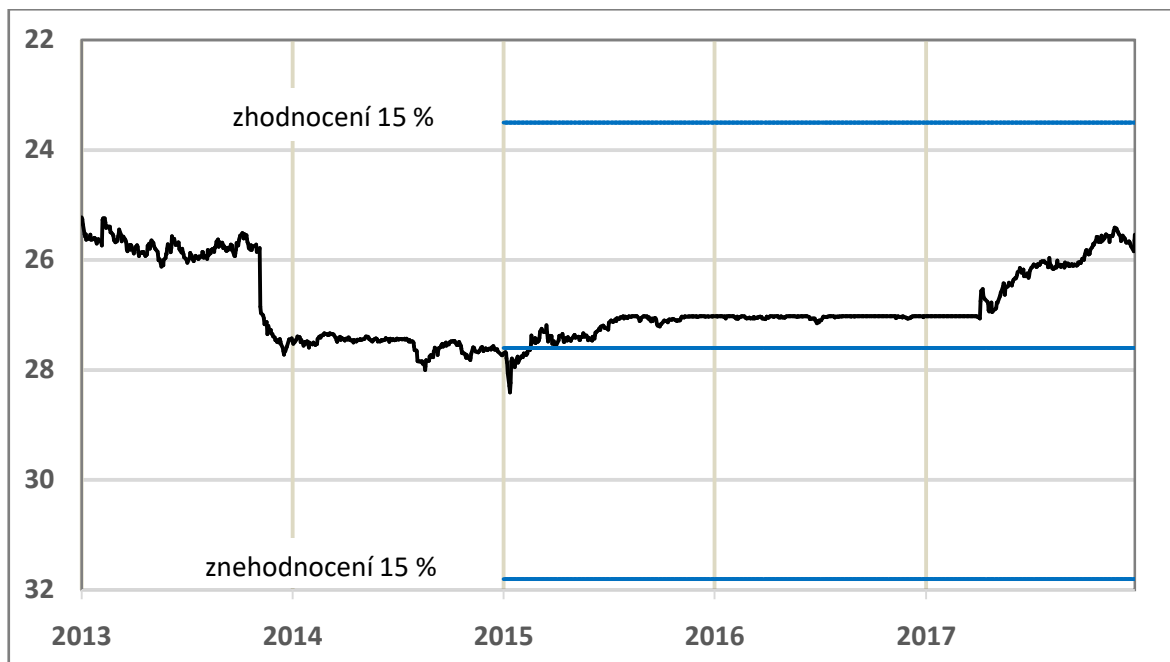
Zdroj: Česká národní banka (2018), vlastní zpracování

Formální vyhodnocení plnění kurzového kritéria bude možné až po vstupu do mechanismu směnných kurzů a s tím souvisejícím vyhlášením centrální parity pro kurz koruny. Do současné doby se Česká republika nezapojila do ERM II, proto lze plnění kritéria kurzové stability hodnotit pouze v analytické rovině. Klíčovým parametrem při vstupu do mechanismu bude stanovení centrální parity, od které se bude odvozovat flukтуаční pásmo v rozpětí $\pm 15\%$. Úspěšná účast v systému je závislá především na míře sladění, na stabilitě finančních trhů a konzistenci hospodářských politik.

Pokud bychom uvažovali o případném přijetí eura od 1. ledna 2018, hypotetická centrální parita CZK/EUR by byla pro tento účel stanovena jako průměrná hodnota kurzu v 1. čtvrtletí roku 2015, tedy ve čtvrtletí, které předchází hypotetickému vstupu do ERM II na počátku 2. čtvrtletí roku 2015.

Z křivky garfu č. 6 je patrné, že mezi lety 2014 až 2017 se měnový kurz pohyboval těsně kolem hypotetické centrální parity bez výrazných výkyvů. Bylo to přirozeně dáno tím, že se bankovní rada České národní banky v listopadu 2013 rozhodla používat měnový kurz, jakožto nástroj sloužící k dalšímu uvolnění měnové politiky v podmínkách dosažení nulové hranice úrokových sazeb. Po vyhlášení kurzového závazku došlo ke skokovému oslabení české koruny vůči euru nad hranici 27 CZK/EUR za záměrem zabránění deflace, která mohla ohrozit nastartování ekonomického růstu po recesi z let 2012 a 2013. Od počátku roku 2015 začal kurz české koruny posilovat k 27 CZK/EUR, především díky příznivému vývoji domácí ekonomiky. Těsně nad touto hranicí byl držen pomocí dalších devizových intervencí až do dubna roku 2017, kdy došlo ze strany České národní banky k ukončení kurzového závazku a tudíž mírnému posílení českého kurzu těsně k hranici 26 CZK/EUR. I v tomto případě se ovšem kurz nacházel uvnitř flukтуаčního pásma $\pm 15\%$ a kritérium bylo plněno se značnou rezervou. Aktuálně se kurz ke dni 7. listopadu 2018 nachází na hodnotě 25,88 CZK/EUR a další posilování měnového kurzu by nemělo být v rozporu s plněním kritéria účasti v mechanismu směnných kurzů. Dlouhodobě lze říci, že volatilita kurzu české koruny vůči euru je relativně nízká, což je z hlediska přijetí eura pozitivní zpráva.

Graf 6 - Nominální měnový kurz CZK/EUR



Poznámka: Hypotetická centrální parita je simulována průměrnou hodnotou za 1. čtvrtletí 2015. Údaje do 31. prosince 2017.

Zdroj: Česká národní banka (2018), vlastní zpracování

4.1.4 Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Čtvrtým hodnoceným kritériem je kritérium udržitelnosti veřejných financí, které se skládá ze dvou složek a to kritéria vládního deficitu a kritéria vládního dluhu. Pro splnění je od uchazečské země vyžadováno aby:

- Poměr plánovaného či skutečného schodku veřejných financí k HDP nepřekročil referenční hodnotu 3 %, vyjma situací, kdy by buď zmíněný poměr znatelně a navíc nepřetržitě klesal a dostal se na úroveň blízko referenční hodnoty, nebo by případně bylo překročení referenční hodnoty pouze výjimečného a dočasného charakteru.
- Poměr veřejného zadlužení k HDP nepřesáhl referenční hodnotu 60 %, tedy kromě situací, kdy by se tento poměr v dostatečné míře snižoval a blížil se uspokojivě k referenční hodnotě.

4.1.4.1 Kritérium vládního deficitu

V tabulce č. 4 lze vidět hodnoty dosahované Českou republikou v hodnoceném kritériu vládního deficitu.

Tabulka 4 - Vývoj plnění kritéria veřejného deficitu (v % HDP)

| | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 |
|--------------------|------|------|------|------|------|------------------|------------------|------------------|------|
| Referenční hodnota | -3,0 | -3,0 | -3,0 | -3,0 | -3,0 | -3,0 | -3,0 | -3,0 | -3,0 |
| Česká republika | -3,0 | -3,5 | -2,6 | -0,7 | -2,2 | -5,8 | -4,8 | -3,2 | -4,0 |
| | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 | |
| Referenční hodnota | -3,0 | -3,0 | -3,0 | -3,0 | -3,0 | -3,0 | -3,0 | -3,0 | |
| Česká republika | -1,3 | -1,9 | -0,6 | 0,7 | 1,6 | 1,3 ^p | 1,6 ^p | 1,7 ^p | |

^p- výhled pro roky 2018 – 2020 byl převzat z konvergenčních programů a programů stability jednotlivých členských zemí.

Zdroj: Ministerstvo financí České republiky (2017), Český statistický úřad (2018), vlastní zpracování

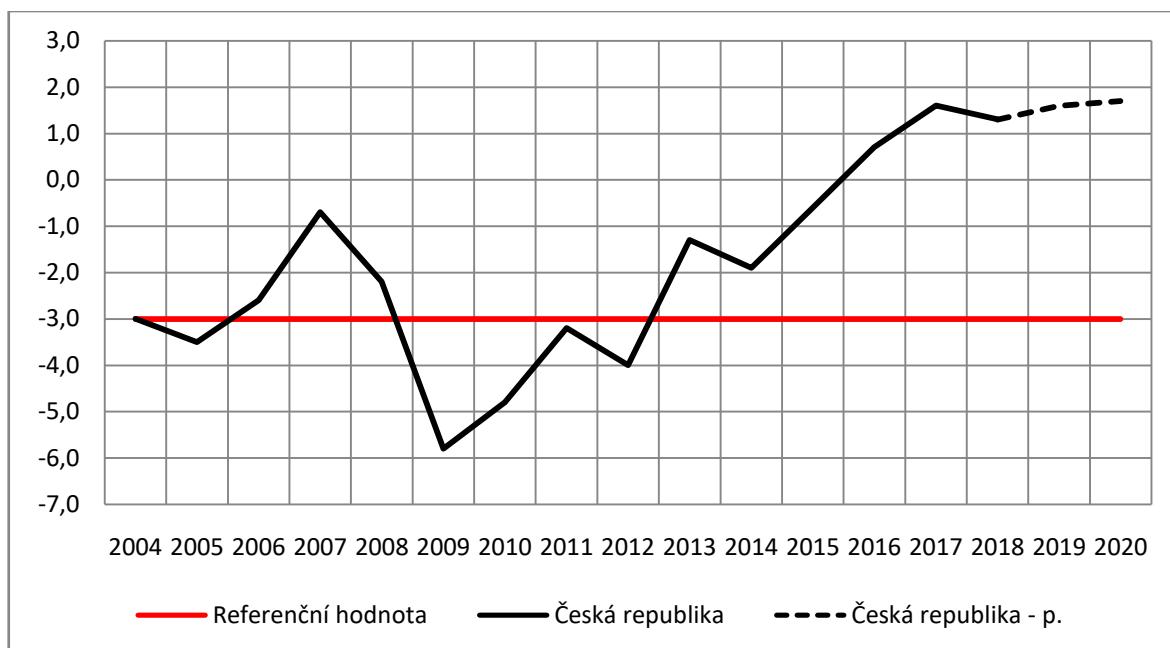
Plnění kritéria

Jak lze vidět na grafu č. 7, reálné plnění kritéria schodku veřejných financí je sledováno od vstupu České republiky do Evropské unie až po současnost. Od roku 2004 se naše republika nacházela v proceduře na snížení nadměrného schodku. Radou ECOFIN byl České republice poskytnut termín do konce roku 2008 na snížení vládního deficitu důvěryhodným a udržitelným způsobem pod úroveň 3 % HDP.¹³⁸ Fiskální vývoj potvrzuje, že pokles deficitu na nebo těsně pod 3 % HDP v letech 2004 a 2006 byl do značné míry důsledkem vyšších než očekávaných daňových příjmů. Roky 2006 až 2008 přinesly pokles deficitu veřejných financí k HDP a plnění kritéria. Opětovné porušení přišlo o rok později, kdy se deficit veřejných financí vyšplhal na hranici téměř 6 % HDP, díky dopadům ekonomické recese do veřejných rozpočtů. Tohoto roku byla opětovně zahájena procedura při nadměrném schodku s doporučením snížit poměr deficitu vládního sektoru k HDP pod 3 % do roku 2013. V následujících letech až do roku 2013 Česká republika usilovala o konsolidaci veřejných rozpočtů, v důsledku čehož deficit sektoru vládních institucí, bez jednorázových vlivů, postupně klesal. Na tomto základě mohla být procedura při

¹³⁸Maastrichtská kritéria a ekonomická sladěnost ČR s eurozónou. Ministerstvo financí ČR [online]. 2009 [cit. 2018-11-08]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrichtska-kriteria-a-sladenost-cr/2009>

nadměrném schodku ukončena.¹³⁹ V roce 2015 byla hodnota veřejného deficitu 0,7 % HDP, což bylo výsledkem zavedených vládních opatření a pozitivnímu ekonomickému růstu České republiky. V roce 2017, kdy přebytek sektoru vládních institucí činil 1,6 % HDP, bylo dosaženo doposud nejlepšího výsledku hospodaření sektoru vládních institucí v novodobé historii naší republiky.

Graf 7 - Vývoj deficitu veřejných financí v ČR (v % HDP) v letech 2004-2020



Zdroj: Ministerstvo financí České republiky (2017), Český statistický úřad (2018), vlastní zpracování

Prognóza kritéria

Z křivky grafu č. 7, dle prognózy provedené Ministerstvem financí České republiky a České národní banky, lze vyčíst, že plnění kritéria vládního deficitu bude úspěšně plněno i do budoucna se značnou rezervou. V roce 2017 kladné saldo sektoru vládních institucí dosáhlo hodnoty 1,6 % HDP, v roce 2018 by ovšem mělo dojít k mírnému poklesu na 1,3 % HDP a následně zpět k rostoucímu trendu na 1,6 % HDP v roce 2019 a 1,7 % HDP v roce 2020.

¹³⁹Kritérium veřejného deficitu. Ministerstvo financí ČR - Zavedení eura [online]. 2013 [cit. 2018-11-08]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-verejneho-deficitu>

4.1.4.2 Kritérium vládního dluhu

V tabulce č. 5 lze vidět hodnoty dosahované Českou republikou v hodnoceném kritériu vládního dluhu.

Tabulka 5 - Vývoj plnění kritéria veřejného dluhu (v % HDP)

| | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 |
|--------------------|------|------|------|------|------|-------------------|-------------------|-------------------|------|
| Referenční hodnota | 60 | 60 | 60 | 60 | 60 | 60 | 60 | 60 | 60 |
| Česká republika | 30,4 | 29,8 | 29,6 | 29 | 28,7 | 34,3 | 38,4 | 41,4 | 44,7 |
| | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 | |
| Referenční hodnota | 60 | 60 | 60 | 60 | 60 | 60 | 60 | 60 | |
| Česká republika | 44,9 | 42,2 | 40 | 36,8 | 34,7 | 33,1 ^p | 32,1 ^p | 30,9 ^p | |

^p- výhled pro roky 2018 – 2020 byl převzat z konvergenčních programů a programů stability jednotlivých členských zemí.

Zdroj: Ministerstvo financí České republiky (2017), Český statistický úřad (2018), vlastní zpracování

Plnění kritéria

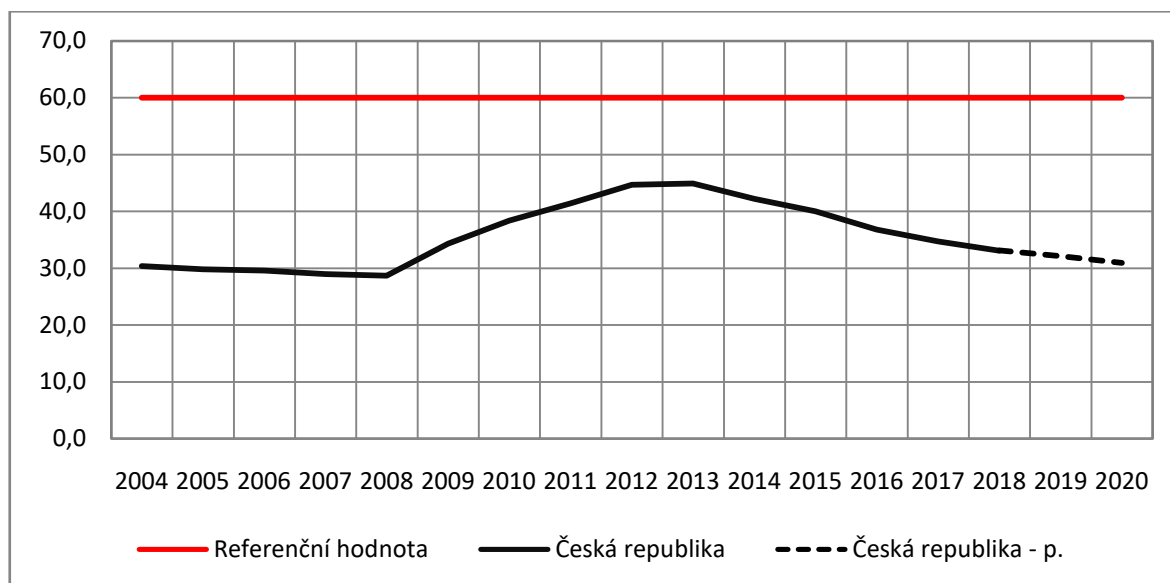
Mezi kritériem vládního deficitu a kritériem vládního dluhu existuje určitá souvislost, jelikož veřejný dluh je navyšován zápornými saldy veřejných rozpočtů a opakované deficity se tedy musí nutně projevit ve veřejném zadlužování země.

Z křivky grafu č. 8 je patrné, že vzhledem k nízké výchozí úrovni vládního dluhu nemá ČR s plněním kritéria problémy během celého sledovaného období. Po vstupu do Evropské unie se hodnota dluhu vládního sektoru stabilizovala na úrovni kolem 30 % HDP, na které setrvala až do roku 2009, kdy s počátkem začínající globální finanční krize doprovázené hospodářskou recesí v České republice, začal dluh prudce narůstat. Jednalo se o razantní navýšení dluhu sektoru vládních institucí z hodnoty kolem 30 % HDP na hodnotu téměř 45 % HDP v roce 2013, což ale neporušilo podmínky pro plnění kritéria kandidátské země.

Od tohoto roku lze říci, že dluh v poměru k HDP nabral klesající trend, zejména vlivem pozitivní situace na finančních trzích a vlivem primárního přebytku v hospodaření sektoru vládních institucí.¹⁴⁰ V současné době se nachází kritérium vládního dluhu na hodnotě 34,7 % HDP.

¹⁴⁰ Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou. Česká národní banka [online]. 2017 [cit. 2018-08-11]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrichtska-kriteriia-a-sladenost-cr/2017/vyhodnoceni-plneni-maastrichtskych-konve-30457>

Graf 8 - Vývoj veřejného dluhu (v % HDP) v letech 2004-2020



Zdroj: Ministerstvo financí České republiky (2017), Český statistický úřad (2018), vlastní zpracování

Prognóza kritéria

Z křivky grafu č. 8, dle prognózy provedené Ministerstvem financí České republiky a České národní banky, lze vyčíst, že plnění kritéria vládního dluhu bude do dalších let plněno bez problému. Až do roku 2020 je předpovězen klesající trend veřejného dluhu České republiky k HDP, kdy při současném nastavení fiskální politiky a predikovaném ekonomickém růstu měl dosáhnout hodnoty 30,9 % HDP. Jistě ale stojí za zmínění, že do budoucna nelze opomínat důležitý faktor, a to stárnutí obyvatelstva, které bude mít pro dlouhodobý vývoj hospodářského sektoru vládních institucí nepříznivý dopad. Jestliže nedojde ke strukturálním změnám zejména v důchodovém a zdravotnickém systému, dojde k výraznému zvyšování dluhu v dlouhodobém horizontu.

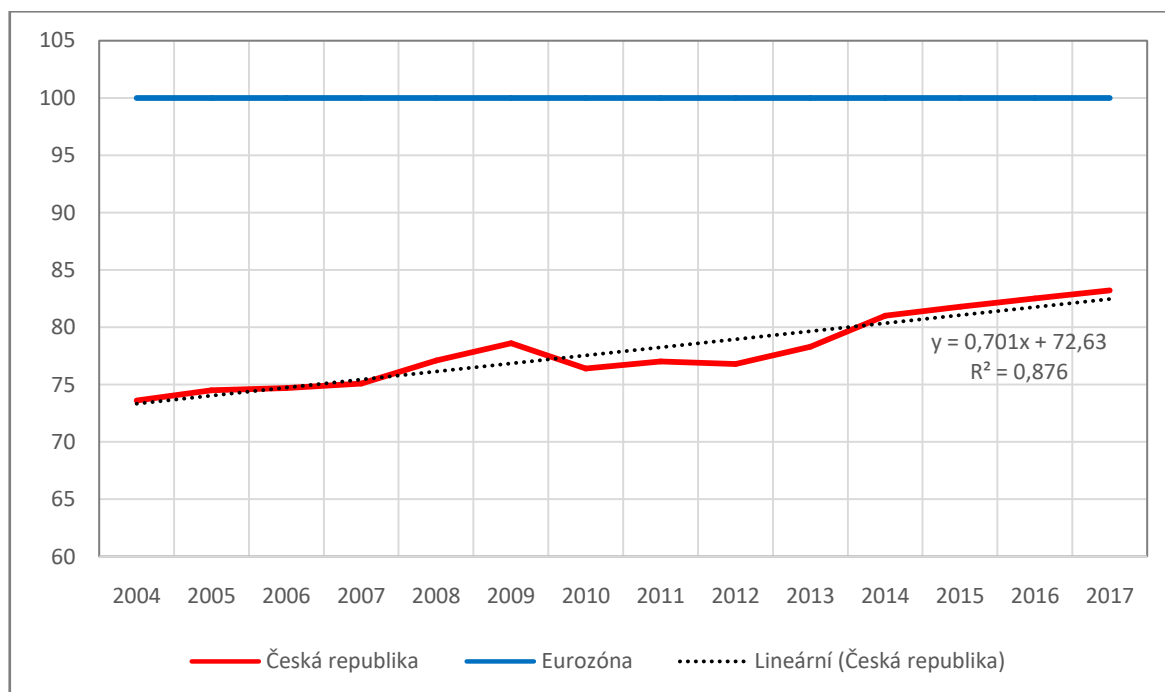
4.2 Plnění reálných konvergenčních kritérií

Vedle poměrně známých maastrichtských kritérií, která představují nominální konvergenci, je potřeba se věnovat také reálné konvergenci, která představuje dotahování reálné výkonnosti méně rozvinutých ekonomik na úroveň vyspělých států. Plnění těchto reálných konvergenčních kritérií není stanoveno žádnou smlouvou, jako je tomu u nominálních kritérií konvergence, nicméně jejich důležitost je zásadní.

4.2.1 Sladěnost hospodářského cyklu a ekonomické úrovně s eurozónou

Základním ukazatelem, který nám udává podobnost ekonomik států je HDP na obyvatele v paritě kupní síly. Jak můžeme vidět na grafu č. 9, po vstupu České republiky do Evropské unie začal proces konvergence, a to až do roku 2009, kdy svět zasáhla globální finanční, následně ekonomická krize a proces sbližování se zastavil. K obnovení došlo po roce 2013, kdy HDP na obyvatele v paritě kupní síly nabralo opět rostoucí trend a v roce 2017 jeho úroveň dosáhla více jak 83 % průměru eurozóny.

Graf 9 - Srovnání HDP/obyv. ČR a průměru EA (EA=100)



Zdroj: Eurostat (2018), vlastní zpracování

Tabulka 6 - Srovnání HDP/obyv. ČR a průměru EA (EA=100)

| Rok | HDP | První diference | Druhá diference | Koeficient růstu |
|----------------------|------|-----------------|------------------|------------------|
| 2004 | 73,6 | x | x | x |
| 2005 | 74,5 | 0,9 | x | 1,012228261 |
| 2006 | 74,7 | 0,2 | -0,7 | 1,002684564 |
| 2007 | 75,1 | 0,4 | 0,2 | 1,005354752 |
| 2008 | 77,1 | 2,0 | 1,6 | 1,026631158 |
| 2009 | 78,6 | 1,5 | -0,5 | 1,019455253 |
| 2010 | 76,4 | -2,2 | -3,7 | 0,972010178 |
| 2011 | 77,0 | 0,6 | 2,8 | 1,007853403 |
| 2012 | 76,8 | -0,2 | -0,8 | 0,997402597 |
| 2013 | 78,3 | 1,5 | 1,7 | 1,019531250 |
| 2014 | 81,0 | 2,7 | 1,2 | 1,034482759 |
| 2015 | 81,8 | 0,8 | -1,9 | 1,009876543 |
| 2016 | 82,5 | 0,7 | -0,1 | 1,008557457 |
| 2017 | 83,2 | 0,7 | 0,0 | 1,008484848 |
| Průměrné tempo růstu | | | 1,00947 = 0,947% | |

Zdroj: Eurostat (2018), vlastní zpracování

Tabulka 7 - Data pro výpočet trendové funkce (HDP/obyv. ČR a průměr EA (EA=100))

| Rok | t | y_t | $t \cdot y_t$ | t^2 |
|---------|-----|--------|---------------|-------|
| 2004 | 1 | 73,6 | 73,6 | 1 |
| 2005 | 2 | 74,5 | 149 | 4 |
| 2006 | 3 | 74,7 | 224,1 | 9 |
| 2007 | 4 | 75,1 | 300,4 | 16 |
| 2008 | 5 | 77,1 | 385,5 | 25 |
| 2009 | 6 | 78,6 | 471,6 | 36 |
| 2010 | 7 | 76,4 | 534,8 | 49 |
| 2011 | 8 | 77 | 616 | 64 |
| 2012 | 9 | 76,8 | 691,2 | 81 |
| 2013 | 10 | 78,3 | 783 | 100 |
| 2014 | 11 | 81 | 891 | 121 |
| 2015 | 12 | 81,8 | 981,6 | 144 |
| 2016 | 13 | 82,5 | 1072,5 | 169 |
| 2017 | 14 | 83,2 | 1164,8 | 196 |
| Součty | 105 | 1090,6 | 8339,1 | 1015 |
| Průměry | 7,5 | 77,9 | 595,65 | 72,5 |

Zdroj: Eurostat (2018), vlastní zpracování

Na základě výše uvedených tabulek č. 6 a č. 7 byla vypočtena trendová funkce pro predikci hodnot do dalších let.

$$\hat{a}_1 = \frac{8339,1 - 7,5 * 1090,6}{1015 - 14 * 7,5^2} = \frac{159,6}{227,5} = 0,7015$$

$$\hat{a}_0 = 77,9 - 0,7015 * 7,5 = 72,6388$$

$$y_{1t} = 72,6388 + 0,7015 * t$$

$$y_{1(2018)} = 72,6388 + 0,7015 * 15 = 83,1613$$

$$y_{1(2019)} = 72,6388 + 0,7015 * 16 = 83,8628$$

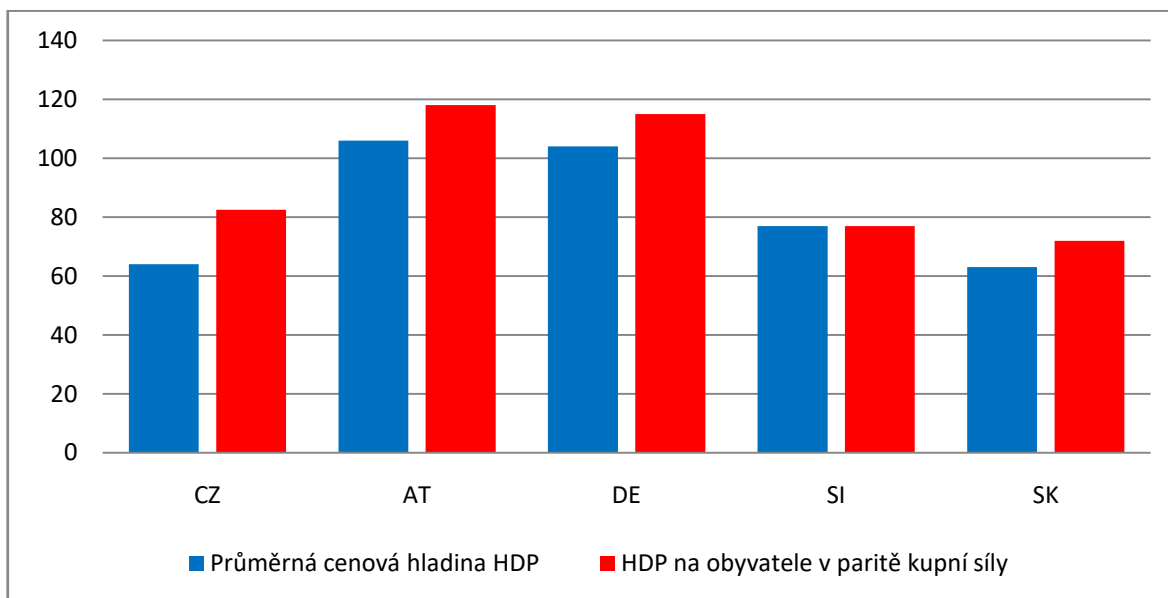
$$y_{1(2020)} = 72,6388 + 0,7015 * 17 = 84,5643$$

Jak lze vidět na výpočtech výše na základě trendové funkce bude docházet i v budoucnu ke konvergenci české ekonomiky k průměru eurozóny. Dle predikce by v roce 2020 měla dosahovat hodnota České republiky 84,5643 % průměru eurozóny.

S reálnou konvergencí se ovšem také pojí konvergence cenová, která se aktuálně nachází na velmi bídné úrovni, jak můžeme vidět na grafu č. 10. Tato problematika cenové konvergence je jedno z témat, které by mohlo po přijetí jednotné evropské měny způsobit problémy, jelikož z dřívějších zkušeností je prokázáno, že ekonomický růst koreluje s růstem cenové hladiny. Z výše uvedeného lze konstatovat, že pokud Česká republika bude konvergovat k zemím eurozóny, měla by růst také její cenová hladina. K tomuto růstu může v dnešní době docházet pomocí dvou kanálů a to inflačního nebo kurzového, který je především využíván v České republice, jak můžeme vidět na posilování trendu CZK/EUR, kdy inflace se nachází na poměrně nízkých hodnotách. Pokud by v této situaci nedostatečné cenové konvergence vstoupila Česká republika do měnové unie, hrozilo by reálné riziko zvýšení míry inflace v důsledku odpadnutí kurzového kanálu. Pokud srovnáme českou ekonomiku s ostatními státy v průměrné cenové hladině HDP, můžeme

vidět, že výrazně zaostáváme za Německem, Rakouskem, Slovinskem a téměř za Slovenskem. Tato úroveň cenové hladiny může být riziková, neboť se nachází na nižší úrovni, než by odpovídalo ekonomické vyspělosti České republiky.

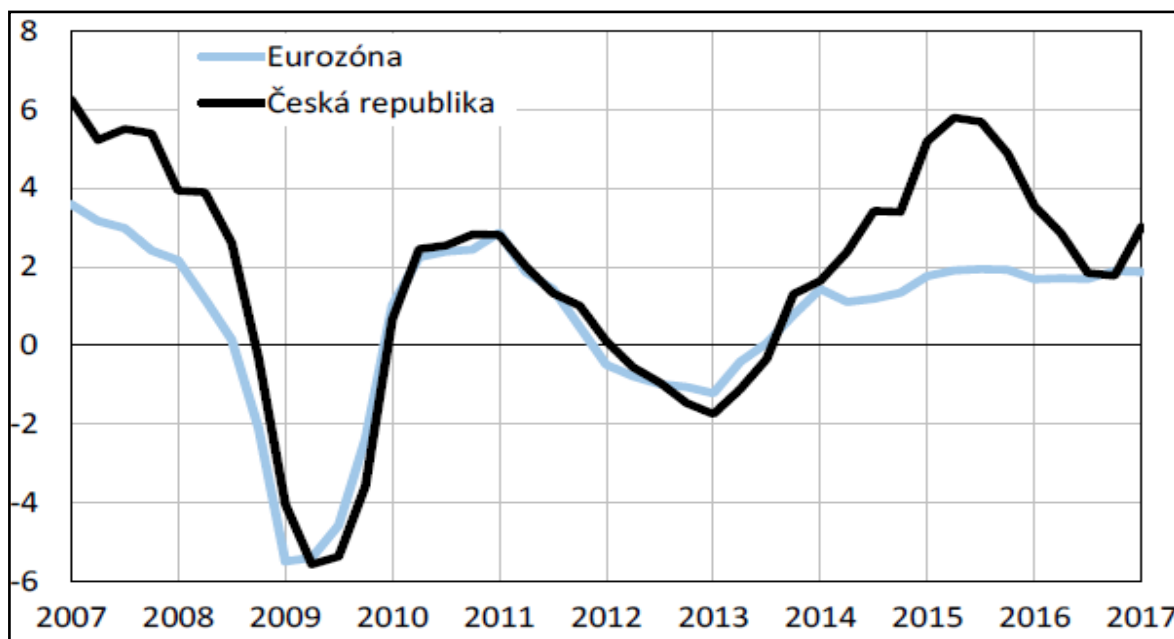
Graf 10 - Stupeň ekonomické konvergence vybraných států k eurozóně v roce 2016 (EA=100)



Zdroj: Eurostat (2017), vlastní zpracování

Nyní se zaměříme na cyklickou sladěnost české ekonomiky s eurozónou, která nám určuje, zda jednotná měnová politika bude vhodně nastavena i z pohledu české ekonomiky. Pokud se země nachází v rozdílné fázi ekonomického cyklu, než je průměr eurozóny, nemusí být přechod na jednotnou evropskou měnu optimální. Naopak pro zemi s více sladěným ekonomickým cyklem je ztráta vlastní měnové politiky méně nákladná. Z grafu č. 11 je patrné, že v prvních letech po vstupu do Evropské unie dosahovala Česká republika mnohem vyššího růstu HDP, než tomu bylo u členských států eurozóny. S příchodem globální finanční a následně ekonomická krize došlo ke sladění celkové ekonomické aktivity s průměrem eurozóny. Od počátku roku 2014 ovšem česká ekonomika začala opět rychleji růst, což bylo částečně způsobeno v důsledku přijetí kurzového závazku a vyšší tempo růstu si udržela do poloviny loňského roku, kdy došlo opět k sjednocení. V současnosti se tempo růstu HDP české ekonomiky opět nachází mírně nad průměrem eurozóny. U cyklické sladěnosti lze na závěr říci, že korelace hospodářských cyklů je poměrně těsná a riziko vzniku asymetrických šoků by mělo být sníženo, nikoliv ovšem zcela vyloučeno.

Graf 11 - Růst reálného HDP v České republice a eurozóně (v %)

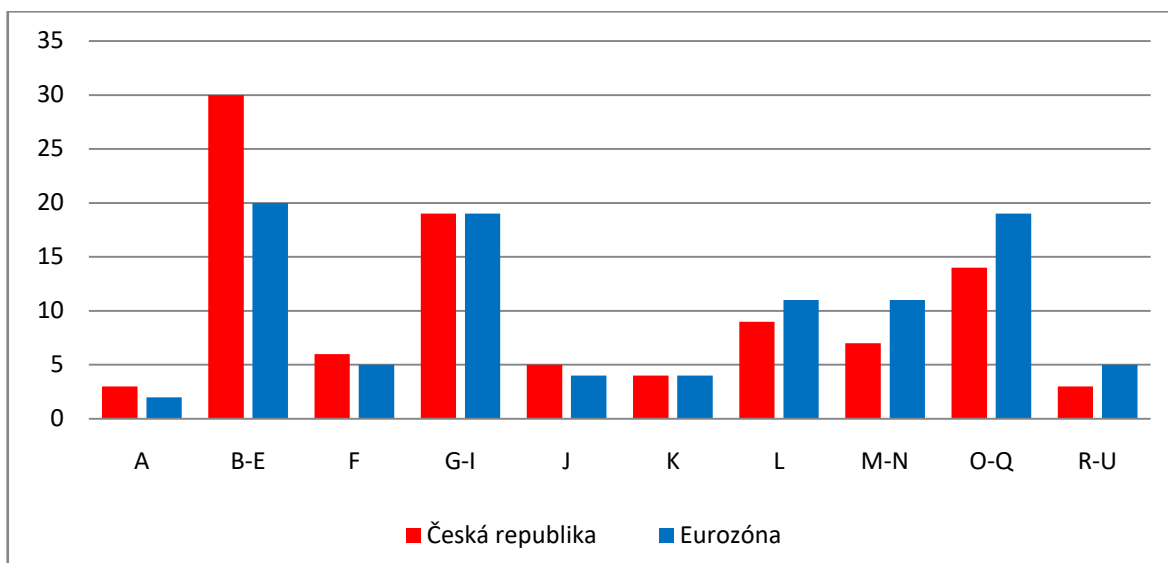


Zdroj: Ministerstvo financí České republiky (2017)

4.2.2 Sladěnost odvětvové struktury hospodářství

Riziko vzniku asymetrických šoků klesá s rostoucí podobností struktury přistupující členské země se strukturou ekonomiky eurozóny. Na grafu č. 12 můžeme pozorovat, že v případě české ekonomiky vůči ekonomice eurozóny dochází podle klasifikace NACE k odlišné struktuře. Jak je již pro Českou republiku tradičně známé, jedná se o vysoké zastoupení průmyslu, což je dáno zejména historickým vývojem prakticky od průmyslové revoluce, kdy se sekundární sektor na struktuře ekonomiky podílí z více než 30 %, což je nejvíce z celé Evropské unie. Vysoké zastoupení průmyslu a nižší podíl služeb české ekonomiky oproti ekonomice eurozóny by mohl vést v případě přijetí jednotné evropské měny k výskytu asymetrických šoků, na něž by nemohla jednotná měnová politika v plném rozsahu reagovat. Nedostatečná strukturální podobnost obou ekonomik tak z hlediska přijetí společné měny představuje možné riziko.

Graf 12 - Podíly ekonomických odvětví na HDP v roce 2016 (v %)



Zdroj: Česká národní banka (2016), vlastní zpracování

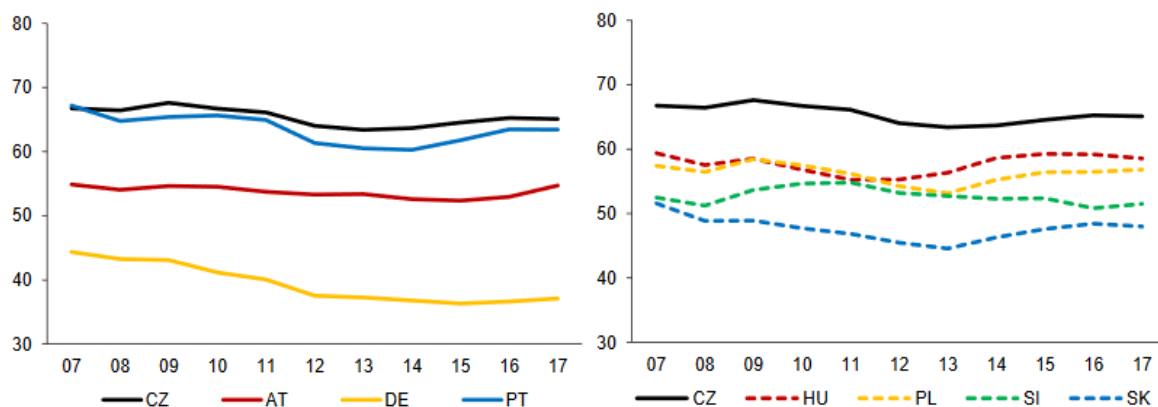
(A: zemědělství, lesnictví a rybářství; B-E: průmysl, těžba a dobývání; F: stavebnictví; G-I: velkoobchod a maloobchod, doprava, ubytování, stravování a pohostinství; J: informační a komunikační činnosti; K: peněžnictví a pojišťovnictví; L: činnosti v oblasti nemovitosti; M-N: profesní, vědecké a technické činnosti, administrativní a podpůrné činnosti; O-Q: veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče; R-U: kulturní, zábavní, rekreační a ostatní činnosti)

4.2.3 Sladěnost obchodní a vlastnické provázanosti

Vysoká obchodní provázanost České republiky s eurozónou je jedním z nejvýznamnějších argumentů pro přijetí jednotné evropské měny. Je to dáno především díky vysokému exportu do členských zemí, kde je již euro zákonným platidlem¹⁴¹. Pokud se podíváme na graf č. 13, můžeme vidět, že podíl vývozu do eurozóny na celkovém vývozu dosahuje každoročně kolem 65 %. Více je toto téma rozebrané v kapitole č. 4.3.2. Dopady zavedení evropské měny na podnikový sektor.

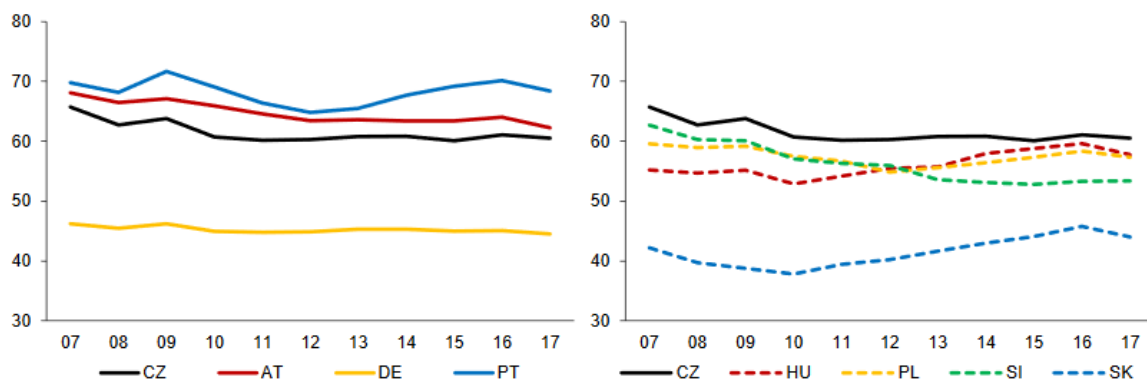
¹⁴¹ Přibližně polovina exportu směřuje do Německa, druhým nejvýznamnějším obchodním partnerem je Slovensko

Graf 13 - Podíl vývozu do eurozóny na celkovém vývozu (v %)



Zdroj: Analýza stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou (2017)

Graf 14 - Podíl dovozu z eurozóny na celkovém dovozu (v %)



Zdroj: Analýza stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou (2017)

4.3 Dopady zavedení jednotné evropské měny

Jak již bylo v textu práce nastíněno, zavedení eura podléhá čl. 122 a 123 Smlouvy o založení Evropského společenství, kde nalezneme popis celého procesu vstupu do eurozóny a stejně tak i maastrichtská konvergenční kritéria. Dále však tuto problematiku specifikují rovněž nařízení Rady EU č. 974/98 o zavedení eura, nařízení Rady EU č. 1103/97 o některých ustanoveních souvisejících se zavedením eura a v neposlední řadě nařízení Rady EU č. 2866/98 o přepočítacích koeficientech, která mají přímou účinnost v zemi, tedy není třeba je převádět do národní legislativy. Na úrovni státu pak příslušná opatření pro zavedení eura zakotvuje tradičně zákon o centrální bance¹⁴².

¹⁴²popřípadě pak také takzvaný obecný zákon o opatřeních souvisejících se zavedením eura

Nicméně smyslem následujícího textu je zamyslet se nad neopomenutelnými náklady a přínosy, které s sebou zavedení eura v zemi neodmyslitelně nese. S těmito debatami se lze setkat nejen na odborné úrovni, ale hojně podobné diskuze probíhají i mezi laiky a jednotlivé argumenty jsou více či méně opodstatněné. Nutno zdůraznit, že diskuze o přínosech a nákladech eura přináší zejména zdůrazňování mnoha rizik. Jejich relevantní objasnění a posouzení je pak základem pro přijetí zodpovědného rozhodnutí o zavedení eura coby zákonné měny v naší zemi.

4.3.1 Dopady zavedení evropské měny na spotřebitele / stát

V první řadě budou prozkoumány benefity, které s sebou uzákonění jednotné měny přináší. Mnohdy se však jedná o přínosy poměrně obtížně v praxi měřitelné. Dědek hovoří o třech ústředních benefitech, kterými je snadná cenová porovnatelnost, pohodlnější a levnější cestování a zachování hodnoty úspor.¹⁴³

- Snadná cenová porovnatelnost

Tato výhody existence jednotné měny pramení z faktu, že jednotná měna umožňuje vyjádřit ceny zboží a služeb v domovské zemi i v zahraničí v totožné měnové jednotce, díky čemuž mohou spotřebitelé ceny bez problémů porovnávat a posléze nakoupit tam, kde je to výhodnější. Nadále tedy již není třeba složitě přepočítávat z jedné měny na druhou, přičemž je třeba se potýkat rovněž s neustále se měnícími měnovými kurzy. Tento benefit pak mohou zaznamenat zejména lidé, kteří využívají možnosti nákupů v zahraničí prostřednictvím internetu. Stranou zájmu nelze ponechat ani související tlak na výrobce, kteří ve prospěch spotřebitelů snižují ceny, vyrábějí zboží ve vyšší kvalitě a rozšiřují nabídku.

- Pohodlnější a levnější cestování

Tento aspekt vychází opětovně z jistého a neopomenutelného zjednodušení, neboť jde zkrátka o to, že již nebude třeba na cestu do zahraničí pokaždé měnit peníze. Toto spotřebitelé poznají nejen prostřednictvím úspory času, ale pochopitelně i z úspory nutných poplatků souvisejících s provedením výměny peněz. Ovšem jistých změn se dozná

¹⁴³DĚDEK, Oldřich. Výhody pro spotřebitele. *Zavedení eura v České republice* [online]. 2013 [cit. 2018-08-19]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/vyhody-pro-spotrebitele>

i placení platebními kartami, neboť odpadnou poplatky za konverzi měn. Vzhledem k tomu, že při zavedení eura se obyvatelé země dobře seznámí s jednotlivými bankovkami a mincemi, bude pak rovněž pro podvodníky složitější napálit jedince falešným oběživem. Nakonec pak nelze nezmínit ani fakt, že je euro využíváno v některých případech i poměrně daleko za hranicemi eurozóny, což opětovně usnadní cestování.

- Uchovávání hodnoty úspor

Vzhledem k tomu, že stabilita eura je v rukou Evropské centrální banky, tedy velmi důvěryhodné instituce, se občané uchazečské země nemusejí obávat, že by v souvislosti se zavedením eura museli čelit neúměrnému cenovému nárůstu, který by je připravil o kupní sílu jejich úspor. Nicméně členství v eurozóně přináší také širší možnosti ve vztahu k nástrojům pro bezpečnější ukládání úspor, neboť v rámci eurozóny je možné investovat bez kurzového rizika. Tedy přijetím eura se mnohé předchozí cizoměnové investice stanou investicemi domácími.

Nyní ovšem přichází na řadu i druhá strana mince, tedy nevýhody a rizika jednotné měny. Jak již bylo uvedeno, tak některá z nich vycházejí z reálného základu a je třeba jim věnovat maximální pozornost. Jiná pak naopak musejí být zkoumána v širších souvislostech, což v jisté míře relativizuje jejich závažnost. Dědek za základní rizika označuje ztrátu samostatné měnové politiky, zapojení do ESM, riziko vnímané inflace a stejně tak i nutné jednorázové náklady, které přináší zavedení jednotné měny.¹⁴⁴

- Ztráta samostatné měnové politiky

Jedna z tradičně uváděných nevýhod existence jednotné měny. Uvádí ji například i Drulák s Handlem, přičemž její podstatou je to, že vzhledem ke vstupu do eurozóny a souvisejícímu zániku české koruny rovněž zanikne pravomoc ČNB k provádění autonomní měnové politiky. Tuto bude nově určovat ECB, která musí brát v potaz stav

¹⁴⁴DĚDEK, Oldřich. Náklady a rizika. *Zavedení eura v České republice* [online]. 2013 [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/naklady-a-rizika>

eurozóny jako celku. Může se tedy zdát, že půjde o značné ochuzení nástrojů makroekonomické stabilizační politiky.¹⁴⁵

Dědek však k tomuto doplňuje, že značná obchodní i finanční propojenost naší ekonomiky s eurozónou současně přináší určitá omezení ve vztahu k autonomnímu rozhodování o domácích úrokových sazbách, kdy ústřední limitující faktor představuje ohled na úrokový diferenciál v prostředí naprosté mobility kapitálových toků. Jde o to, že přesprátiš vysoké české sazby ve srovnání se sazbami v eurozóně by mohly vést k velkému přílivu krátkodobého kapitálu, který by vedl ke zhodnocování kurzu, což by dle Dědka podvazovalo exportní expanzi. Vysoké české sazby ve srovnání se sazbami v eurozóně by mohly povzbuzovat přijímání zahraničních úvěrů, na což by mohly doplatit takové domácnosti a firmy, které nemají zajištěno splácení těchto úvěrů proti neblahému kurzovému vývoji. Pokud by však české sazby byly ve srovnání se sazbami v eurozóně příliš nízké, vedlo by to k vypůjčování naší koruny k různým spekulacím na globálních trzích.¹⁴⁶

- Zapojení do ESM

Další z obvykle zmiňovaných rizik členství v eurozóně, které z odborné literatury zmiňuje například Palatková.¹⁴⁷ Jak bylo již v textu práce naznačeno, tak zmiňované krizové období vedlo k významným změnám v institucionálním uspořádání eurozóny. Jednou takovou byl právě vznik Evropského stabilizačního mechanismu, který cílí na spolufinancování nápravných opatření v takových zemích eurozóny, které trpí vážnými poruchami makroekonomického charakteru.

Také právě pro naši zem bude zapojení do tohoto monstrózního mechanismu znamenat nemalé náklady. Nicméně přesto je třeba na konstrukci tohoto záchranného mechanismu nahlížet i z druhé strany, neb společně s dalšími institucionálními změnami působí na zodpovědné chování zemí eurozóny, čímž klesá pravděpodobnost vzniku krizových situací. Existence ESM, který je schopen okamžitě být k dispozici při zvládnání

¹⁴⁵DRULÁK, Petr a Vladimír HANDL. *Hledání českých zájmů: Vnitřní rozmanitost a vnější akceschopnost. Ústav mezinárodních vztahů*, v. v. i., 2010. ISBN 9788086506883, s. 74

¹⁴⁶DĚDEK, Oldřich. *Náklady a rizika. Zavedení eura v České republice* [online]. 2013 [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/naklady-a-rizika>

¹⁴⁷PALATKOVÁ, Monika. *Mezinárodní turismus: analýza pozice turismu ve světové ekonomice, změny mezinárodního turismu v důsledku globálních změn, evropská integrace a mezinárodní turismus*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4862-7, s. 247

poruch, které mohou ohrozit eurozóny, je však přesto důležitým prostředkem pro posílení institucionálních základů existence jednotné měny.

- Riziko vnímané inflace

Další z obvykle využívaných argumentů v neprospěch zavedení jednotné měny. Pramení ostatně z toho, že obyvatelé mnohých států eurozóny nabyli pocitu, že vedlo zavedení eura ke zvýšení inflace, což však data o vývoji cenové hladiny v podstatě přesvědčivě nepotvrdila. Dle Dědka tedy v praktické rovině došlo k růstu cen pouze na některých místech a u některých položek, které představovaly v zásadě zanedbatelný podíl na celkových výdajích spotřebitelů. V jiných případech pak ceny stagnovaly či dokonce klesaly, z čehož je možné odvodit, že celkový dopad na vykazovanou inflaci byl malý.¹⁴⁸ Mnohdy pak dokonce cenový nárůst neměl vazbu na zavedení eura, ačkoliv byl pochopitelně spotřebiteli právě této události přisuzován. Nicméně Janáčková kupříkladu provádí ve prospěch potvrzení či vyvrácení hypotézy o růstu inflace po zavedení eura v zemi podrobnější analýzu, na základě které dochází k závěru, že by zavedení eura v naší zemi skutečně vedlo ke zvýšení inflace a ohrožení hospodářského růstu.¹⁴⁹

Tak jak tak je tomuto riziku zapotřebí věnovat patřičnou pozornost. A tak kupříkladu Národní plán zavedení eura v ČR klade důraz na zdůraznění principu cenové neutrality při přechodu na jednotnou měnu. V souvislosti s nutnými opatřeními budou kupříkladu obchodníci muset uvádět na cenovkách ceny v korunách i eurech, častěji bude sledován cenový vývoj u položek denní spotřeby, lidé budou také informováni o případech zneužívání zavedení eura k neodůvodněnému navýšení cen.¹⁵⁰

4.3.2 Dopady zavedení evropské měny na podnikový sektor

Zavedení jednotné evropské měny představuje pro podnikatelské subjekty významnou změnu, která s sebou přinese jak výhody, tak nevýhody. Pokud se podíváme na obrázek č. 7, můžeme vidět, že za hlavní nevýhodu lze považovat náklady na přijetí

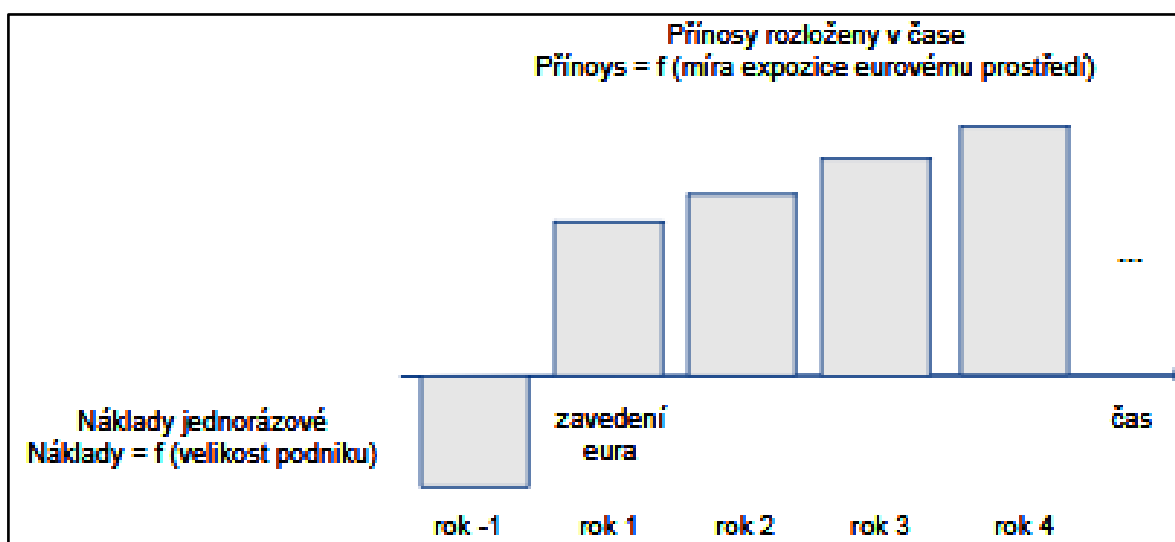
¹⁴⁸DĚDEK, Oldřich. Náklady a rizika. *Zavedení eura v České republice* [online]. 2013 [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/naklady-a-rizika>

¹⁴⁹JANÁČKOVÁ, Stanislava a kol. *Euro: dříve, nebo později?* Institut Václava Klause, 2015. ISBN 9788087806760, s. 32-34

¹⁵⁰DĚDEK, Oldřich. Náklady a rizika. *Zavedení eura v České republice* [online]. 2013 [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/naklady-a-rizika>

jednotné evroské měny, které budou mít formu jednorázových výdajů a budou koncentrované v největší míře do období jednoho roku před zavedením eura. Zatímco výhody, respektive přínosy budou rozloženy do celého období od přijetí eura do budoucna, budou mít tedy charakter dlouhodobých úspor nákladů při operacích se zahraničím.¹⁵¹

Obrázek 7 - Přínosy a náklady podnikového sektoru spojené se zavedením eura



Zdroj: Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR (2007)

Českou republiku lze zařadit mezi poměrně malé, avšak velmi otevřené ekonomiky (míra otevřenosti české ekonomiky je dána její malou velikostí vnitřního trhu vzhledem k produkčním kapacitám) vůči zahraničí, kdy vývoz českých podniků se podílí téměř ze 70 % na hrubém domácím produktu. Vysokého vývozu bylo dosaženo především díky masivním přímým investicím, které do naší země proudily a stále proudí a to kvůli motivaci vyvážet zejména na západoevropské trhy. Dále považuji za velmi důležité zmínit, že největší kapitálová a obchodní provázanost naší země je se státy Evropské unie, kde zcela jistě dominantní podíl tvoří státy eurozóny, jak lze vidět v tabulce č. 8. Z 10 států, kam Česká republika v roce 2016 nejvíce vyvážela, je 7 států již členy eurozóny a podíl tohoto vývozu představuje neuvěřitelných 60 %.

¹⁵¹LACINA, Lubor. *STUDIE VLIVU ZAVEDENÍ EURA NA EKONOMIKU ČR*. Brno, 2007. Dostupné také z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/850-studie_vlivu_zavedeni_eura_v_cr_na_ekonomiku.pdf, s. 62

Tabulka 8 - Export České republiky

| | pořadí a podíl v % order and share in % | | | | | | | | | |
|--------------------------------------|--|---------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|
| | 2016 | 2015 | 2014 | 2013 | 2012 | 2011 | 2010 | 2009 | 2008 | 2007 |
| | Vývoz Exports | | | | | | | | | |
| Německo Germany | 1. 32,4 | 1. 32,1 | 1. 32,0 | 1. 31,3 | 1. 31,4 | 1. 32,2 | 1. 32,3 | 1. 32,5 | 1. 30,7 | 1. 30,7 |
| Slovensko Slovakia | 2. 8,3 | 2. 9,0 | 2. 8,4 | 2. 8,8 | 2. 9,0 | 2. 8,9 | 2. 8,6 | 2. 8,7 | 2. 9,2 | 2. 8,7 |
| Polsko Poland | 3. 5,8 | 3. 5,9 | 3. 6,0 | 3. 6,0 | 3. 6,1 | 3. 6,3 | 3. 6,1 | 3. 5,8 | 3. 6,5 | 3. 5,9 |
| Spojené království United Kingdom | 4. 5,2 | 4. 5,3 | 4. 5,1 | 5. 4,8 | 5. 4,8 | 6. 4,5 | 5. 4,9 | 5. 5,0 | 5. 4,8 | 5. 5,1 |
| Francie France | 5. 5,2 | 5. 5,1 | 5. 5,1 | 4. 4,9 | 4. 5,0 | 4. 5,4 | 4. 5,3 | 4. 5,7 | 4. 5,5 | 4. 5,4 |
| Itálie Italy | 6. 4,3 | 7. 3,8 | 7. 3,7 | 8. 3,6 | 8. 3,6 | 7. 4,1 | 7. 4,4 | 7. 4,4 | 7. 4,7 | 6. 4,9 |
| Rakousko Austria | 7. 4,2 | 6. 4,1 | 6. 4,3 | 6. 4,5 | 6. 4,6 | 5. 4,5 | 6. 4,7 | 6. 4,7 | 6. 4,7 | 7. 4,6 |
| Maďarsko Hungary | 8. 2,9 | 8. 3,0 | 9. 2,8 | 10. 2,6 | 11. 2,3 | 11. 2,2 | 12. 2,3 | 10. 2,6 | 9. 2,8 | 9. 3,1 |
| Nizozemsko Netherlands | 9. 2,9 | 9. 2,8 | 10. 2,7 | 9. 2,8 | 9. 3,2 | 8. 3,5 | 8. 3,7 | 8. 3,9 | 8. 4,0 | 8. 3,7 |
| Španělsko Spain | 10. 2,8 | 10. 2,6 | 12. 2,4 | 13. 2,1 | 13. 2,0 | 12. 2,1 | 11. 2,4 | 11. 2,4 | 12. 2,3 | 11. 2,6 |

Zdroj: Český statistický úřad (2017)

Z výše uvedeného vyplývá, že pro ekonomické subjekty podnikající za území České republiky, by mělo být zavedení eura tím správným krokem, neboť při přechodu na euro dojde k odstranění kurzového rizika a dalších nákladů například transakčního a konverzního charakteru, které vznikají při obchodním styku se zahraničními subjekty. Nicméně největšího výnosu dojde u odstranění kurzového rizika (úspora cca 80 % výnosů), u nákladů transakčního charakteru dojde zejména k odstranění nákladů kurzového zajištění, odstranění směnných poplatků, zjednodušení účetnictví, či nákladů spojených s vedením eurového účtu, apod. Mezi další možné přínosy lze zařadit snížení reálných úrokových sazeb, zvýšení přílivu investic, či rychlejší růst exportu a HDP v důsledku stabilnějšího makroekonomického prostředí. Tyto přínosy budou mít pro podnikový sektor na rozdíl od nákladů trvalý charakter.

Pokud se nyní ovšem zaměříme na náklady spojené se zavedením jednotné evropské měny, můžeme říci, že budou především formou jednorázových výdajů uskutečněných před vstupem do eurozóny. Největší část půjde zejména do úpravy IT systémů, např. účetních, mzdových, skladových, či jiných softwarových systémů (cca 60 % nákladů), kdy tyto systémy budou muset být přenastaveny na měnu euro. Mezi další lze

zařadit náklady na tvorbu nových ceníků a katalogů, informačních kampaní a u maloobchodních prodejců náklady na předzásobení podniků hotovostním oběživem.

Jednorázové náklady nemají při zavedení jednotné evropské měny, přímou souvislost se zapojením podniku do zahraničního eurového sektoru. Zde budou náklady převážně souviset s velikostí podniku, kdy logicky větší společnosti budou mít vyšší náklady než podniky menších a středních rozměrů. Jak už bylo výše zmíněno, je to převážně způsobeno úpravou informačních systému, kde velké podniky mají více propracované IT systémy, které jsou často naprogramované přímo na míru určitému podniku, a proto náklady budou výrazně vyšší.¹⁵²

Shrnutí

Závěrem lze říci, že přijetí jednotné evropské měny bude mít pozitivní dopad na ekonomické subjekty podnikající na území České republiky. Je to způsobeno zejména vysokou kapitálovou a obchodní propojeností podniků se členskými státy eurozóny a vysokým exportem do těchto zemí. Na jednotlivá odvětví bude ovšem reálný dopad různý. Nejvíce ze zavedení jednotné evropské měny budou těžit zejména zpracovatelské podniky obchodující se zahraničím, dále pak můžeme uvést například zemědělství a těžbu. Naopak mezi nejvíce nákladově zasažené podniky lze zařadit zejména sektor energetiky.

4.3.3 Dopady zavedení evropské měny na makroekonomické ukazatele

V této části diplomové práce je přistoupeno k porovnání vývoje některých makroekonomických ukazatelů České republiky se členskými státy, které vstoupily do eurozóny po roce 2004. Bude se jednat zejména o Slovinsko, Slovensko, Estonsko, Lotyšsko a Litvu.

4.3.3.1 Dopad zavedení eura na inflaci v České republice

Strach ze skokového nárůstu cenové hladiny v naší zemi ihned po vstupu do eurozóny představuje jeden s klíčových argumentů podporujících takzvanou pomalou variantu přijetí eura v České republice. Skokový nárůst cenové hladiny v tomto smyslu lze chápat jako razantní a náhlé zvýšení cen v domácí ekonomice bezprostředně po zavedení

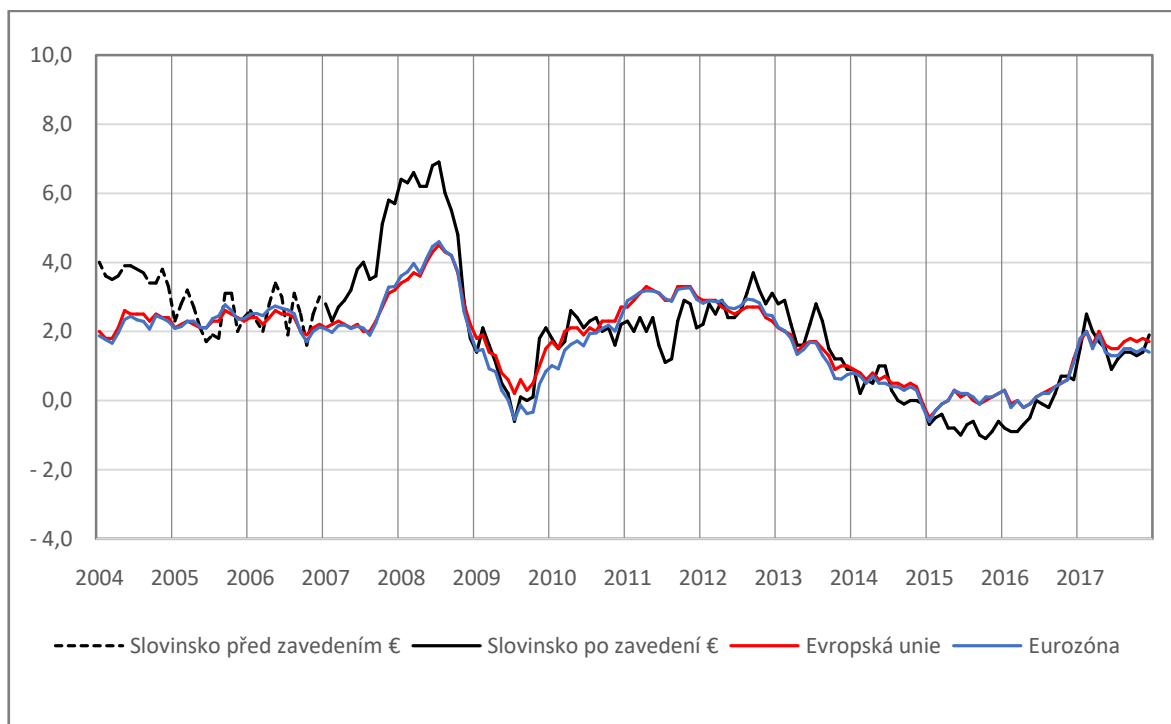
¹⁵²LACINA, Lubor. *STUDIE VLIVU ZAVEDENÍ EURA NA EKONOMIKU Č R*. Brno, 2007. Dostupné také z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/850-studie_vlivu_zavedeni_eura_v_cr_na_ekonomiku.pdf, s. 63

jednotné evropské měny. Nicméně přesné vymezení míry inflace, které lze považovat za skokovou je velmi subjektivní věc, neboť někdo považuje za skokové zvýšení cen v rámci jednotek procent, jiní mohou začít vnímat inflaci jako problém po vyšším cenovém nárůstu. Jedním ze základních východisk pro tento názor je proces dohánění ekonomické úrovně vyspělejších států eurozóny, se kterým je spojeno také přizpůsobování cenových hladin. Dalsím neméně podstatným argumentem pro obavy rychlého přibližování cenové hladiny směrem k vyspělejší členským státům eurozóny po přijetí jednotné evropské měny je ztráta možnosti uplatňovat vlastní monetární politiku a ovlivňovat důležité úrokové sazby, které jsou považovány za klíčový desinflační nástroj v rukou centrální banky.

Historické výkyvy

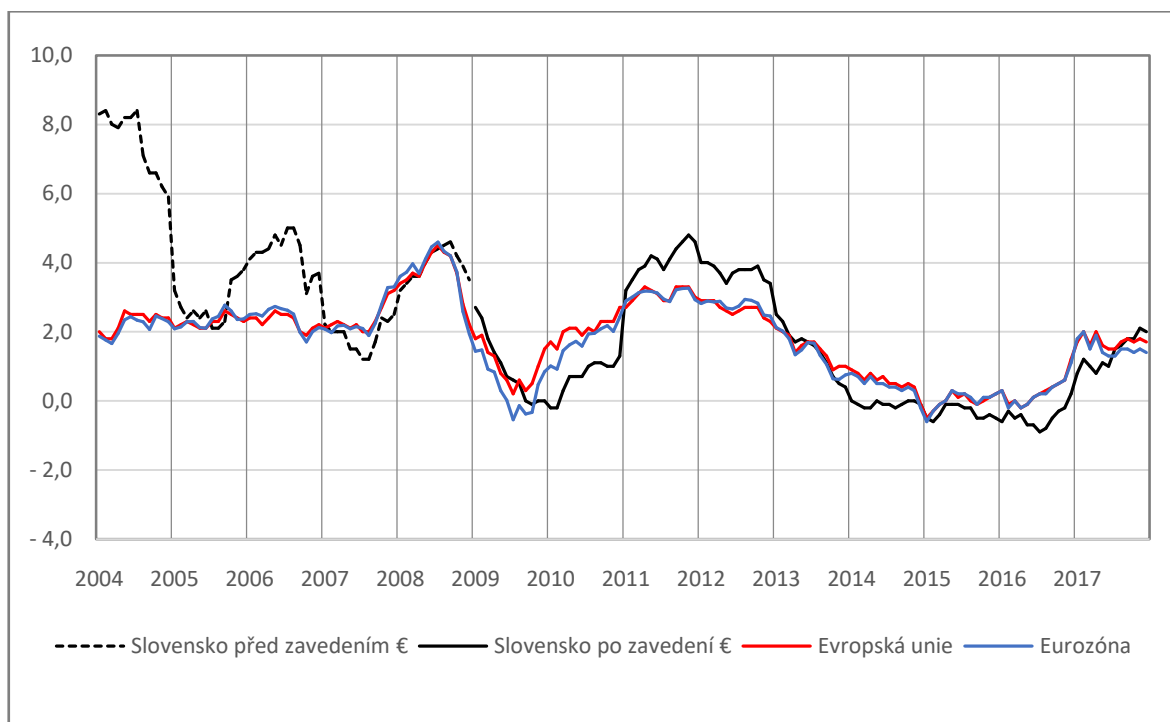
Tato část obsahuje časové řady pro státy, které měly historicky výraznější výkyvy v porovnání s průměrem Evropské unie a eurozóny.

Graf 15 - Slovinsko - inflace (v %)



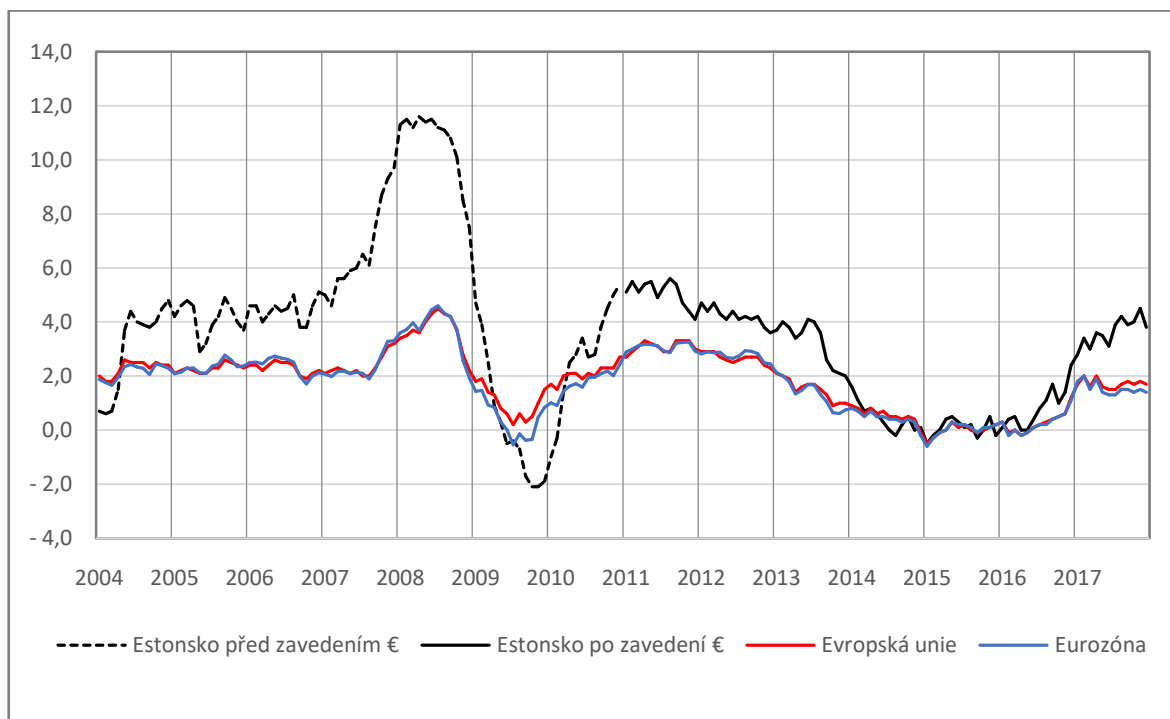
Zdroj: Eurostat (2018), vlastní zpracování

Graf 16 - Slovensko - inflace (v %)



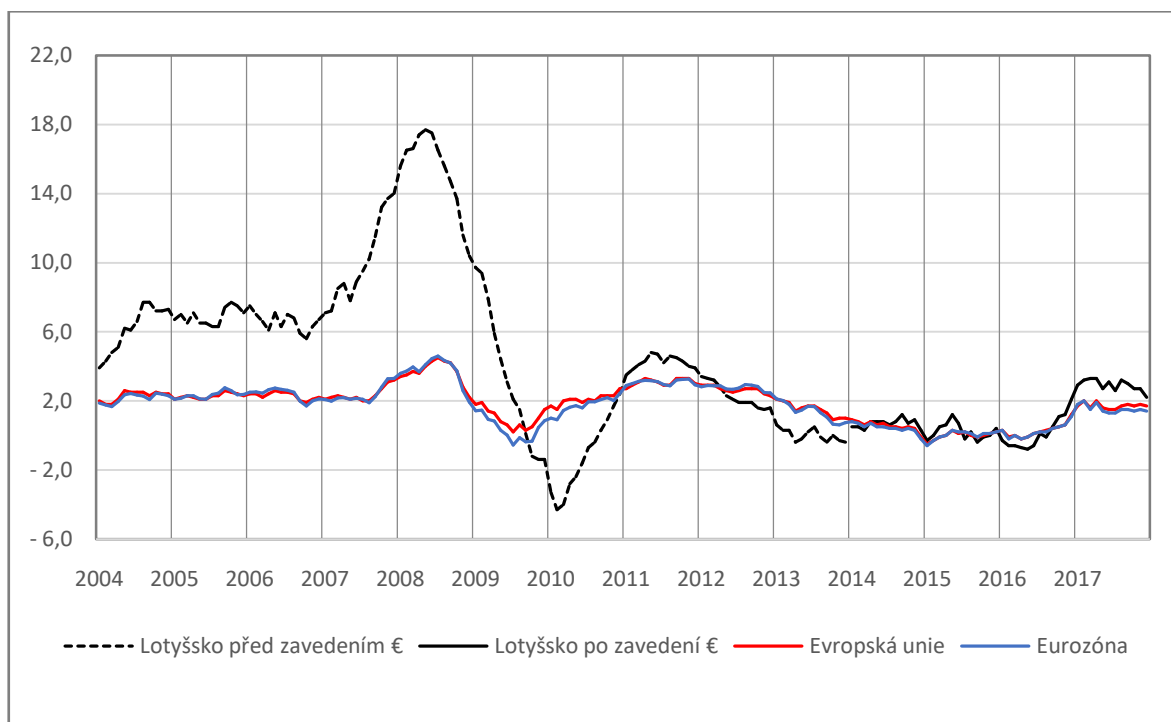
Zdroj: Eurostat (2018), vlastní zpracování

Graf 17 - Estonsko - inflace (v %)



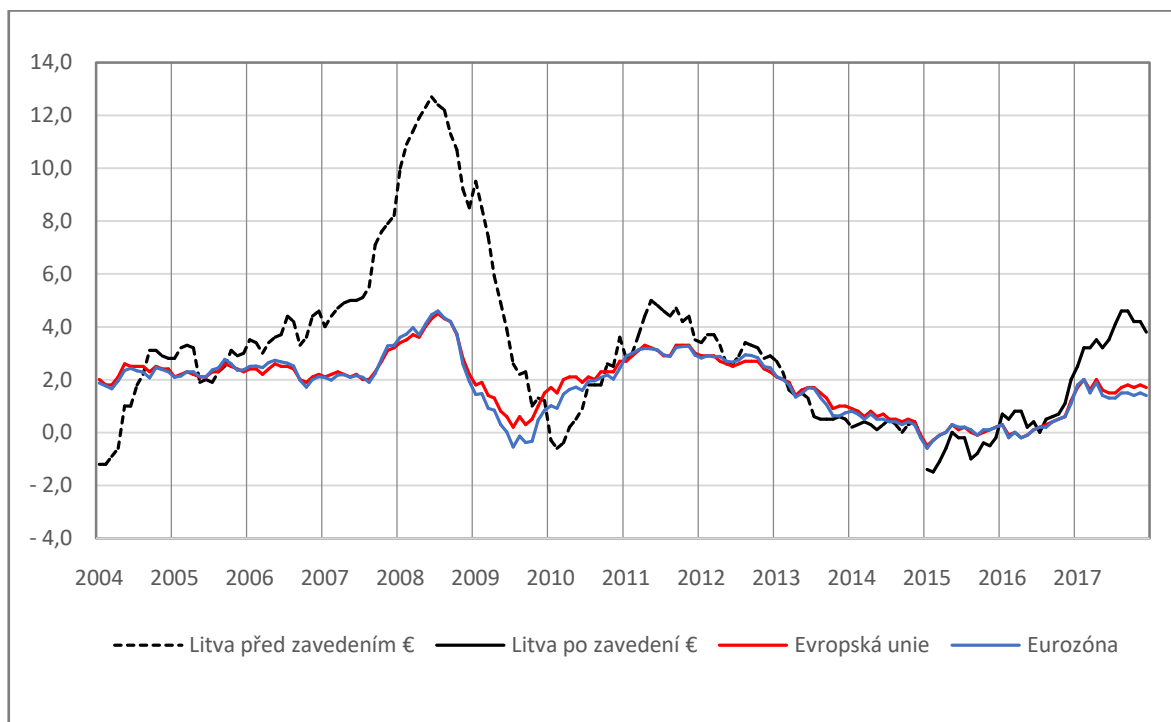
Zdroj: Eurostat (2018), vlastní zpracování

Graf 18 - Lotyšsko -inflace (v %)



Zdroj: Eurostat (2018), vlastní zpracování

Graf 19 - Litva -inflace (v %)

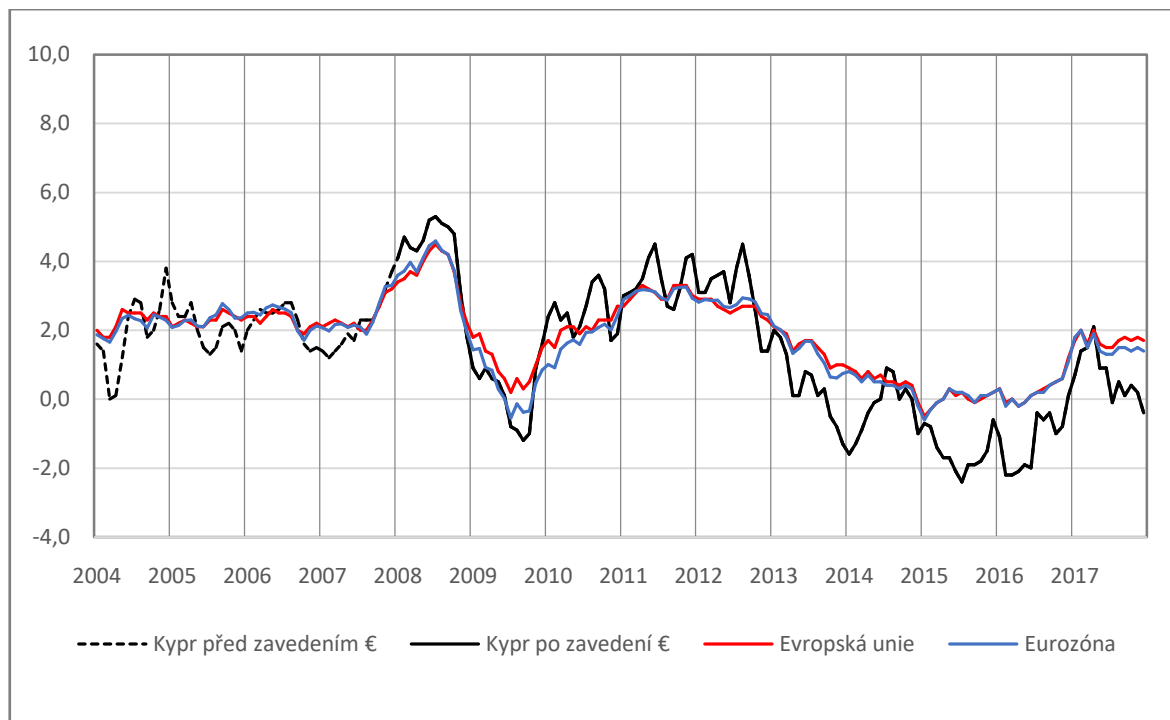


Zdroj: Eurostat (2018), vlastní zpracování

Relativně podobný vývoj

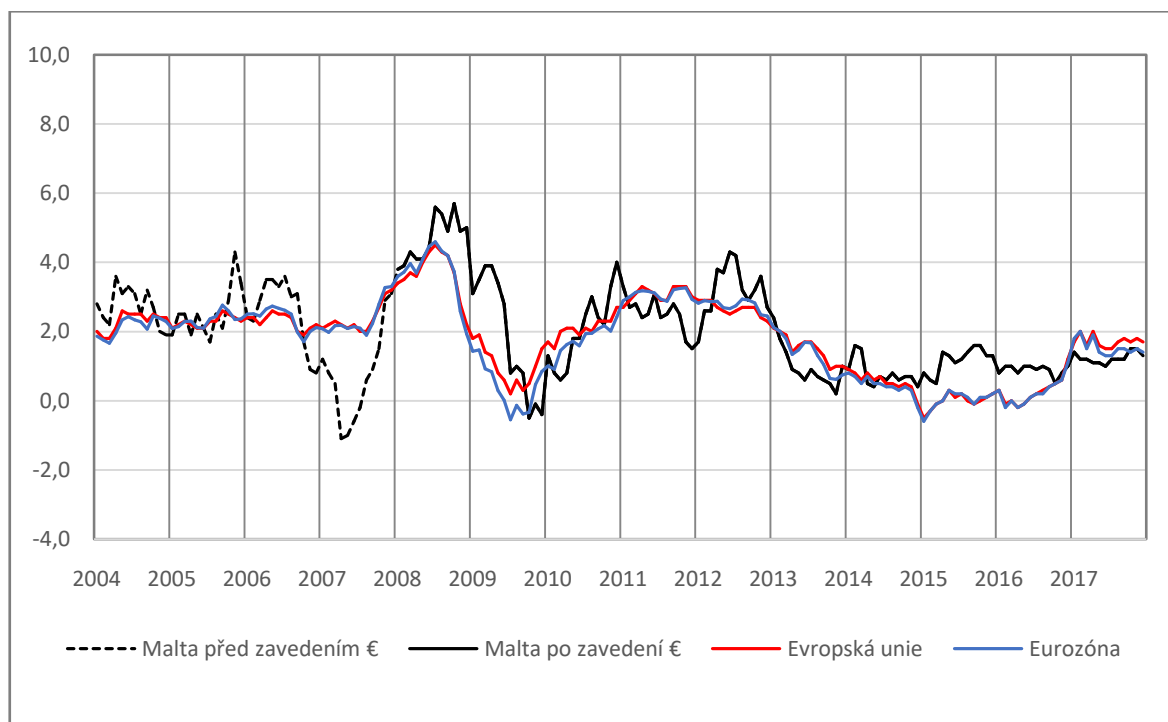
Tato část obsahuje časové řady pro státy, které měly historicky relativně podobný vývoj v porovnání s průměrem Evropské unie a eurozóny.

Graf 20 - Kypr - inflace (v %)



Zdroj: Eurostat (2018), vlastní zpracování

Graf 21 - Malta -inflace (v %)



Zdroj: Eurostat (2018), vlastní zpracování

Shrnutí

Již na první pohled je zřejmé, že vývoj inflace je v celém sledovaném období od roku 2004 do roku 2017 u průměrů Evropské unie a eurozóny velice podobný.

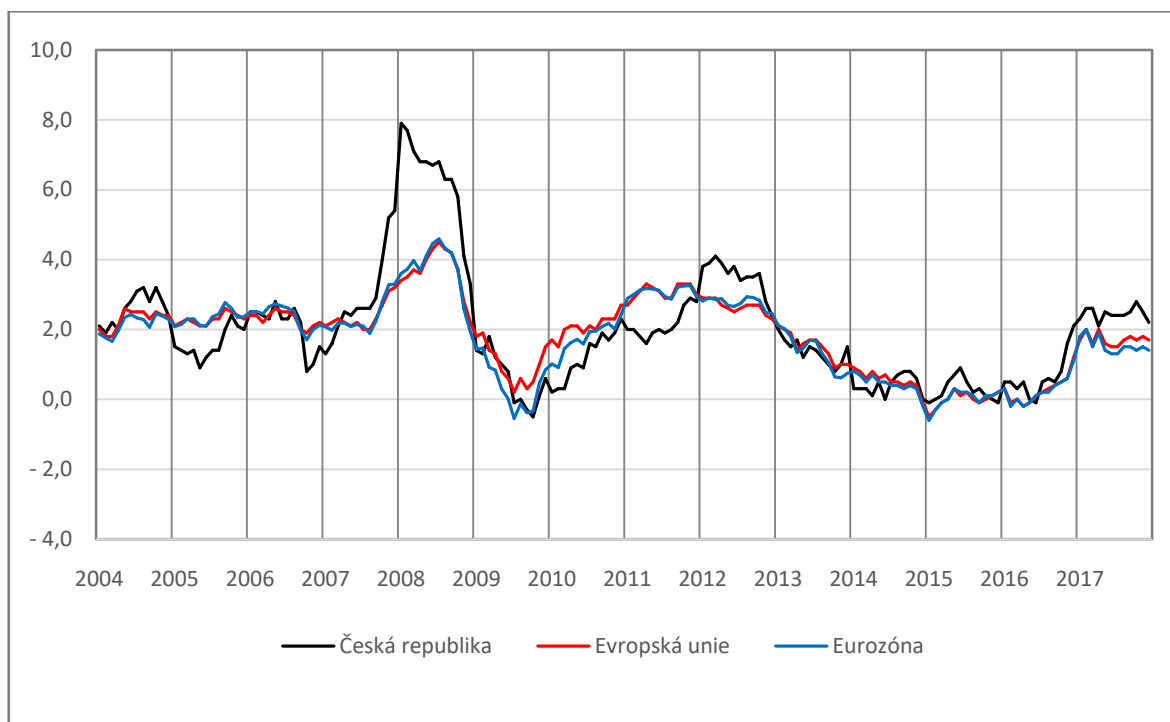
U grafů č. 15, č. 16, č. 17, č. 18 a č. 19, lze vidět křivky inflace států, které měly výraznější výkyvy od průměru inflace Evropské unie a eurozóny. Jedná se o novodobé státy eurozóny, které se zapojily do třetí fáze EMU od roku 2007 (Slovinsko, Slovensko, Estonsko, Lotyšsko, Litva). Tyto výraznější výkyvy lze zaznamenat zejména u Estonska, Lotyšska a Litvy v letech 2006 až 2009, ale také v mírné formě u České republiky. Jednalo se o období počátku celosvětové finanční a ekonomické krize, která naplno udeřila v roce 2008. Sledované státy, u kterých tento výkyv nelze prokázat, byly v tomto období v přípravné fázi na přijetí eura nebo ho již přijímaly. Musely již tak plnit toto kritérium týkající se cenové stability uvnitř eurozóny.

U států, které se chtěly stát členy eurozóny, je pozorovatelné, že s blížícím se vstupem docházelo k přiblížení se průměru Evropské unie a eurozóny, které trvalo i po přijetí jednotné evropské měny. Jedinou výjimku ze sledovaných států tvoří Slovinsko,

kde lze zaznamenat znatelný nárůst inflace po přijetí eura a to z hodnoty 2 % na hodnotu téměř 7 % v letech 2007 až 2008. Ovšem i v tomto případě stojí za zmínku, že se jednalo o již zmíněné období finanční krize, která přispěla k této situaci pravděpodobně výraznou měrou. Od roku 2009 došlo k odeznění této odchylky a průběh inflace začal těsně kopírovat průměrnou inflaci v Evropské unii a eurozóně.

Pokud se podíváme na grafy č. 20 a č. 21 poněkud podrobněji, je zřejmé, že u Kypru a Malty lze pozorovat nejnižší výkyvy inflace, ze všech sledovaných zemí. Jejich hodnoty se pohybují od spodní hranice -2 % až do horní hranice 6%. Dále je možné sledovat, že tyto země před zavedením eura neměly téměř žádné odchylky v oblasti inflace od průměru Evropské unie a eurozóny. U Kyperské republiky ani po zavedení eura nelze pozorovat výrazné výkyvy v této oblasti a to až do roku 2013, kdy došlo ke krizi likvidity bank, přerušení veškerých finančních transakcí a uzavření bank. Země ihned spustila nápravný program, u kterého bylo přistoupeno ke krácení vkladů u dvou nejvíce postižených finančních domů s cílem nápravy škod. Během tří let kyperská ekonomika prošla silnou recesí, jelikož HDP ve stálých cenách za rok 2013 kleslo o 5,9 % a v roce 2014 o 2,5 %. Jak lze vidět na grafu č. 20 ostrov se potýkal s vleklou deflací až do roku 2017. Mírně vyšší inflaci po zavedení eura lze pozorovat na grafu č. 21 u Malty v roce 2008 a 2009, ale toto zvýšení je možné přisuzovat zejména počínající finanční a hospodářské krizi.

Graf 22 - Česká republika - inflace (v %)



Zdroj: Eurostat (2018), vlastní zpracování

Tabulka 9 - Elementární charakteristiky míry inflace (%)

| Rok | Míra inflace (v %) | První diference | Druhá diference | Koeficient růstu |
|----------------------|--------------------|-----------------|-----------------|------------------|
| 2004 | 2,6 | x | x | x |
| 2005 | 1,6 | -1,0 | x | 0,61538 |
| 2006 | 2,1 | 0,5 | 1,5 | 1,31250 |
| 2007 | 3,0 | 0,9 | 0,4 | 1,42857 |
| 2008 | 6,3 | 3,3 | 2,4 | 2,10000 |
| 2009 | 0,6 | -5,7 | -9,0 | 0,09524 |
| 2010 | 1,2 | 0,6 | 6,3 | 2,00000 |
| 2011 | 2,1 | 0,9 | 0,3 | 1,75000 |
| 2012 | 3,5 | 1,4 | 0,5 | 1,66667 |
| 2013 | 1,4 | -2,1 | -3,5 | 0,40000 |
| 2014 | 0,4 | -1,0 | 1,1 | 0,28571 |
| 2015 | 0,3 | -0,1 | 0,9 | 0,75000 |
| 2016 | 0,6 | 0,3 | 0,4 | 2,00000 |
| 2017 | 2,4 | 1,8 | 1,5 | 4,00000 |
| Průměrné tempo růstu | | | 0,9938 = -0,62% | |

Zdroj: Český statistický úřad (2018), vlastní zpracování

Sladěnost je ovšem možné pozorovat i v případě České republiky, která prozatím euro nepřijala a v současné době ani nemůže z důvodu neplnění maastrichtských konvergenčních kritérií. Na grafu č. 22 můžeme sledovat sladění ukazatele inflace České republiky s Evropskou unií a eurozónou po celé sledované období, výjma let 2007 až 2008. V následující tabulce č. 9 pak nalezneme zpracované absolutní charakteristiky, ale také koeficient růstu a průměrné tempo růstu míry inflace České republiky za sledované období 2004 až 2017.

Na základě výše zjištěných poznátek, lze konstatovat, že přijetí eura nebude mít příliš velký dopad na zvýšení inflace v České republice. U žádného pozorovaného státu nedošlo ke skokovému nárůstu inflace. Pravděpodobně dojde ke zvýšení inflace jen v určitých oblastech a u určitých produktů, které budou v zásadě představovat zanedbatelný podíl na celkových výdajích obyvatel. Dle mého názoru tak lze vyvrátit jeden z nejčastějších argumentů odpůrců eura ohledně zvýšení cenové hladiny. Zvýšení lze prokázat pouze v případě zmíněného Slovinska, u kterého došlo k navýšení hodnot po přijetí eura, ale z největší pravděpodobností v důsledku začínající finanční krize, neboť poté došlo poměrně rychle ke korekci a sblížení hodnot vývoje cenové hladiny k průměru Evropské unie a eurozóny.

4.3.3.2 Dopad zavedení eura na HDP v České republice

Hrubý domácí produkt je klíčovým ukazatelem vývoje národního hospodářství, který měří výkonnost ekonomiky v krátkodobém horizontu a změnu životné úrovně obyvatel v dlouhodobém horizontu. Jde o celkovou peněžní hodnotu statků a služeb vytvořenou za dané období na určitém území.

Jak je patrné z obrázku č. 8 na následující straně, Česká republika patří mezi země s nižším středním příjmem ve srovnání s ostatními státy Evropské unie.

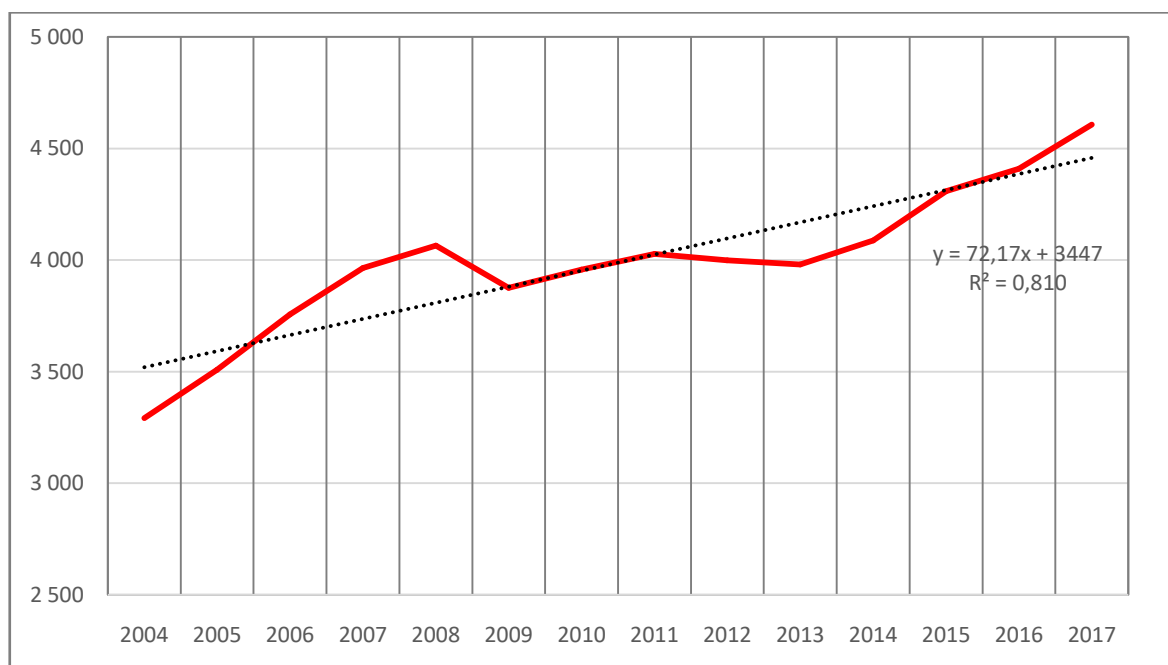
Obrázek 8 - Členské země EU podle výše příjmu obyvatel

| Skupina zemí | HDP na obyvatele v PPS (EU25 = 100%) | Země |
|---------------------------|---|--|
| s vysokým příjmem | 120% a vyšší | Lucembursko, Norsko, Irsko, Island, Švýcarsko, Nizozemí, Rakousko, Dánsko |
| s vyšším středním příjmem | 100-119% | Belgie, Spojené království, Švédsko, Finsko, Německo, Francie, Itálie |
| s nižším středním příjmem | 50-99% | Španělsko, Kypr, Řecko, Slovinsko, Česká republika , Portugalsko, Malta, Maďarsko, Estonsko, Slovensko, Litva, Polsko |
| s nízkým příjmem | méně než 50% | Lotyšsko, Chorvatsko, Rumunsko, Bulharsko, Turecko, Makedonie |

Zdroj: Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR (2007)

Níže nalezneme vývoj reálného hrubého domácího produktu v cenách roku 2010 od vstupu České republiky do Evropské unie, až po současnost. Dále jsou v tabulce č. 10 vypočteny difference vývoje reálného HDP a průměrné tempo růstu.

Graf 23 - Vývoj reálného HDP v cenách roku 2010 (v mil. Kč)



Zdroj: Český statistický úřad (2018), vlastní zpracování

Tabulka 10 - Elementární charakteristika reálného HDP v cenách roku 2010

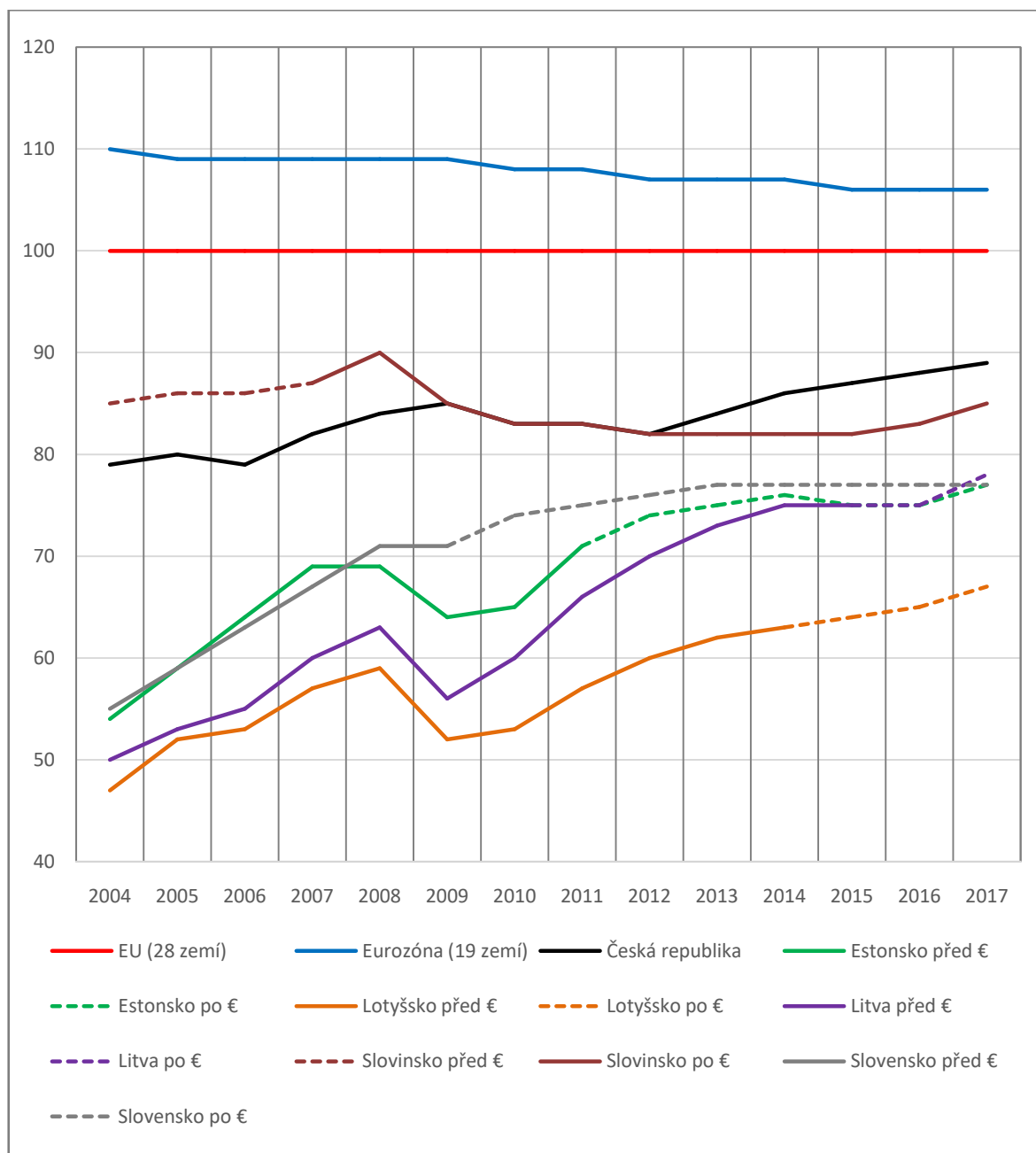
| Rok | HDP (v mld. Kč) | První diference | Druhá diference | Koeficient růstu |
|----------------------|-----------------|-----------------|-----------------|------------------|
| 2004 | 3 292 | x | x | x |
| 2005 | 3 509 | 217 | x | 1,06592 |
| 2006 | 3 756 | 247 | 30 | 1,07039 |
| 2007 | 3 965 | 209 | -38 | 1,05564 |
| 2008 | 4 065 | 100 | -109 | 1,02522 |
| 2009 | 3 876 | -189 | -289 | 0,95351 |
| 2010 | 3 958 | 82 | 271 | 1,02116 |
| 2011 | 4 028 | 70 | -12 | 1,01769 |
| 2012 | 3 999 | -29 | -99 | 0,99280 |
| 2013 | 3 980 | -19 | 10 | 0,99525 |
| 2014 | 4 088 | 108 | 127 | 1,02714 |
| 2015 | 4 308 | 220 | 112 | 1,05382 |
| 2016 | 4 409 | 101 | -119 | 1,02344 |
| 2017 | 4 607 | 198 | 97 | 1,04491 |
| Průměrné tempo růstu | | | 1,0052 = 0,52% | |

Zdroj: Český statistický úřad (2018), vlastní zpracování

Cílem této části je identifikovat dopad na ekonomický růst v České republice a především na kvalitu života obyvatel. Přijetí jednotné evropské měny lze považovat za strukturální změnu v české ekonomice, která bude mít výrazný vliv na produktivitu výrobních faktorů a jejich dlouhodobý ekonomický růst. Zde je důležité si ovšem položit otázku, zda přijetí eura za svou měnu bude mít pozitivní či negativní dopad na ekonomický vývoj země.

Debata na téma přijetí eura a jeho dopady na makroekonomické ukazatele, případně ekonomický růst České republiky je ovšem velmi složitá a to díky obtížné kvatifikovatelnosti přínosů se začleněním se do eurozóny. Analýzu dopadů na ekonomický růst je možné založit buď na zkušenostech ostatních zemí eurozóny, které euro již zavedly, na domněnkách a předpokladech, nebo na logických úvahách. Neexistuje žádný způsob, jak bychom mohli tuto situaci předem simulovat a veškeré důsledky následně vyhodnotit.

Graf 24 - HDP na obyvatele v PPS (index (EU28=100))



Zdroj: Eurostat (2018), vlastní zpracování

Při analýze dopadů po zavedení eura na ekonomický růst je nutno upozornit na zásadní problém. Každá ekonomika je zcela odlišná ve své struktuře i efektivitě jednotlivých trhů, v produktivitě výrobních faktorů, zdrojích ekonomického růstu a typu hospodářské politiky. Je tedy nutno podotknout, že se můžeme pouze domnívat, jaký by mohl být pravděpodobnější dopad na ekonomiku České republiky na základě zkušeností ostatních zemí, které se již staly členy eurozóny. Realita může být ovšem zcela jiná.

Jak lze vidět na grafu č. 24, při pátem rozšíření Evropské unie z výše sledovaných zemí dosahovalo po vstupu nejlepších hodnot Slovinsko a to 85 % průměru zemí EU. Česká republika vstoupila jako druhá nejvyspělejší ekonomika, kdy její úroveň hrubého domácího produktu dosahovala hodnot 79 % průměru zemí EU. Další místa byly v následujícím pořadí: Slovensko, Estonsko, Litva, Lotyšsko.

Z grafu dále lze vyčíst, že ze sledovaných zemí do eurozóny nejprve vstoupilo Slovinsko 1. ledna 2007, jehož hodnota následujícího roku vystoupala na 90 % HDP průměru zemí Evropské unie. S příchodem globální finanční a následně ekonomické krize, jak můžeme vidět na grafu č. 25, začala ovšem hodnota tohoto ukazatele zřetelně klesat zejména kvůli problémům v bankovním systému. Slovinské HDP tak nabralo klesající trend až do roku 2013, kdy dosáhlo hodnoty 82 % průměru zemí Evropské unie. Na této hodnotě se drželo až do roku 2015, kdy opět došlo k rostoucímu trendu a hodnota se ustálila v roce 2017 na 85 % průměru zemí Evropské unie.

Dále následovalo Slovensko, u kterého lze pozorovat silný růst ekonomiky od vstupu do Evropské unie až po rok 2008, kdy hodnoty vzrostly z 55 % na 71 % průměru zemí EU. Miroslav Singer, bývalý guvernér ČNB uvádí dvě hlavní příčiny růstů¹⁵³:

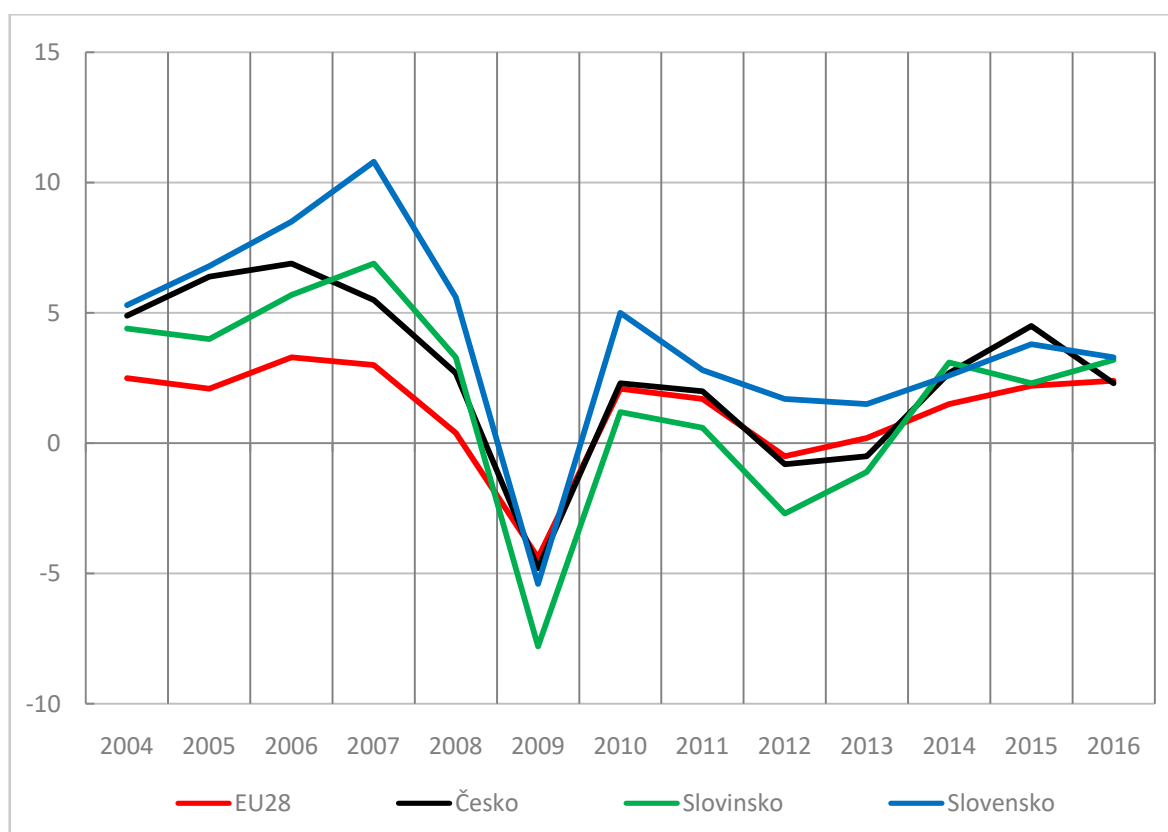
- Po zániku Československa začínala samostatná Slovenská republika bezmála s poloviční životní úrovní. Obzvláště při kulturní a strukturální podobnosti obou zemí v prvním desetiletí udělala své obyčejná konvergence.
- Slovenská republika je dále oproti České republice mnohem flexibilnější a méně zatížená přerozdělovacími procesy, především díky razantním ekonomickým reformám provedených na Slovensku v posledním desetiletí. Lze například zmínit míru zdanění vyjádřenou jako poměr daňových příjmu k HDP, kdy v České republice se v posledních deseti letech pohybuje stále kolem 35 %, zatímco na Slovensku po roce 2005 klesla úroveň pod 30 %, což se muselo odrazit na rychlejším růstu slovenské ekonomiky.

Od vstupu Slovenska do eurozóny 1. ledna 2009 lze pozorovat zpomalení tempa růstu jeho ekonomiky. Nicméně jedůležitě podotknout, že po zavedení eura i přes probíhající krizi nedošlo ke klesání HDP, ale trend byl stále pomalu rostoucí, jak lze vidět

¹⁵³Dohání nás Slovensko díky euru?. *Investujeme.cz - odborný server společnosti Fincentrum* [online]. 2008 [cit. 2018-11-10]. Dostupné z: <https://www.investujeme.cz/kratke-zpravy/dohani-nas-slovensko-diky-euru/>

na garfu č. 24. Je to dáno zejména tím, že euro přitáhlo významné zahraniční investice, došlo k odstranění kurzového rizika, zvýšení transparentnosti cen a u podnikatelských subjektů k ulehčení zahraničních plateb, což v důsledku přispělo k ekonomickému růstu Slovenska v průměru o 0,2 % až 0,5 % ročně. Pokud se podíváme na graf č. 25, můžeme vidět důsledky světové finanční a hospodářské krize, kde došlo k razantnímu propadu Slovenské ekonomiky, ale také ostatních zemí Evropské unie.

Graf 25 - Meziroční růst HDP nových členských zemí EU



Zdroj: Eurostat (2017), vlastní zpracování

Shrnutí

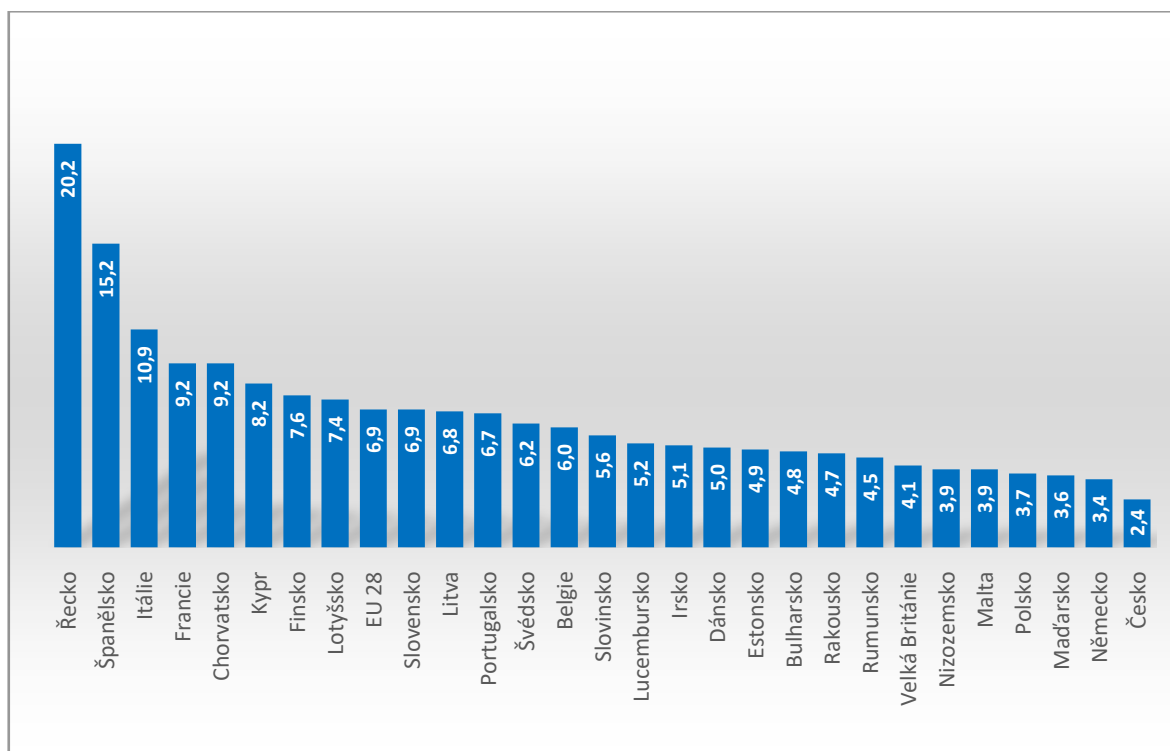
Závěrem lze říci, že téměř u všech výše pozorovaných zemí došlo po přijetí jednotné evropské měny převážně k dlouhodobému rostoucímu trendu HDP. Tento nárůst je znatelný zejména u Slovenska, Estonska, Lotyšska a Litvy. Jediný pokles lze zaznamenat v případě Slovinska, kdy došlo po roce pobytu v eurozóně k znatelnému poklesu HDP, což lze spíše přisoudit začínající globální finanční a ekonomické krizi než zavedení eura. Nicméně nelze růst HDP přisuzovat pouze euru. Ekonomie je komplexní věda a je zde mnoho faktorů, které mohou růst ovlivňovat.

Můžeme se tak pouze domnívat, že s největší pravděpodobností nebude mít přijetí jednotné evropské měny negativní dopad na českou ekonomiku a ani na snížení reálných příjmů obyvatel, ale naopak by malou měrou mělo přispět k dlouhodobému ekonomickému růstu a zvýšení HDP o několik desetin %. Negativním vlivům v podobě asymetrických šoků se vzhledem k provázanosti zahraničního obchodu České republiky se zeměmi eurozóny a vlivem monetární politiky Evropské centrální banky a České národní banky, nelze vyhnout ani při nezavedení eura.

4.3.3.3 Dopad zavedení eura na nezaměstnanost v České republice

Obecná míra nezaměstnanosti udává podíl nezaměstnaných k ekonomicky aktivním obyvatelům, (tj. součtu zaměstnaných a nezaměstnaných). Pokud se podíváme na graf č. 26, můžeme vidět, že v letošním roce dosahovala Česká republika nejnižších hodnot z celé Evropské unie. Zatímco průměr 28 států Evropské unie dosahoval 6,9 %, naše země dosahovala výrazně lepších hodnot, a to 2,4 %.

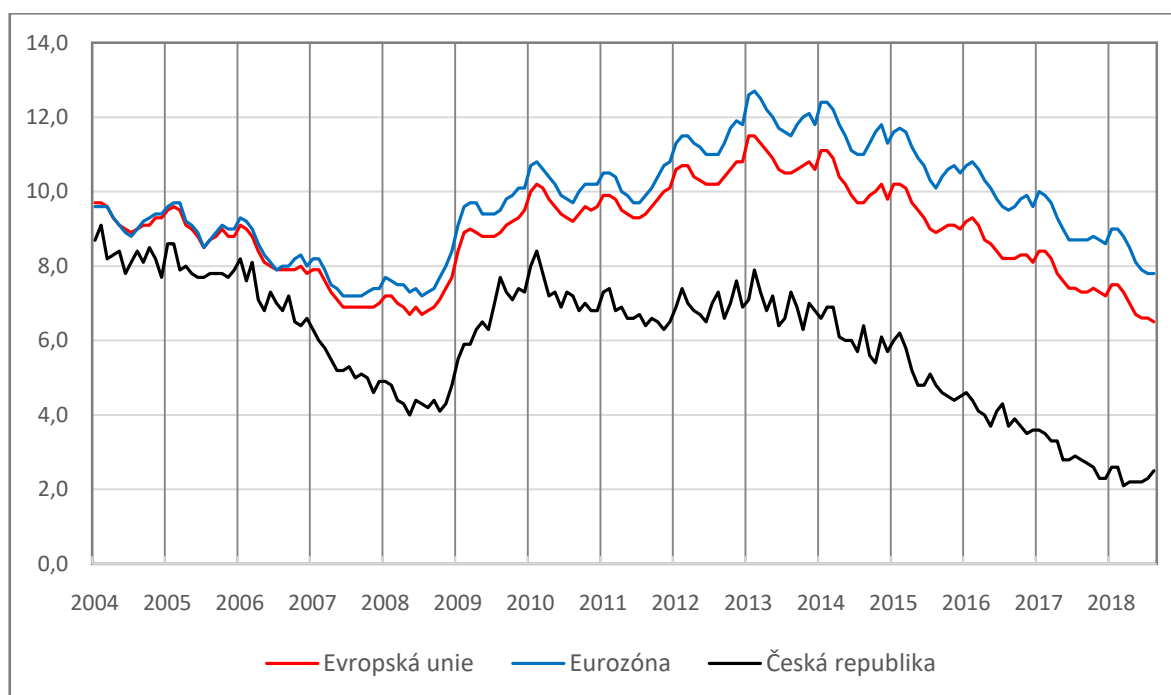
Graf 26 - Nezaměstnanost v zemích Evropské unie v roce 2018 (v %)



Zdroj: Eurostat (2018), vlastní zpracování

Z grafu č. 27 je patrné, že od vstupu České republiky do Evropské unie bylo každoročně dosahováno lepších hodnot než byl průměr Evropské unie a eurozóny a to zejména po globální finanční a následně ekonomické krize, kdy se křivky těchto grafů začaly výrazněji oddalovat. Pokud se podíváme ještě více do minulosti, můžeme konstatovat, že míra nezaměstnanosti se dostala nejnižší od 90. let a nikdy v novodobé historii České republiky nebylo tolik zaměstnaných obyvatel jako je tomu dnes.

Graf 27 - Česká republika - nezaměstnanost (v %)



Zdroj: Eurostat (2018), vlastní zpracování

K výše uvedenému grafu je vhodně doplněna tabulka č. 11 na následující straně, ve které nalezeneme kromě obecné míry nezaměstnanosti, také počet nezaměstnaných osob v letech 2004 až 2017, difference a koeficient růstu těchto hodnot.

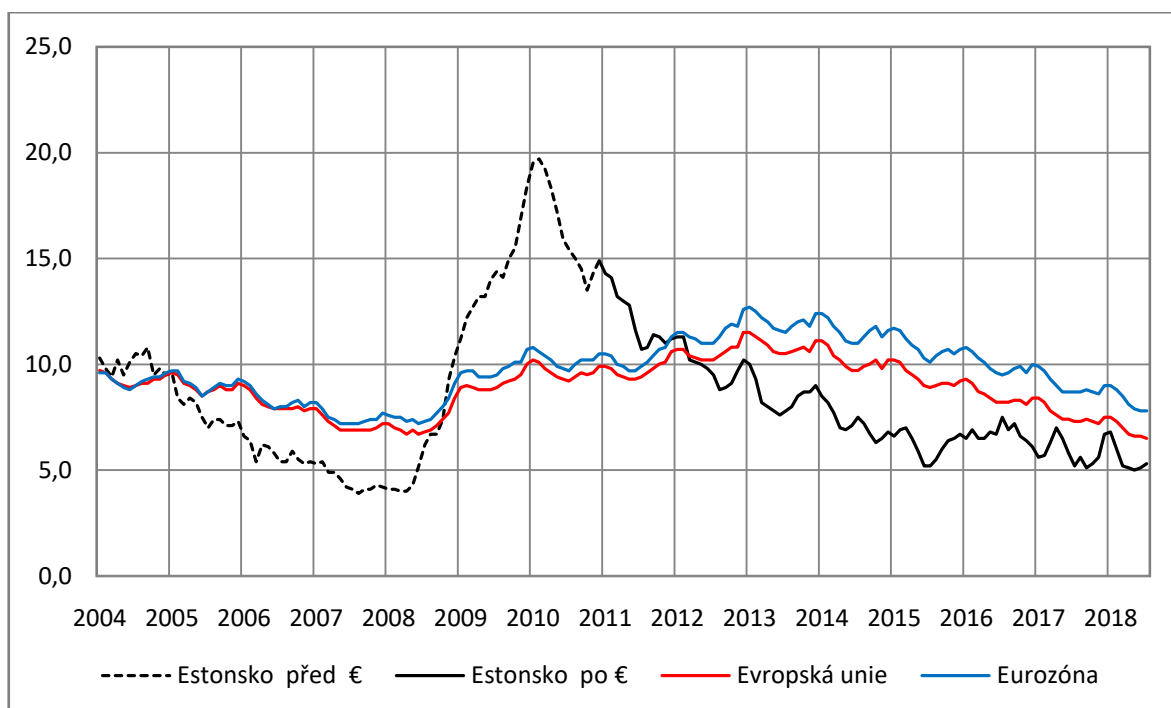
Tabulka 11 - Elementární charakteristika počtu nezaměstnaných (v tis.)

| Rok | Obecná míra nezaměstnanosti | Nezaměstnaní (v tis. osob) | První diference | Druhá diference | Koeficient růstu |
|----------------------|-----------------------------|----------------------------|-----------------|-----------------|------------------|
| 2004 | 8,3 | 425,9 | x | x | x |
| 2005 | 7,9 | 410,2 | -15,7 | x | 0,96314 |
| 2006 | 7,1 | 371,3 | -38,9 | -23,2 | 0,90517 |
| 2007 | 5,3 | 276,3 | -95,0 | -56,1 | 0,74414 |
| 2008 | 4,4 | 229,8 | -46,5 | 48,5 | 0,83170 |
| 2009 | 6,7 | 352,2 | 122,4 | 168,9 | 1,53264 |
| 2010 | 7,3 | 383,7 | 31,5 | -90,9 | 1,08944 |
| 2011 | 6,7 | 350,6 | -33,1 | -64,6 | 0,91373 |
| 2012 | 7,0 | 366,9 | 16,3 | 49,4 | 1,04649 |
| 2013 | 7,0 | 368,9 | 2,0 | -14,3 | 1,00545 |
| 2014 | 6,1 | 323,6 | -45,3 | -47,3 | 0,87720 |
| 2015 | 5,0 | 268,0 | -55,6 | -10,3 | 0,82818 |
| 2016 | 4,0 | 211,4 | -56,6 | -1,0 | 0,78881 |
| 2017 | 2,9 | 155,5 | -55,9 | 0,7 | 0,73557 |
| Průměrné tempo růstu | | | 0,9254 = -7,46% | | |

Zdroj: Český statistický úřad (2018), vlastní zpracování

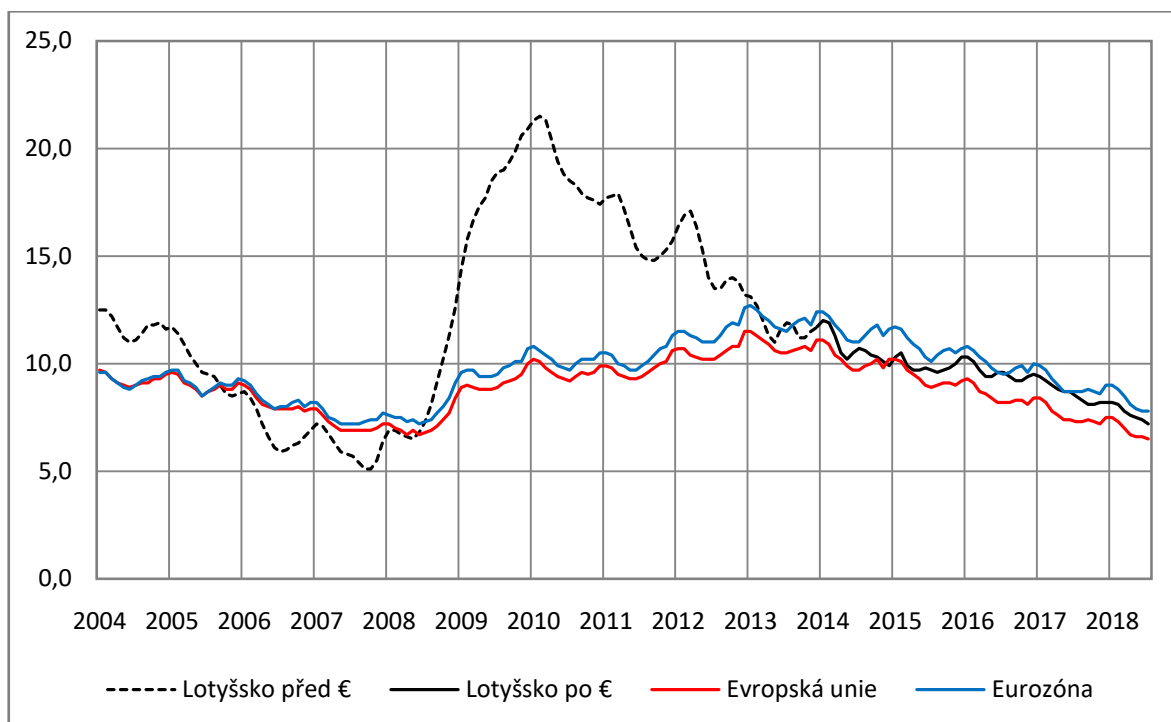
Novodobé členské státy eurozóny před a po zavedení eura

Graf 28 - Estonsko - nezaměstnanost (v %)



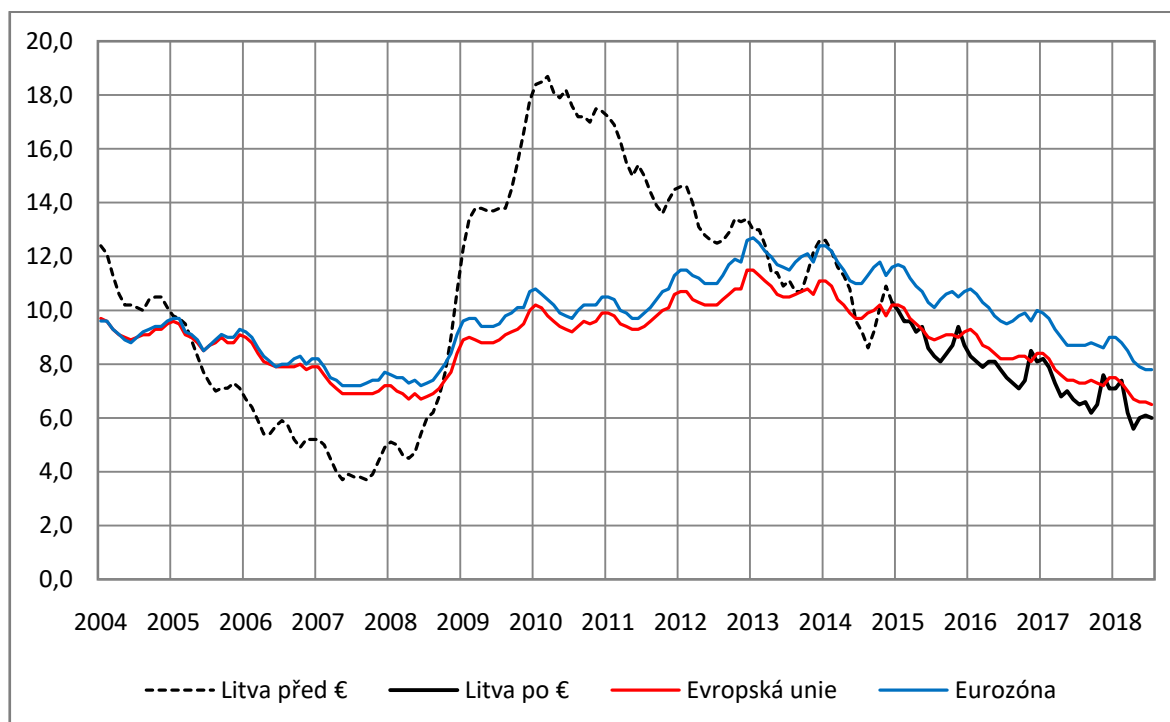
Zdroj: Eurostat (2018), vlastní zpracování

Graf 29 - Lotyšsko - nezaměstnanost (v %)



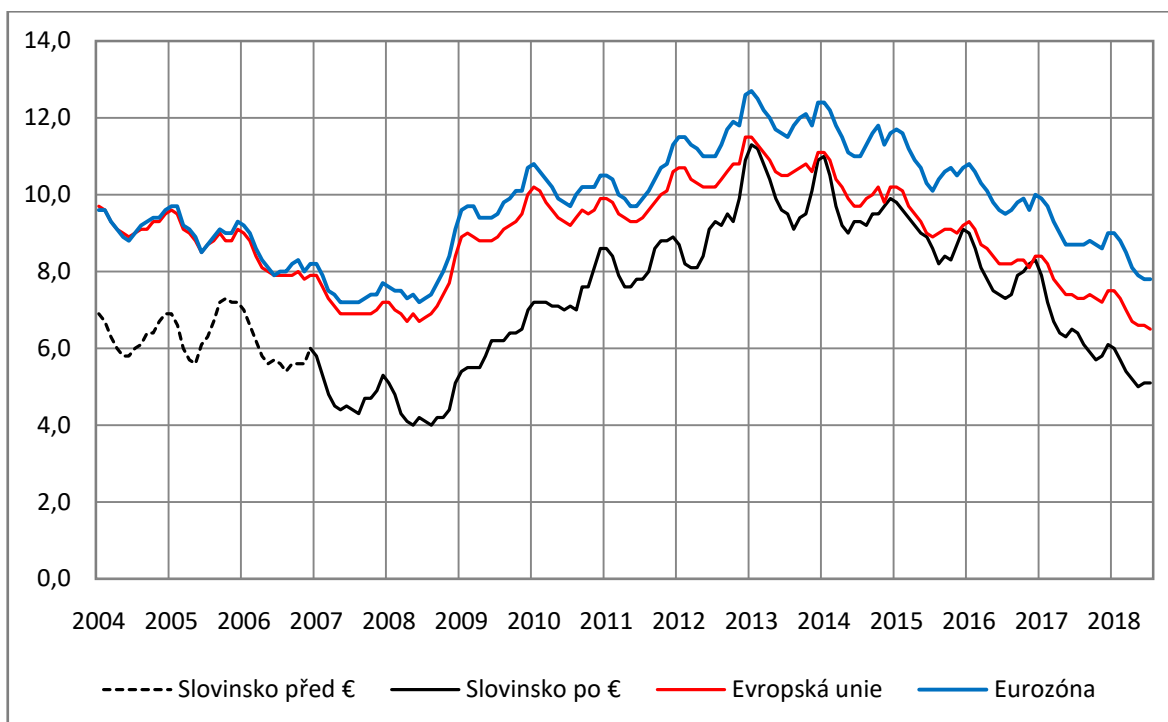
Zdroj: Eurostat (2018), vlastní zpracování

Graf 30 - Litva - nezaměstnanost (v %)



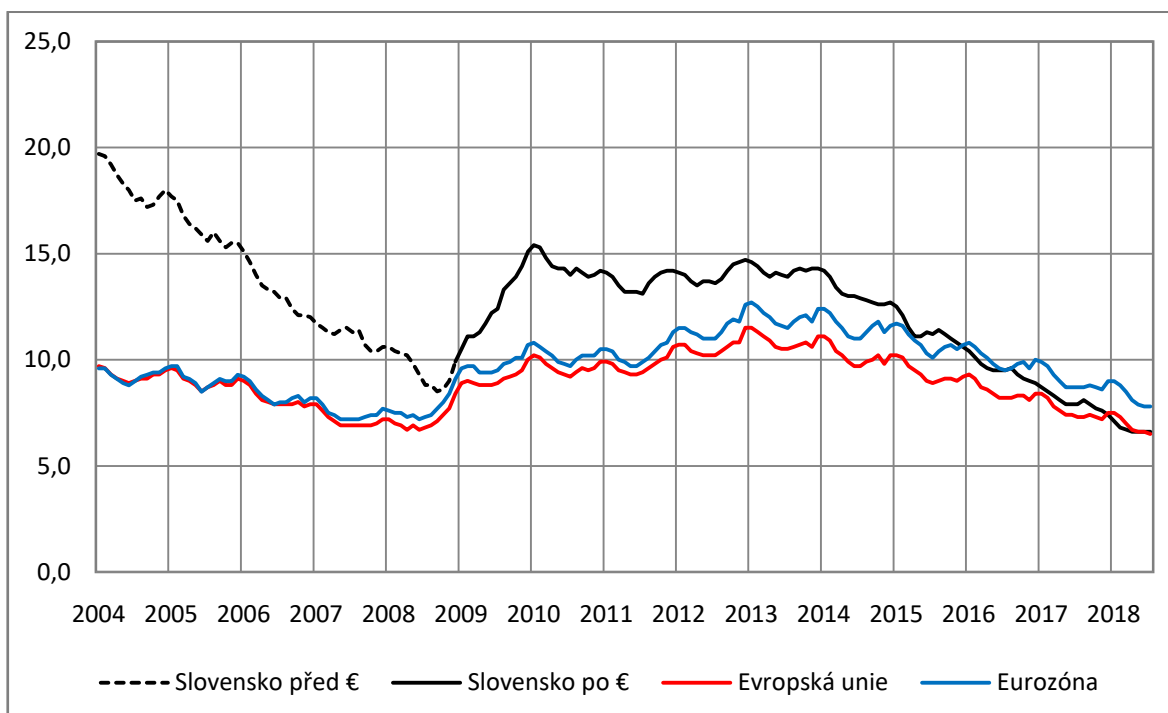
Zdroj: Eurostat (2018), vlastní zpracování

Graf 31 - Slovinsko - nezaměstnanost (v %)



Zdroj: Eurostat (2018), vlastní zpracování

Graf 32 - Slovensko - nezaměstnanost (v %)



Zdroj: Eurostat (2018), vlastní zpracování

Shrnutí

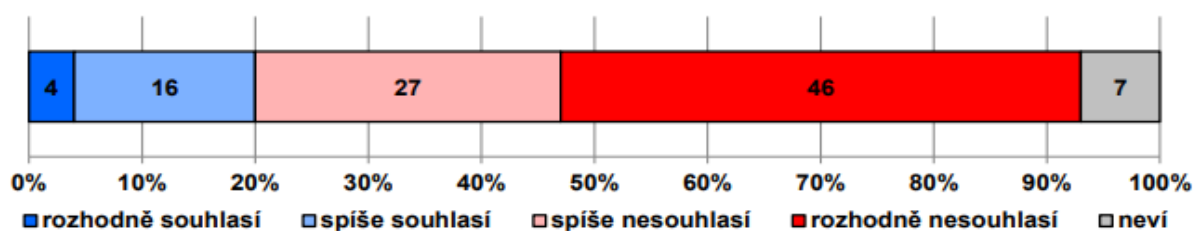
Vliv zavedení jednotné evropské měny na nezaměstnanost v České republice je velice diskutabilní záležitost. Při porovnání grafů č. 28, č. 29, č. 30, č. 31, č. 32 s grafem č. 24, který zobrazuje vývoj konvergence ekonomik nových členských zemí Evropské unie vzhledem k průměru Evropské unie, lze ovšem konstatovat, že ekonomický růst má přímý vliv na míru nezaměstnanosti. Pokud se podíváme na grafy poněkud podrobněji, můžeme vidět, že s rostoucím trendem HDP klesá míra nezaměstnanosti a naopak s klesajícím trendem HDP roste míra nezaměstnanosti.

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, přijetí jednotné evropské měny bude mít pravděpodobně pozitivní vliv na efektivnější alokaci výrobních zdrojů mezi členskými státy, na zvýšení objemu investic a zvýšení produktivity práce. Pokud tedy navážeme na doposud získané informace, můžeme konstatovat, že přijetí jednotné evropské měny bude mít pravděpodobně z teoretického hlediska pro Českou republiku v dlouhodobém hledisku pozitivní dopad na ekonomický růst a tudíž i na míru nezaměstnanosti, která s rostoucím HDP bude klesat. Nicméně je důležité podotknout, že v České republice se aktuálně nachází obecná míra nezaměstnanosti na velmi nízké úrovni a v současnosti by zavedení společné měny již nepřispělo ke snížení nezaměstnanosti. Na druhou stranu při vstupu do eurozóny zde hrozí riziko vzniku asymetrických šoků z důvodu odlišnosti struktury ekonomiky a zvýšení nezaměstnanosti.

4.4 Průzkum českých občanů k přijetí eura

Při přechodu na jednotnou evropskou měnu je jistě na místě věnovat krátkou pozornost rovněž názoru obyvatel naší země. V následujícím textu tedy budou uvedeny poznatky, které vyplynuly v dubnu roku 2018 z pravidelného šetření Naše společnost Centra pro výzkum veřejného mínění.

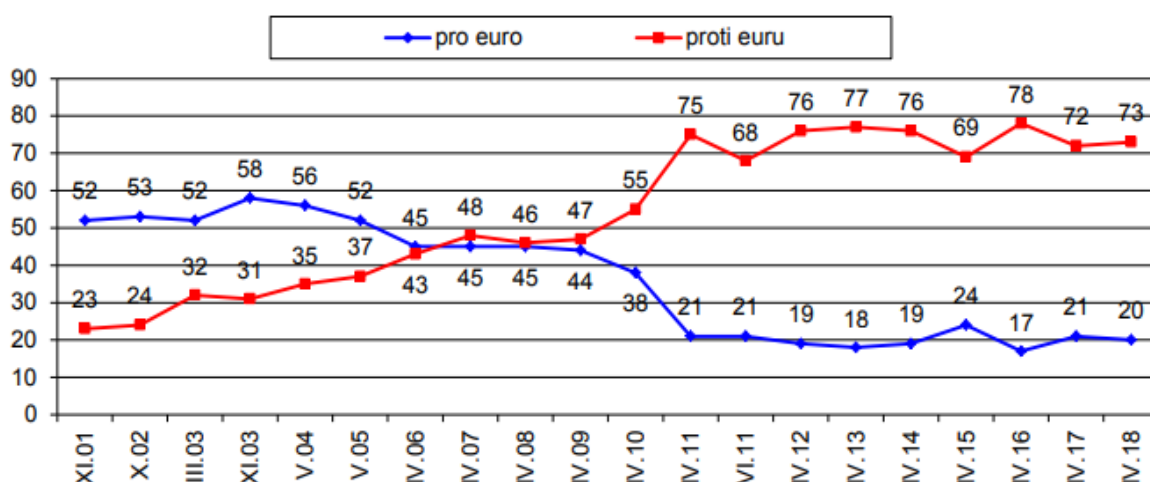
Graf 33 - Názory českých obyvatel na přijetí Eura za měnu ČR - duben 2018



Zdroj: Centrum pro výzkum veřejného mínění (2018)

Jak ukazuje graf č. 33, v naší společnosti nadále trvá vesměs zamítavý postoj k přijetí eura. Jak lze odezřít, tak v současnosti téměř tři čtvrtiny českých obyvatel s přijetím eura nesouhlasí, přičemž bezmála polovina s tímto krokem „rozhodně nesouhlasí“ a další více než čtvrtina „spíše nesouhlasí“. Naopak ve prospěch přijetí eura hovoří pětina Čechů. Zbýlých 7 % oslovených na otázku nemá vytvořen jednoznačný názor.

Graf 34 - Názory českých obyvatel na přijetí Eura za měnu ČR - vývoj v čase



Zdroj: Centrum pro výzkum veřejného mínění (2018)

Je rovněž poměrně zajímavé věnovat pozornost vývoji názorových tendencí v čase. Pokud bychom se kupříkladu zaměřili na porovnání s výsledky předchozího šetření z dubna roku 2017, pak je možné konstatovat, že v podstatě nedošlo k žádným výrazným posunům v názorech českých občanů, které se velmi podobají výsledkům šetření z let 2011 až 2014. Z dlouhodobějšího hlediska je pak možné vysledovat, že odmítavý postoj k euru poprvé zřetelně převládá roku 2010, mezi roky 2001 až 2005 převládá souhlas nad nesouhlasem a v letech 2006 až 2009 byly názorové tendence přibližně vyrovnané. Počínaje rokem 2011 je nesouhlas se zavedením eura zhruba na úrovni tří čtvrtin, souhlas se od téhož roku pohybuje ve výši jedné pětiny, pouze roku 2015 se přiblížil k úrovni čtvrtiny.

Při podrobnějším rozboru výsledků přináší Centrum pro výzkum veřejného mínění některé další zajímavé výsledky a poznatky. Kupříkladu fakt, že se podpora eura snižuje s rostoucím věkem. Naproti tomu ve spojení se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti a ekonomické situace v ČR, s rostoucí spokojeností s politickou situací a pochopitelně také s vlastním životem, s vyšší důvěrou k EU a její instituce a rovněž v budoucnost celého projektu jednotné Evropy, v samotnou integraci EU a míru zapojení naší země do ní podpora eura logicky roste. Zajímavé je rovněž to, že mezi příznivce eura patří zejména lidé do 29 let, vysokoškoláci, lidé hlásící se k pravému středu a pravici, voliči STAN a TOP 09 a lidé s důvěrou k vládě. Naopak mezi odpůrce patří zejména osoby se středním vzděláním bez maturity či vyučení, důchodci, lidé z dělnických profesí OSVČ, dále pak osoby levicově zaměřené, potenciální voliči ČSSD, KSČM, ANO nebo SPD a respondenti s nedůvěrou k vládě.¹⁵⁴

¹⁵⁴Občané ČR o budoucnosti EU a přijetí eura – duben 2018. Tisková zpráva. *Centrum pro výzkum veřejného mínění*[online]. 2018. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/mezinarodni-vztahy/4622-obcane-cr-o-budoucnosti-eu-a-prijeti-eura-duben-2018>

5 Závěr

Otázka přijetí jednotné evropské měny v České republice je velmi podstatným tématem, které je v naší zemi dlouhodobě probíráno. S narůstajícím počtem členských států Evropské unie, jež vstupují do eurozóny, se stále více obrací pozornost také na Českou republiku, která vstup do tohoto uskupení i nadále odkládá. Rostoucí tlak nabývá na intenzitě i kvůli skutečnosti, že do eurozóny v posledních letech vstupují státy, které mají nižší ekonomickou úroveň, než je tomu v naší zemi. Je důležité si uvědomit, že ačkoliv v přístupových smlouvách do Evropské unie není přímo zanesený harmonogram přijetí jednotné měny, měla by být snaha všech členských států o zavedení eura bez zbytečných odložení, neboť všichni¹⁵⁵ členové Evropské unie se svým vstupem zavázali tuto měnu přijmout. Ze smlouvy o Evropské unii (článek 3 této smlouvy) a smlouvy o fungování Evropské unie (článek 119 této smlouvy) vyplývá, že užívání eura jako společné měny je jedním z cílů EU a součástí společné hospodářské politiky EU. Porušení této písemné záruky by pro naši zem znamenalo jak porušení práva evropského, tak práva mezinárodního.

Hlavním cílem diplomové práce bylo zpracovat analýzu stavu připravenosti České republiky na přijetí jednotné evropské měny na základě plnění maastrichtských konvergenčních kritérií, respektive kritérií nominální konvergence. Už z principu věci nemůže Česká republika v současné době splňovat všechna požadovaná maastrichtská kritéria, která jsou potřebná pro vstup do eurozóny. Jedním z nich je účast v mechanismu směnných kurzů II, jehož Česká republika není členem. Formální vyhodnocení plnění kritéria bude možné až po vstupu do mechanismu směnných kurzů II a s tím souvisejícím vyhlášením centrální parity pro kurz koruny. Do této doby lze plnění kritéria kurzové stability hodnotit pouze v analytické rovině, kde bylo zjištěno, že volatilita kurzu české koruny vůči euru je relativně nízká, což je z hlediska přijetí eura pozitivní zpráva. Mezi další kritérium, které dělá české ekonomice dlouhodobě problémy, lze zařadit kritérium cenové stability. Za sledované období od vstupu do Evropské unie až po současnost překročila Česká republika referenční hodnotu potřebnou pro přijetí do eurozóny celkem pětkrát. V roce 2017 byla překročena cenová hladina o 0,5 p. b., především díky ukončení devizových intervencí Českou národní bankou a masivnímu růstu české ekonomiky, což mělo za následek vzestup cen. Dle nejaktuálnějších informací z března letošního roku

¹⁵⁵ Kromě Velké Británie a Dánska (vyjednána trvalá výjimka z povinnosti přijmout společnou měnu euro)

se Česká republika nacházela o 0,3 p. b. nad referenční hodnotou, která byla v březnu stanovena na 2,2 %. U kritéria udržitelnosti veřejných financí, přesněji části vládního deficitu došlo k plnění až po roce 2013, neboť v důsledku globální finanční a následně ekonomické krize v roce 2009 vzrostl schodek veřejného rozpočtu na 5,8 %. V roce 2017, kdy přebytek sektoru vládních institucí činil 1,6 % HDP, bylo dosaženo doposud nejlepšího výsledku hospodaření sektoru vládních institucí v novodobé historii naší republiky. U části kritéria vládního dluhu dochází k úspěšnému plnění za celé sledované období, i přesto, že s příchodem globální finanční a následně ekonomické krize doprovázené hospodářskou recesí začal dluh prudce narůstat z hodnoty 30 % na hodnotu téměř 45 % HDP v roce 2013. Od tohoto roku lze říci, že dluh v poměru k HDP nabral klesající trend a v současné době se nachází kritérium vládního dluhu na hodnotě 34,7 % HDP. Posledním hodnoceným kritériem potřebným pro vstup do eurozóny je kritérium dlouhodobých úrokových sazeb, které Česká republika plní každoročně od vstupu do Evropské unie se značnou rezervou. Od roku 2009 do roku 2016 nastal klesající trend, kdy se úrokové sazby snížily téměř z 5 % na hodnoty pod 0,5 % a aktuálně se hodnota kritéria od dubna 2017 do března 2018 nachází na úrovni 1,3 %, což je výrazně pod referenční hodnotou, která byla stanovena na 3,2 %. Česká republika si relativně konstantně zachovává důvěru finančních trhů, vykazuje bezpečnou míru zadluženosti a příznivou obchodní bilanci. Tyto faktory se následně zúročují v nízkých rizikových přírážkách ve výnosech vládních dluhopisů.

Po shrnutí lze říci, že aktuálně není Česká republika připravena k přijetí eura na základě plnění maastrichstkých kritérií, neboť neplní kritérium cenové stability a kritérium účasti v ERM II. Nicméně pokud nedojde k neočekávaným událostem, které by měly významnější dopad na plnění jednotlivých kritérií, budou dle prognózy do roku 2020 každoročně plněna všechna kritéria potřebná pro vstup do eurozóny.

V další části diplomové práce bylo zkoumáno plnění reálných konvergenčních kritérií, která vychází z teorie optimální měnové oblasti. Tyto kritéria nejsou definována v žádné smlouvě, avšak jejich existence je zásadní. Prvním hodnoceným kritériem byla sladěnost hospodářského cyklu a ekonomické úrovně s eurozónou. U cyklické sladěnosti lze říci, že korelace hospodářských cyklů je poměrně těsná a riziko vzniku asymetrických šoků by mělo být sníženo, nikoliv ovšem zcela vyloučeno. Nicméně u sladěnosti ekonomické úrovně s eurozónou lze zaznamenat výrazné rozdíly, a to především

v HDP na obyvatele v paritě kupní síly a průměrné cenové hladině HDP, které jsou nedostatečné vzhledem k úrovni ekonomiky. V práci bylo zjištěno, že Česká republika konverguje směrem k eurozóně v HDP na obyvatele. Při vstupu do Evropské unie bylo dosaženo 73,6 % průměru eurozóny a v roce 2017 hodnoty 83,2 % průměru eurozóny. Na základě trendové funkce lze konstatovat, že tento trend bude následovat i do dalších let a prognóza pro rok 2020 byla stanovena na hodnotu 84,6 % průměru eurozóny. Z pohledu sladění odvětvové struktury hospodářství České republiky a eurozóny dochází k relativně velkým odlišnostem. Tyto odlišnosti spočívají především ve vysokém zastoupení průmyslu a nižším podílu služeb na přidané hodnotě. V důsledku toho je zde určité riziko výskytu asymetrických šoků, na které by nemohla jednotná monetární politika v plném a žádoucím rozsahu reagovat. Posledním hodnoceným reálným konvergenčním kritériem byla sladění obchodní a vlastnické provázanosti, kde se Česká republika jeví jako významný exportér, který do zemí eurozóny vyváží každoročně kolem 65 % z celkového vývozu. Vysoká obchodní provázanost je tak jedním z nejvýznamnějších argumentů pro přijetí jednotné evropské měny.

Dílčí cíl vyhodnocení přínosů, nákladů a rizik spojených s přijetím společné měny byl splněn jen částečně. U makroekonomických ukazatelů se nepodařilo cíl splnit z dvou důvodů. Prvním důvodem je příliš krátké sledované období zkoumaných zemí od vstupu do eurozóny. Druhým důvodem je významný vliv globální finanční a následně ekonomické krize, kde došlo k utlumení ekonomické aktivity a obrovskému úsilí národních vlád řešit dopad krize. Je podstatné zmínit, že veškeré situace a dopady, které se v ekonomice projeví nelze přisuzovat jen euru, a proto nelze jednoznačně určit pozitivní dopad na makroekonomické ukazatele. Na základě zjištěných teoretických poznatků se ovšem můžeme domnívat, že pravděpodobně dojde v dlouhodobém časovém horizontu ke zlepšení těchto ukazatelů. Co se týká pozitivních dopadů na spotřebitele a podnikatelské subjekty je možné potvrdit cenovou transparentnost, odstranění kurzového rizika či eliminaci transakčních nákladů. Mezi hlavní nevýhody naopak patří zejména ztráta vlastní měnové politiky, zapojení do ESM, pro podnikatelské subjekty pak dále náklady na úpravy IT systémů a jednorázové náklady na obměnu bankovek a mincí.

Na úplný závěr lze konstatovat, že v současné době by česká vláda neměla prozatím stanovovat cílové datum vstupu do eurozóny z několika hlavních důvodů. Nejsou plněna požadovaná maastrichská konvergenční kritéria, není dosaženo dostatečné reálné

konvergence s eurozónou a v neposlední řadě převládá v České republice zamítavý postoj k přijetí eura jako vlastní měny.

6 Seznam použitých zdrojů

6.1 Monografie, publikace, sborníky

BALDWIN, Richard E a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. Přeložil Stanislav ŠAROCH. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1807-1.

BALDWIN, Richard E a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. 4. vyd. Přeložil Stanislav ŠAROCH. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4568-8.

BRŮŽEK, Antonín, Gabriela SMRČKOVÁ a Martin ZÁKLASNÍK. *Evropská měnová integrace a Česká republika*. Praha: Velryba, 2007. Podnikání a management. ISBN 978-80-85860-19-1.

CIHELKOVÁ, Eva. *Mezinárodní ekonomie II*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-054-6

CIHELKOVÁ, Eva. *Světová ekonomika: obecné trendy rozvoje = World economy : general trends in its development*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckova edice ekonomie. ISBN 9788074001550.

DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-076-8.

DRULÁK, Petr a Vladimír HANDL. *Hledání českých zájmů: Vnitřní rozmanitost a vnější akceschopnost*. Ústav mezinárodních vztahů, v. v. i., 2010. ISBN 9788086506883.

DVOŘÁKOVÁ, Zuzana. *Management lidských zdrojů*. Praha: C.H. Beck, 2007. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 9788071798934.

HANDL, Vladimír, ed. *Německo v čele Evropy?: SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011. ISBN 978-80-87558-03-4.

HOLMAN, Robert. *Dějiny ekonomického myšlení*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-380-9.

HRBKOVÁ, Jana. *Společenské vědy pro techniky: ekonomie, právo, politologie*. Praha: Grada Publishing, 2015. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5588-5.

JANÁČKOVÁ, Stanislava a kol. *Euro: dříve, nebo později?* Institut Václava Klause, 2015. ISBN 9788087806760.

JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice*. Praha: Grada Publishing, c2013. Finanční trhy a instituce. ISBN 978-80-247-4516-9.

JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 336 s. ISBN 9788024732589.

KALÍNSKÁ, Emilie. *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3396-8.

KUNEŠOVÁ, Hana. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2006. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-455-4.

LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7179-560-5.

MANDEL, Martin a Jaroslava DURČÁKOVÁ. *Mezinárodní finance a devizový trh*. Praha: Management Press, 2016. ISBN 978-80-7261-287-1.

MEJSTRŮ, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. *Bankovníctví v teorii a praxi = Banking in theory and practice*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2870-7.

MULAČOVÁ, Věra a Petr MULAČ. *Obchodní podnikání ve 21. století*. Praha: Grada, 2013. Finanční řízení. ISBN 978-80-247-4780-4.

MURRAY, Fiona. *The European Union and Member State Territories: A New Legal Framework Under the EU Treaties*. Springer Science & Business Media, 2012. ISBN 9789067048262.

NEUMANN, Pavel, Pavel ŽAMBERSKÝ a Martina JIRÁNKOVÁ. *Mezinárodní ekonomie*. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 9788024732763.

PALATKOVÁ, Monika. *Mezinárodní turismus: analýza pozice turismu ve světové ekonomice, změny mezinárodního turismu v důsledku globálních změn, evropská integrace a mezinárodní turismus*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4862-7.

PELTRÁM, Antonín. *Evropská integrace a Česká republika*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2849-0.

PIKORA, Vladimír a Markéta ŠICHTAŘOVÁ. *Všechno je jinak, aneb, Co nám neřekli o důchodech, euru a budoucnosti*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4207-6.

POLOUČEK, Stanislav. *Peníze, banky, finanční trhy*. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-152-9.

PTATSCHEKOVÁ, Jitka a Jaroslava DITTRICHOVÁ. *Dvacet let české koruny: na pozadí vývoje obchodního bankovníctví v České republice*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4681-4.

ROJÍČEK, Marek, Vojtěch SPĚVÁČEK, Jan VEJMĚLEK, Eva ZAMRAZILOVÁ a Václav ŽDÁREK. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5858-9.

SLANÝ, Martin, ed. *Autoři CEPu o euru*. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010. ISBN 978-80-86547-94-7.

ŠÍN, Zbyněk. *Tvorba práva: pravidla, metodika, technika*. Vyd. 2. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 978-80-7400-162-8.

ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada, 2013. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4694-4.

TOMŠÍK, Vladimír. *Ekonomie a zdravý rozum*. Praha: Fragment, 2011. ISBN 978-80-253-1393-0.

ZAHRADNÍK, Petr. *Vstup do Evropské unie: přínosy a náklady konvergence*. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-7179-472-4.

6.2 Právní akty

Maastrichtská smlouva o Evropské unii, Evropa.eu, [online] Dostupné z http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_maastricht_cs.htm

Pakt stability a růstu. Evropa.eu [online] Dostupné z http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/stability_and_growth_pact/index_cs.htm

6.3 Elektronické zdroje

BYDŽOVSKÁ, Marie. Kořeny a průběh krize eurozóny. *Euroskop.cz* [online]. 2016 [cit. 2018-08-11]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9026/sekce/koreny-a-prubeh-krize-eurozony/>

Cílování inflace v ČR. *Česká národní banka*. [online]. 2010 [cit. 2018-11-11]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/cilovani.html

DĚDEK, Oldřich. Členské státy eurozóny. *Zavedení eura v České republice* [online]. 2014 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/clenske-staty-eurozony>

DĚDEK, Oldřich. Maastrichtská kritéria. *Zavedení eura v České republice* [online]. 2013 [cit. 2018-08-19]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/maastrichtska-kriteria>

DĚDEK, Oldřich. Náklady a rizika. *Zavedení eura v České republice* [online]. 2013 [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/naklady-a-rizika>

DĚDEK, Oldřich. Výhody pro spotřebitele. *Zavedení eura v České republice* [online]. 2013 [cit. 2018-08-19]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/vyhody-pro-spotrebitele>

Dohání nás Slovensko díky euru?. *Investujeme.cz - odborný server společnosti Fincentrum* [online]. 2008 [cit. 2018-11-10]. Dostupné z: <https://www.investujeme.cz/kratke-zpravy/dohani-nas-slovensko-diky-euru/>

ECB a ESCB. *Česká národní banka* [online]. 2016 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/ecb_escb/

Euro - obecné dotazy veřejnosti. *Česká národní banka* [online]. 2018 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/euro_obecne_dotazy.html#4

Generální rada. *Evropská centrální banka* [online]. 2018 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/genc/html/index.cs.html>

HENDRYCH, Lukáš. Současnost a budoucnost EU. *K zamyšlení* [online]. 2014 [cit. 2018-08-11]. Dostupné z: <https://www.kzamyshleni.cz/soucasnost-budoucnost-eu/>

Hlavní makroekonomické ukazatele. *Český statistický úřad* [online]. 2018 [cit. 2018-11-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr

Hospodářská a měnová politika v EU. *Česká národní banka* [online]. 2016 [cit. 2018-08-11]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/

Jaké důvody vedly ke vzniku EU (ES) ? *Mezinárodní organizace* [online]. 2010 [cit. 2018-08-10]. Dostupné z: <http://www.mezinarodni-organizace.wz.cz/eu/duvody-vzniku-eu/duvody-vzniku.eu.html>

Kritéria konvergence. *Česká národní banka* [online]. 2017 [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_04.html

Kritérium veřejného deficitu. *Ministerstvo financí ČR - Zavedení eura* [online]. 2013 [cit. 2018-11-08]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-verejneho-deficitu>

LACINA, Lubor. *STUDIE Vlivu Zavedení Eura na Ekonomiku ČR*. Brno, 2007. Dostupné také z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/850-studie_vlivu_zavedeni_eura_v_cr_na_ekonomiku.pdf

Maastrichtská kritéria a ekonomická sladěnost ČR s eurozónou. *Ministerstvo financí ČR* [online]. 2009 [cit. 2018-11-08]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrichtska-kriteria-a-sladenost-cr/2009>

Nejvzdálenější regiony. *Evropský parlament: Fakta a čísla o Evropské unii* [online]. 2017 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/100/nejvzdalenejsi-regiony>

NIEDLOVÁ, Petra. Vývoj EU až po současnost. *Finance.cz* [online]. 2005 [cit. 2018-08-10]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/zpravy/finance/44500-vyvoj-eu-az-po-soucasnost/>

Občané ČR o budoucnosti EU a přijetí eura – duben 2018. Tisková zpráva. *Centrum pro výzkum veřejného mínění* [online]. 2018. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove->

zpravy/politicke/mezinarodni-vztahy/4622-obcane-cr-o-budoucnosti-eu-a-prijeti-eura-duben-2018

Počátky měnové spolupráce. *BusinessInfo.cz* [online]. 2008 [cit. 2018-08-11]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euro-pocatky-menove-spoluprace-3256.html>

Předpokladem pro měnovou unii je reálná konvergence. *Hospodářské noviny*[online]. 1996 [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-887626-predpokladem-pro-menovou-unii-je-realna-konvergence>

RADAČIČOVÁ, Simone. Černá Hora platí eurem. Může inspirovat Řecko, které se společné měny nechce vzdát. *Hospodářské noviny* [online]. 2015 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-64506200-cerna-hora-plati-eurem-muze-inspirovat-řecko-ktere-se-spolecne-meny-nechce-vzdat>

Reálná konvergence. *Zavedení eura v České republice* [online]. 2018 [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/vykladovy-slovnicek/r-2345>

Reálná konvergence – souvislosti a příčiny. Výzkumná studie. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 2008 [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/assets/en/media/Real-convergence-associations-and-causes.pdf>

Statistics A - Z. *Eurostat* [online]. [cit. 2018-11-11]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/statistics-a-z/abc>

Vybrané devizové kurzy. *Česká národní banka* [online]. 2018 [cit. 03.11.2018]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/vybrane_form.jsp

Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou. *Česká národní banka* [online]. 2017 [cit. 2018-08-11]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrichtska-kriteria-a-sladenost-cr/2017/vyhodnoceni-plneni-maastrichtskych-konve-30457>